

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

KAMU İKTİSADİ TEŞEBBÜSLERİ

KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

15'inci Toplantı

14 Haziran 2022 Salı

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- İHTİSAS KOMİSYONLARI

A) GÖRÜŞMELER

1.- Türkiye Elektrik Dağıtım AŞ'nin (TEDAŞ) 2019 ve 2020 yıllarına ait bilanço ve netice hesaplarının görüşmeleri

2.- Türkiye Elektrik İletim AŞ'nin (TEİAŞ) 2019 ve 2020 yıllarına ait bilanço ve netice hesaplarının görüşmeleri

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mustafa Savaş'ın, ilk çocuğunu kucağına alan Zonguldak Milletvekili Deniz Yavuzylmaz'ı tebrik ettiğine ilişkin açıklaması

IV.- AÇIKLAMALAR

1.- Zonguldak Milletvekili Deniz Yavuzylmaz'ın, baba olmasından dolayı tebrik edenlere teşekkür ettiğine ilişkin açıklaması

KAMU İKTİSADİ TEŞEBBÜSLERİ KOMİSYONU

15'inci Toplantı

14 Haziran 2022 Salı

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Kamu İktisadi Teşebbüsleri Komisyonu saat 14.35'te açıldı.

Türkiye Elektrik Dağıtım AŞ'nin (TEDAŞ) 2019 ve 2020 yıllarına ait bilanço ve netice hesapları, görüşmeleri tamamlanarak ibra edildi.

Türkiye Elektrik İletim AŞ'nin (TEİAŞ) 2019 ve 2020 yıllarına ait bilanço ve netice hesapları, görüşmeleri tamamlanarak ibra edildi.

Komisyon Başkanı Mustafa Savaş, ilk çocuğunu kucağına alan Zonguldak Milletvekili Deniz Yavuzylmaz'ı tebrik ettiğine ilişkin açıklama yaptı.

Zonguldak Milletvekili Deniz Yavuzylmaz, baba olmasından dolayı tebrik edenlere teşekkür ettiğine ilişkin açıklama yaptı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından 15 Haziran 2022 Çarşamba günü toplanmak üzere saat 19.11'de toplantıya son verildi.

14 Haziran 2022 Salı

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.35

BAŞKAN: Mustafa SAVAŞ (Aydın)

BAŞKAN VEKİLİ: Nevzat ŞATIROĞLU (İstanbul)

SÖZCÜ: Mevlüt KARAKAYA (Ankara)

KÂTİP: Yavuz SUBAŞI (Bahkesir)

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Komisyonumuzun değerli üyeleri, Sayıştay Başkanlığımızın ve kurumlarımızın değerli temsilcileri; hepiniz hoş geldiniz.

Toplantıyı açıyorum.

II.- İHTİSAS KOMİSYONLARI

A) GÖRÜŞMELER

1.- Türkiye Elektrik Dağıtım AŞ'nin (TEDAŞ) 2019 ve 2020 yıllarına ait bilanço ve netice hesaplarının görüşmeleri

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Bugünkü gündemimizde Türkiye Elektrik Dağıtım AŞ, TEDAŞ ile Türkiye Elektrik İletim AŞ, TEİAŞ'ın 2019 ve 2020 yıllarının bilanço ve netice hesapları yer almaktadır. Toplantımıza Türkiye Elektrik Dağıtım AŞ'yle başlıyoruz.

Sayın Genel Müdürümüzden başlamak üzere, toplantımıza katılan kurum ve Sayıştay temsilcilerimizin kendilerini Komisyonumuza tanıtmalarını rica ediyorum.

(Katılımcılar kendilerini tanıttı)

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Sayın Genel Müdürüm, sunumu yapmanız için söz sizde, buyurun.

TEDAŞ GENEL MÜDÜRÜ ÖMER SAMİ YAPICI – Sayın Başkanım, kıymetli milletvekilleri, kurum ve kuruluşların değerli temsilcileri, sevgili mesai arkadaşlarım; kurumumuz 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararname kapsamında 1993 yılında KİT olarak kurulmuş olup, 2/4/2004 tarihinde özelleştirme kapsam ve programına alınarak özelleştirme süreci başlatılmış olup bu süreç 30/9/2013 tarihinde tamamlanmıştır. Teşekkülümüz, bu özelleştirme sürecinin tamamlanmasına müteakip 2017 tarihinde eski statüsüne iade edilerek daha önce olduğu gibi Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığıyla ilgilendirilmiştir.

Bu tablodan görüleceği üzere, özelleştirme süreci, tarihçesi 1990'lı yıllara dayanıyor. Kayseri ve Civarı Elektrik Türk AŞ'yle başlayan bir özelleştirme süreci var ve en son 2013 yılında da Akdeniz, Boğaziçi, Gediz, Aras, Dicle, Van Gölü, Anadolu Yakası ve Torosların özelleştirilmesiyle bu süreç tamamlanmıştır.

Bu haritaya coğrafi olarak bakmak gerekirse burada 21 dağıtım bölgesinin coğrafi dağılımını vermiş oluyoruz. Burada 21 bölgenin ayrı renklerde renklendirilmiş haritası var.

Şimdi, kurumumuzun başlıca görevleri ve kapsamlarına değinmek gerekirse bizim ana başlık itibarıyla “Denetim, Kontrol, Koordinasyon ve Standardizasyon, Eğitim, Mühendislik ve Danışmanlık, Kamulaştırma” gibi belli başlı konularımız var.

Ayrıca, bizim yayınlanmış bir ana sözleşmemiz var. Yine, ana sözleşmemiz kapsamındaki başlıca görevlere -çok fazla detaya girmeksizin- bakacak olursak dağıtım tesisleri için gerekli kamulaştırma işlemlerini yapmak, genel aydınlatmayla ilgili olan mevzuatın verdiği görevleri yapmak, dağıtım tesislerinin maliki sıfatıyla İşletme Hakkı Devir Sözleşmesi'nde belirlenen esaslara göre gerekli iş ve işlemleri yapmak, mevzuatı kapsamında özellikle Bakanlığımız tarafından verilen yetkiye bağlı olarak dağıtım şirketlerinin denetimini yapmak, gerektiğinde veya görev verildiğinde yurt içi veya yurt dışında dağıtım faaliyetleri yapmak veya yaptırmak, dağıtım sektöründeki hizmet kalitesi ve tüketici memnuniyetini artırmak için çalışmalar yapmak, proje kontrol ve onay, geçici ve kesin kabul işlemlerini yürütmek, dağıtım şebekesinde kullanılacak malzeme ve teçhizatın şartnamesini hazırlayarak uygunluk değerlendirmesine ilişkin belgelendirme süreçlerini yönetmek, ulusal ve uluslararası dağıtım şirketlerine enerji danışmanlığı ve mühendislik hizmetleri vermek, ulusal ve uluslararası alanda kamuya ve özel sektöre mevzuat kapsamındaki eğitimleri vermek, yıllık verileri değerlendirerek her yıl dağıtım istatistikleri kitabını hazırlamak, her yıl sektörün ve kamu kurum ve kuruluşlarının faydalanacağı birim fiyat kitabını hazırlamak, Bakanlık merkez teşkilatı ile bağlı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşların faaliyetleriyle ilgili olarak bilgi teknolojisi ve operasyonel teknoloji kapsamında gerekli çalışmaları yapmak veya yaptırmak, dağıtım varlıklarının sigortalı olması ve güvence altına alınmasını sağlamak, 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu ve ilgili mevzuatla verilen veya verilecek olan diğer görevleri yapmak. Bunlar, ana sözleşmemizde belli başlı görevlerimiz.

Organizasyon şemasına bakacak olursak, 1 Genel Müdür, 4 Genel Müdür Yardımcımız, 12 Daire Başkanlığıyla çalışan bir kuruluştur. Bu kuruluştaki çalışan personelin bilgilerine bakmak gerekirse toplamda bizim 1.357 personelimiz var. Bunların statüye göre dağılımına bakacak olursak, 56 memurumuz, 358 sözleşmeli memurumuzla; 341 sendikalı, 602 sendikasıız olmak üzere toplam 943 işçi personelimizle faaliyetlerimizi yürütmekteyiz. Bu faaliyetlerimizi merkez teşkilatı ve 21 bölgeyle artı 5 eğitim merkezi kapsamında yürütüyoruz. Bu 1.357 personelin branş bazlı dağılımına bakarsak 625 mühendis, 70 avukat, 252 tekniker, 44 teknisyen; ayrıca diğer branşlarda olmak üzere, 90 diğer personelimiz, 202 dört yıllık mezun idari personelimiz, 74 de iki yıllık mezun idari personelimizden oluşmaktadır.

Burada dikkat çekmek istediğim bir husus var: Bir önceki slaytta görmüş olduğumuz “602 sendikasıız işçi” dediğimiz kapsam dışı çalışanlar. Bunu ayrıca bir tabloda dikkatinize sunmak, dikkatlerinize arz etmek isterim. 602 personelin dağılımı şu şekilde: Mühendisimiz 448, avukatımız 44, teknikerimiz 12, diğer 25; dört yıllık eğitimi olan idari personel 59, iki yıllık eğitimi olan idari personel sayımız 14. Bunlar, biz Özelleştirme Kapsam Programı'nda olduğumuz dönemde kapsam dışı statüde, işçi statüsünde alınan personel. Bunların hepsinin branşları ve formasyonları var, şu anda çalışıyorlar ancak bunlar 233 sayılı, 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararname kapsamına henüz alınamadı, bunun için gerekli girişimlerde bulunduk. İnşallah, buna ilişkin süreçlerden de hayırlı sonuçlar bekliyoruz.

Şüphesiz, bu 602 personelin içinde idarecilerimiz var fakat bu idareciler 399'a tabi olmadığı için bunların asaleten atama veya görevde yükselme sınavına girme şansları yok. Bunların da idari olarak dağılımlarına bakarsak bunlardan 4 daire başkanımız, 2 hukuk müşavirimiz, 8 bölge müdürümüz, 2 eğitim sertifikasyon müdürümüz, normalde 22 şube müdürümüz, 84 de şefimiz var. Şu 602 kişiden 122 kişiye idari görev yaptırıyoruz unvan, kadro veremeyişimize rağmen.

TEDAŞ tarafından yürütülen faaliyetlerden biri de biliyorsunuz, dağıtım sektöründeki denetim faaliyetimiz. Bakanlığımızın bize devretmiş olduğu yetki kapsamında 2021 yılında 27 adet periyodik, 3 adet kısmi, 2022 yılında şu ana kadar da 6 adet periyodik, 24 adet kısmi denetim yapılmıştır. Bu denetimin başlıklarını kısaca arz etmek gerekirse Kamulaştırma, Yatırım, Kullanıcılarla İlgili İşlemler,

İşletme ve Bakım Faaliyetleri, Mali Konular, Hizmet Kalitesi, Satın Alma ve Satış İşlemleri, Bilişim ve Şebeke İşletim Sistemleri, Hukuki Süreçler, Lisanssız Üretime İlişkin İşlemler. Buradaki denetim başlıklarından kullanıcıyla ilgili işlemleri EPDK'yle ortak yönetiyoruz. Mali konulara sadece EPDK bakıyor, satın alma ve satış işlemlerine sadece EPDK bakıyor, hukuki süreçleri sadece EPDK yönetiyor.

2021 yılında kaç denetim yaptık? Toplam 27 denetim gerçekleştirdik 15 dağıtım şirket bazında. 2022 yılında şu ana kadar 6 denetim gerçekleştirdik, bu denetimlerimiz yıl sonuna kadar devam edecek.

Ayrıca, bizim dağıtım ve görevli tedarik şirketleriyle imzalamış olduğumuz İşletme Hakkı Devir Sözleşmesi var. Bu sözleşme kapsamında da bizim malik sıfatıyla kontrol yetkimiz var, buna ilişkin kontrol denetimlerimizi yapmaktayız. 2021 yılında 9 dağıtım şirketi, 8 görevli şirkete; 2022 yılında şu ana kadar 4 dağıtım şirketi ve 4 görevli tedarik şirketine kontroller gerçekleştirdik. Bunların başlıkları da yine, “Kamulaştırma, Yatırım Faaliyetleri, Mali Konular, Demontaj Malzeme, Taşıt, Araç-Gereç, Teçhizat, Hurda, Bilgi Teknolojisi Sistemleri ve Bildirimler” kapsamında yapılmaktadır.

2021 yılında 17 tane İHDS kapsamında dağıtım şirketi ile görevli tedarik şirketi dediğimiz EPSAŞ'ların denetimlerini gerçekleştirdik. 2022 yılında şu ana kadar 4 dağıtım, 4 perakende olmak üzere 8 şirket denetimi gerçekleştirdik.

Ayrıca, bize 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu tarafından verilen bir aydınlatma görevi var. Bu kapsamda 2021 yılında 11 adet ara ve 7 adet nihai denetim; 2022 yılında 3 adet ara ve 1 adet nihai denetim gerçekleştirdik. Bu denetim kapsamında, ayrıca yanmayan armatürlerin denetimiyle alakalı olarak 2019 yılı Şubat ayında Aydınlatma Mobil Takip Uygulamasını devreye aldık. Bu uygulamayla ilgili olarak vatandaşlarımız on-line ihbarda bulunabilmekte, şikâyetin zamanında giderilmemesi durumunda dağıtım şirketlerine müeyyideler uygulanmaktadır. 15/5/2022 tarihi itibarıyla, uygulamayı indiren yaklaşık 204 bin kişi tarafından 837 bin arıza bildirimi yapılmış, bu arızaların yüzde 98.38'i giderilmiştir.

Aydınlatma denetimi yapıyoruz dedik; bunun için de şu anda, 2021 yılının kapanışında 18 tane denetim gerçekleştirdik. 2022 yılında da şu ana kadar 4 denetim gerçekleştirdik aydınlatmaya yönelik.

Ayrıca, faaliyetlerimiz kapsamında izleme yükümlülüğümüz var. Dağıtım şirketlerinin ilgili yıla ait yatırım planı EPDK'ye sunulmadan önce yerindelik ve öncelik bakımından incelenmekte, dağıtım şirketleri tarafından yapılan yatırımların sahadaki uygulamaları her yıl mart ayından itibaren aylık olarak izlenip kontrol edilmekte ve raporlanmaktadır. Türkiye'deki bütün elektrik enerjisi tedarik sürekliliği yedi gün yirmi dört saat esasına göre izlenmektedir.

Biz, piyasaya sinyal vermesi açısından piyasada kaliteli, güvenilir, tekniğine, fenine uygun malzeme kullanılması için teknik şartname çalışması yaparız. 2021 yılı içerisinde 10 tane teknik şartname, 3'ü yeni, 7'si güncelleme şeklinde yapılmıştır. Bunların isimlerini aşağıda arz etmekteyiz, bilgilerinize sunarım.

Eğitim faaliyetimiz var dedik. Bu eğitimimiz hem kurum içi hem de kurum dışı bazında devam ediyor. Kurum içi olarak, malumunuz 2020, 2021 yıllarında pandemi nedeniyle bir düşüş yaşadık ancak şu anda, yılın ilk çeyreğinde 1.358 kişiyi baz alarak kişi başına 3,22 saatlik bir eğitim gerçekleştirdik. Bunlara aralıksız devam edeceğiz.

Ayrıca, sınav ve belgelendirme faaliyetleri de yürütüyoruz. Kurumumuz, paydaş gelişimine katkı sağlamak amacıyla sektörde Mesleki Yeterlilik Kurumu tarafından yetkilendirilmiş belgelendirme kuruluşu olarak işletme bakım görevlisi, hat bakım görevlisi, yüksek gerilim kablo aksesuar montajcısı,

kayıp kaçak ve ölçüm kontrol görevlisi, sayaç sökme takma elemanı, endeks okuma görevlisi, test görevlisi, saha koordinatörü, fotovoltaiik güç sistemi personeli başlıklarında veya bu mesleklerde sınav ve belgelendirme faaliyetlerini sürdürmektedir.

Eğitimlerimiz -demin arz ettiğim- Ankara, İstanbul, İzmir ve Erzincan olmak üzere 4 eğitim merkezinde yürütölmektedir. Buralarda yurt içi ve yurt dışı eğitimler vermekteyiz. Yine demin arz ettiğim gibi, 2020-2021 yıllarında yüz yüze eğitim oldukça kısıtlı yürütölebildiğinden sayılarımız düştü ama şu anda -2022 yılında- 3.360 kişiye eğitim verdik, yıl sonunda oldukça iyi bir rakam yakalamayı düşünöyoruz.

Eğitimi yürütöürken eğitime ilişkin altyapımızdan da bahsetmek isterim. Bizim toplamda 4 eğitim merkezimiz var dedik; bunlarda eğitim, konaklama, yemekhane hizmetleri veriliyor. 500 kişiye hizmet verecek 20 dersliğimiz var, 232 kişiyi barındıracak 134 odamız var, 365 kişiye yemek verecek yemekhane altyapımız var ve 1.300 kişiye yemek çıkaracak da mutfığımız var.

Yurt dışı eğitim süreçlerimiz de var. Bu kapsamda Sudan, Sierra Leone, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ve Azerbaycan'a eğitimler verildi. Bunun yanı sıra Sudan, Cezayir, Pakistan ve Senegal olmak üzere yeni eğitimler planladık.

Kurumumuzun Bakanlıktan aldığı görevlerden biri de proje onay ve kabul işlemleri idi. Lisanssız üretim bunlardan biri, lisanssız üretim tesislerine ilişkin proje onay işlemleri yürütöyoruz. Burada, geçmişte çok uzun süreli olan proje onay süresini yaklaşık 200'li günlerden 2021 yılı sonunda 12,47 güne düşürdük, 15 Mayıs itibarıyla da şu anda 10,6 günde bir proje çıkmaktadır.

Yatırım projelerinin proje onay süresine bakacak olursak, yine, uzun süreli günlerden bir yatırım projesinin onay süresini 9,41'le kapattık 2021'de. 15 Mayıs 2022 itibarıyla 9,25 günde neticelendirmekteyiz. Bu tesislerin kabulleri yapılmakta, sahada kabulüne gidilmekte. Bunun için üretim tesisi proje kabul süresini 100 veya 80'li günlerden 20'li günlere düşürdük. Yine, demin bahsetmiş olduğum projesi onaylanan yatırım projelerinin kabulleri yapılmakta. Bunları da -bir projenin kabul süresini- 90 ve 60'lı günlerden yaklaşık 21 günlere kadar düşörebildik. İlk altı ayda -üç ayda, beş ayda- 25 gün gözüküyor ama bunu düşöreceğiz yıl sonunda inşallah.

Kamulaştırma ve emlak işlemleri yürötmekteyiz. Kamulaştırmayla alakalı olarak, bir kamulaştırma işlemi geçmişte 420 günde falan sonuçlanırken şu anda minimum -en düşük süre- 100 güne kadar düşörebildik bir taşınmaza ilişkin kamulaştırmayı.

Emlakla ilgili işlemler yapmaktayız. Deplase talebi geliyor, ayrıca irtifak hakkı terkin, direk yeri satışı ve devir işlemleri konuları geliyor bize. Buna ilişkin işlemleri de 240'lı günlerden 50 güne kadar düşördük.

Bizim yatırım programında 2022 yılı yatırım programımız yıl başında 109 milyon 289 bin TL olarak gerçekleşmişken projelerimizdeki hacim artışı nedeniyle revize olmuş yatırım ödeneğimize 192 milyon 289 bin liraya yükseltildi Cumhurbaşkanlığı SBB tarafından. Yatırım programındaki finansal durumumuza bakacak olursak, burada 2019 yılı, 2020 yılı ve 2021 yılının hem program bütçesini hem de kesinleşmiş bilançosunu, fiili durumunu arz etmek isterim: 2019'da, eksi 343 milyon TL program bütçemiz vardı, yıl sonunda eksi 389 milyon TL'yle sonuçlandırıldı, kapatıldı. 2020 yılında, eksi 359 milyon TL'lik bir bütçe öngörölmüşü -bütçe gerçekleşmesi- yıl sonu gerçekleşmemiz eksi 357 milyon TL oldu. 2021 yılında, eksi 235 milyon TL bir zarar öngörölmüş idi, yıl sonunu yaklaşık eksi 106 milyon TL'yle kapattık.

Ayrıca bizim bir alacak portföyümüz var. Bu özelleştirme süreci başladıktan sonra, biliyorsunuz, kamu bazı alacakları üzerine devraldı. Bunların devralındığı tarihteki abone sayısı 227.291'di; bunun alacak maliyeti karşılığı da yaklaşık 6,6 milyar TL'ydi. Bunu devraldığımız günden beri sürekli kendi argümanlarımızla takip ederek 78.600 aboneye düşürdük; 6,6 milyarı da 2,4 milyar TL'ye düşürdük ve bunun takip ve tahsilat süreçlerini kesintisiz devam ettiriyoruz.

Bizim üzerimizde bir külfet de dava ve icra mahkeme giderleri. Bu kaçınılmaz bir süreç; geçmişte yapılan kamulaştırmamız el atmalardan, dağıtım şirketleriyle aramızdaki rücuen açılan tazminat davalarından, geçmiş yıllardaki mahkeme giderlerinden, bedel tespit davalarından, iş davalarından ve diğer davalardan oluşan bir yükümüz var, bir kamburumuz var. Bu 2018 yılında 179 milyon TL gerçekleşmişken 2021 yılında buna ilişkin ödememiz 324 milyon 740 bin 285 TL olarak gerçekleşti.

Burada kamulaştırmamız el atma davalarına dikkat çekmek istiyorum, dikkatlerinize arz etmek isterim. Şimdi, bu tabloda bakacak olursak, kamulaştırmamız el atma davaları... Evet, burada 2021 yılından örnek vermek isterim: Davaya esas konu olan bedel yaklaşık 109 milyon TL'yken bu icra, vekâlet ve diğer giderler yüklendiği zaman yani 56 milyon vekâlet ücreti, 16 milyon faiz, 38 milyon yargılama gideri eklendiği zaman, davaya konu olan 109 milyonluk bir bedeli 220 milyon TL'yle ödemiş oluyorum. Buna ilişkin girişimlerimiz oldu Bakanlığımız nezdinde, çalışmaları yürütüyoruz. Kamulaştırmamız el atma nedeniyle kesinleşen, hüküm verilen bedelin bana yatırılması için süre verilmesini talep ediyorum, süre verilmediği takdirde bana bildirilmeden ödeme imkânı, süresi sonradan... Doğrudan icraya intikal ettirilince, burada bahsetmiş olduğum 109 milyon liraya, yaklaşık bir 100 milyon daha -hemen hemen kendi katı kadar daha- yani misli kadar daha ilave külfet geliyor. Bunun kaldırılması için yüce Meclisimizde gerekli çalışmaların yapılmasını Bakanlığımızdan talep ettik.

Hukuksal dava durumuna bakacak olursak... Kuruma karşı açılan 54.400, bizim açtığımız 38.182 olmak üzere 92.582 derdest davamızla yargı sürecini devam ettiriyoruz.

Ayrıca, bizim ISO belgelendirme çalışmalarımız var. Buna ilişkin kalite yönetimi sistemi kapsamında ISO 9001:2015 Kalite Yönetim Sistem Belgemiz var; 22000:2018 Gıda Güvenliği Yönetim Sistemi Belgemiz var; 27001:2017 Bilgi Güvenliği Yönetim Sistemi Belgemiz var; 17024:2012 Personel Belgelendirme Yönetim Sistemi Belgemiz var; 45001:2018 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi Belgemiz var.

Benim arz edeceğim başlıca konular bu kadar.

Saygılarımla Sayın Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ederim Sayın Genel Müdürüm.

Şimdi önerilerin görüşmelerine başlıyoruz.

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mustafa Savaş'ın, ilk çocuğunu kucığına alan Zonguldak Milletvekili Deniz Yavuzylmaz'ı tebrik ettiğine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Başlamadan önce, ilk çocuklarını kucaklarına alan, babalık heyecanını yaşayan Komisyon üyemiz Sayın Deniz Yavuzylmaz'ı ve kıymetli eşini ben tebrik ediyorum. Allah anahı babalı büyütsün, Allah bahtını açık etsin; milletimize, vatanımıza hayırlı bir evlat eylesin inşallah.

Tekrar tebrik ediyorum Sayın Vekilim.

IV.- AÇIKLAMALAR

1.- Zonguldak Milletvekili Deniz Yavuzılmaz'ın, baba olmasından dolayı tebrik edenlere teşekkür ettiğine ilişkin açıklaması

DENİZ YAVUZILMAZ (Zonguldak) – Değerli Başkanım, babalar kulübüne ben de girmiş bulunuyorum. Çok teşekkür ediyorum bu güzel dilekleriniz için. Ben de ümit ediyorum ki hem Türkiye'deki hem dünyadaki tüm çocuklar mutlu olsun, eşit imkânlarla kavuşabilsinler ve güzel bir geleceği hep birlikte inşa etsinler.

Ben de baba olduğum için heyecanlıyım. Aynı zamanda, milletvekili bir baba olmanın verdiği sorumluluğu da Türkiye Büyük Millet Meclisinde de taşımak için gayret edeceğim. Tüm Komisyona ve bürokratlarımıza tekrar teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Rica ederim, tekrar tebrik ediyorum.

II.- İHTİSAS KOMİSYONLARI (Devam)

A) GÖRÜŞMELER (Devam)

1.- Türkiye Elektrik Dağıtım AŞ'nin (TEDAŞ) 2019 ve 2020 yıllarına ait bilanço ve netice hesaplarının görüşmeleri(Devam)

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Evet, şimdi önerilerin görüşmelerine başlıyoruz.

Kurumun 2018 yılında gündemde kalan 1, 2019 yılı Alt Komisyon Raporu'nda 4, 2020 yılı Alt Komisyon Raporu'nda 4 önerisi bulunmaktadır.

Şimdi, geçmiş yıl önerisiyle 2019 ve 2020 yıllarının 1 no.lu önerileri benzer mahiyette olduğundan birlikte işleme alıyoruz.

Şimdi, daha güncel olan 2020 yılının 1 no.lu önerisini okutuyorum:

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ – Öneri 1:

Dağıtım şirketlerinin, mülkiyeti TEDAŞ'a ait tesislerden elde ettikleri kira ve reklam gelirlerinin hakkaniyete uygun bir şekilde mülk sahibi TEDAŞ, dağıtım şirketleri ve gelir düzenlemesi kapsamında tüketiciler arasında paylaşımını teminen Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ve Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu nezdinde gerekli girişimlerde bulunulması, açılan davaların titizlikle takip edilmesi, bu taşınmazların kullanımından TEDAŞ'ın gelir elde etmesi önerilir.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Peki, yanıt için buyurun Sayın Genel Müdürüm.

TEDAŞ GENEL MÜDÜRÜ ÖMER SAMİ YAPICI – Sayın Başkanım, izniniz olursa 1'inci Hukuk Müşavirimiz Ayşegül Hanım soruları cevaplayacaklar. Müsaadenizle...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Peki, peki buyurun.

TEDAŞ 1. HUKUK MÜŞAVİRİ AYŞEGÜL HACİÖMEROĞLU EKİZ – Genel Müdürlüğümüzün reklam ve kira gelirlerinden pay alması amacıyla mevzuat düzenlemelerinin yapılması ve EPDK nezdinde girişimde bulunulması hususu 22/11/2019 tarihli 101705 sayılı, 19/2/2021 tarihli 36044 sayılı ve 19/11/2021 tarihli 225729 sayılı yazılarımızla Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımıza iletilmiştir. Ayrıca dağıtım şirketlerinin elde ettikleri reklam ve kira gelirlerinin Genel Müdürlüğümüz hesaplarına aktarılmasının sağlanmasını teminen reklam ve kira gelirlerinin tashihi yönünde 21 dağıtım şirketiyle ilgili olarak ara buluculuk başvuruları yapılmış, anlaşma sağlanamaması üzerine ADM TEDAŞ dışındaki 20 dağıtım şirketi aleyhine Ankara mahkemeleri nezdinde davalar açılmış olup açılan davalar titizlikle takip edilmektedir. ADM TEDAŞ'la imzalanan İşletme Hakkı Devir Sözleşmesi'nin 30.3'üncü maddesinde yer alan "Reklamlarla ilgili tasarruf hakkı ile bunların cezai ve hukuki

sorumluluğu şirkete ait olup tahsil edilen paranın ne şekilde kullanılacağı ve/veya yatırılacağı yer Bakanlıkça belirlenecektir.” hükmü nedeniyle 17/1/2021 tarihli 2089 sayılı, 12/2/2021 tarihli 29882 sayılı, 22/4/2021 tarihli 85918 sayılı, 27 Ağustos 2021 tarihli 161358 sayılı yazılarımızla Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı nezdinde girişimde bulunulmuş olup bu hususta Bakanlığımızın 31/12/2021 tarihli 98219 sayılı yazısındaki kararı çerçevesinde çalışmalar devam etmektedir.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Peki, teşekkür ederim.

Sayın Yavuzıılmaz, buyurun.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Öncelikle burada EPDK yetkilisi var mı?

EPDK ENERJİ UZMANI OSMAN UZAN – Var.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Varsınız, evet.

O zaman sizin daha dikkatli bir şekilde dinleyip EPDK Başkanına benim konuşmamda vurguladığım hususları önemle aktarmanız gerekiyor. Çünkü TEDAŞ’ın genel olarak yani bu bulguya gelene kadar reklam ve kira gelirlerinden mahrum bırakıldığı gerçeğini ortaya koyan bu bulguya gelene kadar TEDAŞ’ın kâr zarar durumuna birlikte bakalım. Yani çok parası var da TEDAŞ’ın, kâr ediyor da kârını mı paylaşıyor yoksa hangi durumda olduğunu anlayalım. Birileri TEDAŞ’ı bu dağıtım şirketlerinin karşısında zayıf ve güçsüz düşürmeye mi çalışıyor, kolunu kanadını kırmaya mı çalışıyor, anlayalım.

Şimdi, 2013 yılı Sayıştay Raporu’na göre TEDAŞ’ın zararı 4 milyar 373 milyon 149 bin 898 lira -zararı bu- 2014 yılındaki zararı 539 milyon 853 bin 71 lira; 2015 yılındaki zararı 190 milyon 597 bin 784 lira, hiç şaşırtmıyor, değil mi? Zararla aynen tam gaz devam, dibe doğru gidiyor. 2016 yılında 231 milyon 976 bin 364 lira zarar; 2017 yılında 216 milyon 200 bin 38 lira zarar; 2018 yılında 41 milyon 878 bin 656 lira zarar; 2019 yılında 389 milyon 440 bin 119 lira zarar; 2020 yılında 357 milyon 490 bin 923 lira zarar. Yani 2013 yılından 2020 yılına kadar TEDAŞ’ın toplam zararı 6 milyar 340 milyon 586 bin 855 Türk lirası. TEDAŞ’ın durumu bu, yolunmuş kaz gibi.

Bulguya geldiğimizde de ne görüyoruz? İşletme hakkı devir sözleşmesinde devredilen varlıkların dağıtım faaliyeti dışında kullanılabileceğine dair herhangi bir hüküm yer almamasına rağmen reklam ve kira gelirlerinden TEDAŞ’ın mahrum bırakıldığını görüyoruz. Yani 2014-2019 yılları arasında TEDAŞ’a ait mülklerden elde edilen reklam ve kira geliri olan 201 milyon 691 bin 816 liralık gelirden TEDAŞ’a aktarılan tutar sıfır. Şimdi, bunu EPDK’ye sormak lazım. Neden? Çünkü EPDK bir düzenleme yapıyor ve 1/1/2016 tarihinden itibaren yürürlüğü giren tebliğle elektrik dağıtım firmalarının dağıtım faaliyeti dışındaki reklam ve kira gelirleri elde etmelerine izin veriliyor yani imzalanan sözleşmede böyle bir gelir kalemi yok ama böyle bir gelir kalemi yaratılıyor EPDK tarafından ve reklam ve kira gelirleri dağıtım sistem geliri olarak kabul edilerek bu gelirler dağıtım firmalarına bırakılıyor. Yani mülk, tesisler TEDAŞ’a ait olacak ve şirketler hiçbir alın teri dökmeden buradan reklam ve kira geliri elde edecek. Elde edecek dediğim tutar da öyle az buz bir tutar değil, devasa bir tutar. Ne kadar? 2014-2019 yılları arasında 201 milyon lirayı aşan bir tutar, böyle devasa bir durum. O nedenle şimdi bu konuyu incelerken şuna bakmak lazım: Yani bugün itibarıyla “Efendim, yeni bir tebliğ yayınlandı. Şu kadarı, işte, şirketlere bırakılacak; şu kadarlık kısmı şöyle yapılacak.” gibi açıklamalar yeterli değil. EPDK bugüne kadar yani bu yeni tebliği yayınladığı tarihe kadar neden TEDAŞ’ı bu reklam ve gelirlerinden mahrum etmiştir? Hangi anlayışla, hangi mantıkla ve ne şekilde kamu yararını gözeterek böyle bir karar almıştır; bunu açıklamak zorundadır.

Bugüne kadar TEDAŞ’ın mahrum bırakıldığı bu gelir nedeniyle EPDK yetkililerinin, normal koşullarda aslında yargılanmaları gerekir çünkü sözleşmede olmayan bir gelir kalemi âdeta üretilmiştir, yaratılmıştır. Hayalî bir gelir kalemi uydurulmuş, mevzuatla bağlanmış, yasal hâle dönüştürülmeye

çalışılmış EPDK tarafından ve bugün itibarıyla da bu yanlışın belirli bir kısmından hepimizin yaptığı baskılar sonucu da dönülmeye çalışılmıştır. Ülkedeki asgari ücret tutarı ile bu dağıtım şirketlerine bırakılan, bu 201 milyon lirayı aşan tutarı lütfen bir yan yana koyun ve karşılaştırın. Aynı zamanda, benim sorum, 2020 yılı, 2021 yılı ve 2022 yılından bugüne kadar yine reklam ve kira gelirleri ne kadar olmuştur? Yine, bunları da 2014 yılından bugüne kadar sizden tablo olarak talep ediyorum. Ve TEDAŞ'ın bilinçli bir şekilde bu gibi gelirlerden mahrum bırakılarak kolunun kanadının kırılıp dağıtım şirketlerinin karşısında güçsüzleştirilmeye çalışıldığını düşünüyorum, zaten ilerleyen bulgular da bunu destekleyen birçok bulgu ve tespiti birlikte yapacağız.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Yavuzyılmaz.

Bu arada, Sayın Altıntaş, siz de hoş geldiniz.

AYHAN ALTINTAŞ (Ankara) – Hoş bulduk, sağ olun

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Sayın Başkanım Aydemir, siz de hoş geldiniz.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Sağ olun, kolay gelsin.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Buyurun Sayın Yaşar.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Biz de arkadaşlara “Hoş geldiniz.” diyerek söze başlayalım o zaman. Devamında da Yavuz Bey’i bir kez daha tebrik edelim; hayırlı uğurlu olsun; Allah, vatana millete hayırlı hizmetler etmeyi nasip etsin.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Teşekkür ederim.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Sayın Başkanım, Komisyonunun değerli üyeleri, Sayıştayın değerli temsilcisi, kurumun kıymetli yöneticileri; öncelikle hoş geldiniz.

Ben öneri üzerinde konuşmak istiyorum. Yani bu çok eskiden beri gelen, bir türlü karşılık bulmayan, işte şartnameyle de Enerji Piyasası Düzenleme Kurumuyla da şartları değiştirilen... Yani bunun anlaşılabilir bir tarafı yok. Bu özelleştirmenin temel mantığı şu: Bir defa demirbaşların tamamı devletin; sadece belli süreliğine işletmede belli yatırımlar yapılacak, kayıp kaçaklar düşürülecek, yenilemeler yapılacak, performansı artırılacak, kaliteli enerji üretilecek; biz bu gerekçelerle dağıtım şirketlerini özelleştirdik. Yani dünyanın hiçbir yerinde sizin binanızın... Şimdi, şöyle düşünün, bir binanız var, içindeki daireleri kiraya vermişsiniz, kiracınız var, o binanın önüne bir reklam alıyorsunuz, sizin kiracılar diyor ki: “Bu reklam gelirleri benim.” Yani bunu kime anlatırsanız anlatın... En basit mantıkla bunu söylüyorum, işte, Ankara’da ana bulvarlarda dolaşıyorsunuz, o binaların üzerinde reklamları muhakkak görüyorsunuzdur, o binaların sahiplerine mi bu kira gelirleri ödenir? Sayın Vekilim, nasıl ödenir bu? Yani caddenin üzerindeki binanın üzerinde bir banka reklamı var veya başka reklamlar var. Siz onun içerisindeki kiracılara mı gidip oraya asacağınız reklamın bedelini istersiniz yoksa binanın sahibinden mi? Şimdi, buradaki durum bundan farksız. Malın sahibi devlet. Demirbaş her seferinde de kayıtlara geçiyor yani trafolar da böyle, elektrik direkleri de böyle, TEDAŞ’a ait binalar da böyle. Bunun anlaşılabilir bir tarafı yok.

MEHMET HABİB SOLUK (Sivas) – Baz istasyonları da öyle.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Evet. Yani bunun anlaşılabilir bir tarafı yok, baz istasyonları da dâhil.

Yani “Malın sahibine değil, içindeki kiracıya para ödeyeceğiz.” diyoruz ve bu da yıllardır sürüyor. 2014 yılından beri bu öneri geliyor, aktar babam aktar yani 2014, 2015, bugün 2022’ye geldik, Sayın Genel Müdürüm, buradaki son durum nedir? Tabii, burada, değişik bir şey var, sorduğumuz soruların TEDAŞ’ın genel faaliyet alanı içinde olmasına rağmen... Bu yatırımları yapıyor, nasıl ödüyor? Enerji

Piyasası Düzenleme Kurumu takip ediyor. Her sorduğumuz sorunun altından EPDK çıkıyor. Dolayısıyla, temsilcisi de burada, hangi gerekçeyle 1/1/2016'da böyle bir karar aldı, bunu buradan açıklaması lazım. Arkadaşlar, artık bazen diyoruz ki: Bu ülkede adalet var, beş yıldır, altı yıldır... On paralık bir şey, bu gelirin kime ait olup olmadığına mahkeme bu zamana kadar karar vermemişse ben bunu da Komisyonun takdirine sunuyorum. Tabii, devlet için ciddi bir kayıp, 202 milyon. İşte, geçtiğimiz 2020-2021 yılı için Sayın Genel Müdürün ortaya koyduğu zarar rakamı 106 milyon. Tabii, bu gelirlerin 2021'den sonrası yok. Demek ki sadece ve sadece... Ki rakamların bugün inanılmaz şekilde arttığını düşünüyorum. Bu bile en azından TEDAŞ'ın bu zararlarını karşılayacak mahiyettedir, ilerleyen zamanda düşüncelerimizi söyleyeceğiz ama ben bu önerinin izlemeye kalmasını teklif ediyorum. Sayın Genel Müdüre de son durumla ilgili -yine, EPDK yetkilisi burada- bilgi vermesini istiyorum.

Teşekkür ediyorum Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Yaşar.

Buyurun Sayın Sertel.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Sayın Genel Müdür, Yönetim Kurulu üyeleri; hoş geldiniz. Eski KİT Komisyonu Başkanı Sayın Uğur Aydemir, beraber görev gördük, o da hoş geldi. Diğer vekil arkadaşlarımız da hoş geldiler.

Şimdi, bu konuda, geçmiş dönemde de KİT Komisyonunda oldukça fazlaca konuşmuştuk. Aslında, biz, milletvekilleri olarak burada TEDAŞ'ın binalarının reklam gelirlerini savunuyoruz ve buradan elde edilecek gelir TEDAŞ'a gelsin diye söylüyoruz, dile getiriyoruz. Deniz Bey, Bedri Bey tekrar bu konuyu uzun uzun anlattılar. Ancak 2014'ten 2019'a yılına kadar toplamda beş yılda 202 milyona yakın bir gelir elde edilmesine ve bu binalar TEDAŞ'ın olmasına rağmen TEDAŞ'a kuruş verilmedi ve verilmeyecek de belki ama bunun böyle olmaması gerektiği noktasında Sayıştay, EPDK'nin aldığı kararın kanundan yoksun olduğunu, 6446 sayılı Kanun'a göre TEDAŞ'ın mülkiyet hakkını sınırlandırmasının hukuken mümkün görünmediğini belirtiyor. Aslında burada TEDAŞ'ın yetkililerine, Yönetim Kuruluna ve Genel Müdüre de bir görev düşüyor; bu konuda hukuki bir çalışma yapmak, TEDAŞ'ın hakkını, hukukunu savunmak ve ses yükseltmek gerektiğini düşünüyorum şahsen.

Yine, Sayıştay diyor ki: Elektrik dağıtım şirketlerinin mülkiyeti de, TEDAŞ'a ait olan trafo merkezleri, aydınlatma, nakil direkleriyle taşınmazlarının TEDAŞ'ın rızasının olmadan kiralınması hukuken mümkün değildir. Ama bugün Türkiye'nin hemen her kentinde, hemen her yerinde TEDAŞ'a ait aydınlatma nakil direkleri reklamlarla, panolarla dolu ve bu konuda TEDAŞ eli ayağı bağlı bir şekilde seyreliyor. Hukuken haklı olduğunuz hâlde bu gelirden pay alamıyorsunuz ve beş yıldır devam etmesine rağmen de bir çözüme kavuşturamıyorsunuz. E, iktidar sizde, Bakanlık sizde, hukuka etki sizde, yetki sizde. Nasıl oluyor da TEDAŞ'ın bu hakkı yeniyor? Ben onu anlamıyorum. Yani bütün her şey elindeyken TEDAŞ'ın bu hakkını savunmak biz muhalefet milletvekillerine neden düşüyor? Onu da anlamıyorum. Yani, orada, TEDAŞ'ın bir KİT kuruluşu olması ve bu konuda kendi gelirini elde etmeye yönelik bir çabasına bizim destek vermemizin iktidar tarafından duyulmamasını da anlamıyorum. Yani nasıl oluyor da bu iş çözümlenmiyor? Bunu da anlamak mümkün değil.

Ben üç dört tane soru sorayım, bu konularda son gelişmeleri de bize aktarmış olursunuz ve kayıtlara düşmüş olur ve bize vereceğiniz yanıtlarla da son durumu da tespit etmiş oluruz diye düşünüyorum.

Dağıtım şirketlerinden alacaklarınızı tahsil edemiyorsunuz, üstüne bir de bu şekilde para aktarımı yapıyorsunuz. Kurum her yıl zarar ederken kayıplara göz yumuluyor. Bulguda bahsedilen ilan ve reklam geliri elde edilen trafo merkezleri, aydınlatma direkleri, nakil direkleriyle, taşınmazların sayısı kaçtır?

Yani özellikle reklamlarda kullanılanları soruyorum size. Bunun tespiti mutlaka TEDAŞ'ta vardır. Kurumun 2019 yılından reklam kaybı ne kadar olmuştur, 2020'den ve 2021'den ne kadar olmuştur? Bunların da sayısal dökümünü rica ediyorum.

Dağıtım şirketleri 2014 yılından bugüne kadar TEDAŞ'a ait alanlardan yıllık bazda ve toplamda ne kadar gelir kaydetmiştir ve bu gelir karşısında sizin yapacağınız hangi yol ve yöntemler vardır, bunlarla ilgili bir çalışma yapıyor musunuz? Buna ilişkin ayrıntılı bilgi rica ediyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Sertel.

Evet, öneri üzerinde söz almak isteyen başka bir üyemiz yok.

Sayın Genel Müdürüm...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Başkanım, biz, EPDK yetkilisi arkadaşın...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Tamam, ilk önce Genel Müdürümüze bir söz verelim.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Ayrıca bir açıklama yapmasını istiyoruz yani.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Tamam, Sayın Yavuzyılmaz, ona ben karar vereyim.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Ben talep edeyim, siz karar verin.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Peki, o daha uygun oldu.

Sayın Genel Müdürüm, öneriyle ilgili bir açıklamanız varsa dinlemek isteriz ya da daha detaylı bir şekilde açıklama yapmak isterseniz yazılı olarak da verebilirsiniz.

Buyurun.

TEDAŞ GENEL MÜDÜRÜ ÖMER SAMİ YAPICI – Sayın Başkanım, değerli milletvekillerim; bu arada kıymetli milletvekilimiz, Sayın Deniz Yavuzyılmaz Bey'i ben de tebrik ediyorum. Eşinize ve sizlere hayırlı uğurlu olsun diyorum.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Teşekkür ederim, sağ olun.

TEDAŞ GENEL MÜDÜRÜ ÖMER SAMİ YAPICI – Efendim, biz bu reklam ve kirayla alakalı işletme hakkı devir sözleşmesinde yer almayan bir hüküm nedeniyle, bir hükme yer vermemesi nedeniyle ortaya çıkan belirsizliği ortadan kaldırmak amacıyla 2021 yılının üçüncü ayından itibaren mahkeme süreçlerini başlattık. Tüm şirketler hakkında dava süreçleri tamamlandı, devam ediyor; bir kısmı bilirkişide, bir kısmı inceleme aşamasında; bir kısım belgeler, evraklar isteniyor. Biz bunu sürekli, her ay, periyodik takip ediyoruz. Tümüdeki dava süreçleri devam etmekte, dava açılmayan bir şirketimiz yok. Buna ilişkin olarak davalarla alakalı sonuçlar gerçekleştikçe bunu değerli Sayıştayımızla paylaşacağız.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Peki.

Enerji Piyasası Üst Kurulundan da EPDK'den de daha detaylı bir şekilde Komisyonumuza bilgi verilmesini istiyoruz, yazılı olarak, çok detaylı bu konunun...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Sözlü olarak da istiyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Yazılı olarak detaylı istiyoruz. Komisyonumuza, milletvekili arkadaşlarımıza...

AHMET KAYA (Trabzon) – Söyleyeceği bir şey var.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Buyurun.

EPDK ENERJİ UZMANI NEZİH ENES EVREN – Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Konunun 2006’ya kadar uzanan çok teferruatlı bir geçmişi var.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – 2014’e.

AHMET KAYA (Trabzon) – 2006 yılı.

EPDK ENERJİ UZMANI NEZİH ENES EVREN – Sayın vekilim “Uygulama dönemi” dediğimiz, ilk İHDS’ler 2006 yılı itibarıyla başlıyor. Dolayısıyla, fiili ve hukuki durum o tarih itibarıyla gündeme geliyor. Düzenlemelerin de geçmişi o tarihe dayandığı için ve beş yıllık uygulama dönemi dediğimiz, beş yıllık periyotlarda farklı farklı mevzuatlara göre işlem yapıldığı için çok teferruatlı ve detaylı bir bilgi paylaşmak icap ediyor, müsaadeniz olursa yazılı olarak iletelim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Peki, teşekkür ediyorum.

Evet, Sayıştayın öneriyle ilgili görüşünü alalım.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Yine kaçış.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Ama bakın, söz verdik, Genel Müdüre söz verdik, ilgili kuruma söz verdik.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Ama yanıt alamıyoruz ki.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Ama ne yapabilirim, zorla...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Bu kadar milletvekili burada bir aradayız, kaç yıldır bu bulguları...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Buyurun.

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ – İzlemede kalmasını öneriyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Önerinin Sayıştay tarafından izlenmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2019 yılının 2 no.lu önerisiyle 2020 yılının 2 no.lu önerisi benzer mahiyette olduğundan birlikte işleme alıyoruz.

Şimdi, daha güncel olan 2020 yılının 2 no.lu önerisini okutuyorum.

Buyurun.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Biz de yazılı olarak soralım Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Nasıl istersen, o konuda takdir senin.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Böyle bir usul yok ki.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Hayır, anlatamadım, takdir senin, yazılı olarak sormak istiyorsan sor, hem de enerji harcamazsın Sayın Yavuzılmaz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Vatandaşın 101 milyon lirasını konuşuyoruz. Bir türlü izine ulaşılamıyor yani.

Suç duyurusunda bulunacağım, bu da kayıtlara geçsin.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Buyurun, öneriyi okuyun.

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ – Öneri2:

TEDAŞ Genel Müdürlüğünün geçmiş dönem elektrik tüketiminden kaynaklanan ve dağıtım şirketlerinin özelleştirilmesi sırasında TEDAŞ'ta kalan alacakların gerek idari olarak gerekse dava yoluyla zaman aşımına uğratılmadan tahsil ve tasfiyesinin sağlanması önerilir.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Evet, yanıt için buyurun.

TEDAŞ 1. HUKUK MÜŞAVİRİ AYŞEGÜL HACİÖMEROĞLU EKİZ – Dağıtım şirketlerinin özelleştirildiği tarihte 6.612.262.867 Türk lirası alacak devrolunmuş olup 30 Nisan 2022 tarihi itibarıyla toplam alacağımız 2.407.182.97 TL'ye düşmüştür. 519.20.102 TL güncel belediye alacaklarının 199.996.276 Türk liralık kısmı 7244 sayılı Yasa'ya göre yapılandırılmıştır. 210.928.243 Türk liralık kısmı, 7061 sayılı Yasa. 34.887.114 Türk liralık kısmı ise 8928 sayılı Bakanlar Kurulu kararı gereği belediyelerin genel bütçe paylarından kesinti yapılması için İller Bankası'na, 73.208.469 Türk liralık kısmı ise 7061 sayılı Yasa gereği Hazine Maliye Bakanlığı tarafından belediyelerin genel bütçe paylarından kesinti yapılarak düzenli şekilde Genel Müdürlüğümüze aktarılmaktadır.

443 resmî daire abonesinin 2.388.919 Türk lirası, 22.617 tarımsal sulama abonesinin 553.909.228 Türk lirası, 1.324 diğer abone gruplarının 2.656.236 Türk lirası olmak üzere toplam 24.384 abonenin 558.954.383 Türk lirası borcu yapılandırılmıştır. Bununla birlikte 17 Nisan 2020 tarihli ve 31102 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 7244 sayılı Kanun'un 1'inci maddesinin (i) bendinin 3 no.lu alt bendinde yer alan bu bent kapsamına giren tüm alacaklarla ilgili olarak 1 Şubat 2020 tarihinden itibaren 2023 yılı Ekim ayı son gününe kadar ilgili kanunlarda öngörülen zaman aşımı süreleri işlemez ifadesi gereğince yapılandırma kapsamında olan alacaklarımız için 2023 Ekim ayı son gününe kadar zaman aşımı riski bulunmamaktadır. Alacaklarımızın yasal yoldan takip işlemleri her açıdan kesintisiz olarak devam etmekte olup 238.990.506 Türk lirası asıl alacağı içeren tarımsal sulama, belediye ve diğer abone gruplarına ait tahakkuk etmiş 99.355 adet faturaya ilişkin olarak 13.263 adet icra takibi başlatılmıştır.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ederim.

Buyurun Sayın Yavuzyılmaz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Yine TEDAŞ'ın alacaklarıyla ilgili bir konu. Biraz önce 201 milyon lira alacağı üzerine o da 2014-2019 yılları arasında bir arayışa girdik. Yani neden bu kayıp var diye, neden bu para özel dağıtım şirketlerine aktarılıyor, neden yaptığı sözleşmeye göre aslında hakkı olmayan bir geliri nasıl elde edebiliyor dedik ama tabii, zaman zaman dile getiriyoruz; işte 2 maaş alan, 3 maaş, 4 maaş, 5 maaş alan bürokratlar yani haksız gelir elde eden çeşitli kişilerle ilgili yaptığımız değerlendirmelere şimdi bir kez daha özel dağıtım şirketleri de katılıyor. Aslında hakkı olmayan bir geliri elde etmiş oluyor.

Şimdi, TEDAŞ'ın bu şirketlerde kalan başka alacakları var mı? Onlara da birlikte bakalım, Sayıştay raporuyla bakalım. Şimdi bu 2020 yılı Sayıştay raporu, 2020 yılı Sayıştay raporu diyor ki: “Meram Elektrik Dağıtım AŞ, özelleştirme devir süreci aşamasında TEDAŞ'a ait son faturayı düşük ölçüyor ve devirden sonraki ilk fatura okumasında da sayaç okumasında da yüksek okuma yapıyor, arada yüksek bir fark çıkıyor. Bu fark dolayısıyla da haksız bir kazanç elde ediyor. Ne kadar haksız kazanç elde ediyor? Sayıştay raporuna göre 39.621.250 lira haksız kazanç elde ediyor. Dehşet verici bir durum. Bunu yapmış, konu mahkemeye intikal etmiş. İşte, ödeyecek mi, ödemeyecek mi? Süreç böyle devam ediyor. Sayıştay da yıllardır diyor ki: “Yasal süreci titizlikle takip edin.” Yani benim en fazla bu “titizlik” kelimesini duyduğum yer Sayıştay raporları ama çok soyut bir kavram “Titizlikle takip et.” Aslında bu da yine sorumluların hesap vermesi gereken bir yer.

Şimdi, diğer taraftan bu durum bununla kalmıyor yani sadece Meram Elektrikle sınırlı kalmıyor, aynı zamanda da bakın, diğer bir bulguda da diyor ki: “Çamlıbel EDAŞ, Uludağ EDAŞ, Yeşilırmak EDAŞ, Fırat EDAŞ ne yapmış?” Ne yapmış biliyor musunuz? Bu, yine özelleştirme devir aşamasında Sayıştayın kelimeleriyle okuyorum: “Devire esas bilanço tarihinde banka hesaplarındaki mevcut tutarın bir kısmının repoya bağlandığını tespit etmiştir.” diyor. TEDAŞ’a ait kasadaki paranın bir kısmını bu dağıtım şirketleri repoya bağlamış ve buradan da gelir elde etmiş. Çamlıbel EDAŞ 4 milyon 564 bin 166 lira, Uludağ EDAŞ 12 milyon 861 bin lira, Yeşilırmak EDAŞ 5 milyon 477 bin 870 lira, Fırat EDAŞ 3 milyon 272 bin 750 lirayı, böyle güzel güzel devletin parasını, TEDAŞ’ın parasını, kasada kalan parayı repoya bağlayarak cebine indirmiş. Çamlıbel ve Uludağ EDAŞ yasal faizleri hâlâ geri ödemiyor, Yeşilırmak ve Fırat EDAŞ ise 8 milyon 750 bin 620 yirmi lira anapara borcu ve yasal faizleri de Sayıştay raporuna göre ödemiyor.

Aslında faaliyetlerini devam ettiren bu özel dağıtım şirketleri bir yere kaçmış değil, yok olmuş değil, buharlaşmış değil, hepsinin adresi belli, yeri belli, devletle olan ticaretleri devam ediyor ama TEDAŞ bu paraları onlardan bir türlü alamıyor. Yani şu paraları ödemeyen sade bir vatandaş olsa vatandaşın intihar etme aşamasına gelecek kadar baskı uygulanır bu ülkede ama buradaki onlarca milyon liralık devlete ait, TEDAŞ’a ait paranın özelleştirme devir aşamasında kasada bu şirketler tarafından repoya bağlandığı Sayıştay raporlarıyla tespit edildiği hâlde bu para tahsil edilemiyor. Bu parayı bu şirketlerden Türkiye Cumhuriyeti devleti tahsil edemeyecekse bu ülkede kim tahsil edecek? Ya, bu vatandaşın parası. Onun üzerinden, repoya bağlayıp küstahça bir de para kazanmışlar. Reklam ve kira gelirlerinin üzerine de oturmuşlar. Sayacı devir aşamasında TEDAŞ’la ilgili kısmını düşük okuyup özelleştirme devir aşamasından sonraki ilk sayaç okumasını yüksek okuyup aradaki parayı da cukkalamışlar, biz de burada TEDAŞ’ın zararından bahsediyoruz, kolunun kanadının kırılmasından bahsediyoruz, TEDAŞ’ın alacaklarından bahsediyoruz. Neden bahsediyoruz? Belediyelerden alacakları, işte oradan alacağı, buradan alacağı. Önce bu özel dağıtım şirketlerinden bu tutarların alınması gerekiyor. Önce bunlardan alınacak, sonra kamu hizmeti veren diğerlerinden de alınmaya başlayacak.

Vatandaşın devlet karşısındaki saygısından, boynunun kıldan ince olmasından faydalanıp vatandaş daha fazla fakirleştirip dönüp de özel dağıtım şirketlerinin bu repoya bağladıkları paraları tahsil etmemek maalesef bu ülkedeki devlet kurumlarını da imha edilme noktasına getiriyor.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Yaşar, buyurun.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Tabii, bu alacaklar tarihi bayağı eski. Biz bundan önceki Komisyon toplantısında da demişiz ki: Bunlarla ilgili bir çalışma yapılsın. TEDAŞ bizim sorduğumuz soruya işte “2/28 tarihi itibarıyla 79.178 aboneden 1 milyar 891 milyon 50 bin 456 lira alacağımız var.” demiş.

Biraz kestirmeden gidiyorum. 54.554 aboneden 1 milyar 327 milyonu tüm çabalara rağmen yapılandırma işlemi bile yapmamış, yani neticede devlet alacağı. Devlette zaman zaman bununla ilgili yapılandırmalar çıkıyor. Bu yapılandırmalardan bile istifade etmek istememiş. Aynı şekilde 40.070 abone vefat etmiş veya tanınmıyor. Biz o zaman... Yine aynı şekilde tarımsal sulamayla ilgili alacaklar vardı. Bunlar detaylıca incelense zaman zaman kamu bundan vazgeçebilir diye ben düşünüyorum çünkü üzerinden yedi sekiz sene geçti. Gerçekten ortada kötü niyet yok, sadece içinde bulunduğu işte bugün ülkenin içinden geçtiği durumu gayet iyi biliyoruz. O günkü şartlarda bu tahsil edilemeyecekse -ki öyle görünüyör bütün çıkan yapılandırmalara rağmen insanlar bundan istifade etmek istemiyor- bununla ilgili titiz bir çalışmayla devlet bundan vazgeçebilir diye düşünüyorum yoksa bütün Komisyon

toplantılarında bu önümüze gelecektir. Tabii, kötü niyetlilere diyeceğimiz bir şey yok, yani bugün normal şartlar altında evinizdeki elektrik bedelini on gün geciktirin on güne bile gitmeden şak elektriğin kesildiğini görürsünüz.

Şimdi, burada da ana konu şu: Patron sizsiniz. Yani bugün sizin o “dağıtım şirketleri” dediğiniz kurumların tamamı sizin bünyenizde, sizin altınızda, sizin denetiminizde, sizin kontrolünüzde çalışan şirketlerden bahsediyoruz. Şimdi, şöyle söyleyeyim siz bir işverensiniz, elemanlarınız çalışıyor, elemandan da alacağınız var maaşından şak diye kesersiniz. Devlet bu kurumu adına işletme haklarının devri... Zaten kiracılar her ay sizden kira tahsil ediyorlar. Sizin de bunlardan alacağınız var siz mahkemeye veriyorsunuz. O zaman parayı siz kesin çünkü kamu alacağı önceliklidir, her yerde öncelikli. Önünde 100 tane haciz bile olsa vergi, SSK alacağı gittiği zaman, devlet alacağı gittiği zaman şak birinci sıraya geçiyor. Bunu hepimiz biliyoruz. O zaman siz paraya el koyun onlar dava açsın. Ben bunu anlamıyorum yani madem kamu alacakları her yerde öncelikli sırada burada da alacaklarınız var mı? Bildirin, zaten parayı siz ödüyorsunuz. Kamu alacağı öncelikli, kendi alacağı da sabit belli, siz ödüyorsunuz her ay, bundan kesin, onlar sizi mahkemeye verip haklılığını ifade etmeye çalışsın. Onun için, bunun anlaşılabilir bir tarafı yok.

Ben bu konuda hakikaten yani nasıl söyleyeyim biz mal sahibiyiz öbür taraftan bizim binayı, reklamı aynı, alacakları aynı, kendi borçlarını ödemiyor repo yapmaya kalkıyor. Siz onu milyonla ifade ettiniz, o günkü kura dolara çevirirseniz neredeyse bir tane kurumun satış bedeline bile denk gelebilir. Arkadaşlar, bu, kamu malı. Kendimizden yani 100 kat, 1.000 kat daha titiz davranmamız lazım gelen bu konudan bahsediyoruz ama bunları, bu rakamları bu şekilde anlamak mümkün değil. Buradan soruyorum yani madem kamu alacağı, öncelikli davranın sizde de alacağı var, el koyun. Onlar dava açıp davanın sonuçlarına göre adalet kimi haklı çıkarıyorsa ona göre gidin.

İkincisi, bu alacakları biraz daha netleştirip gerçekten ölmüş, vefat etmiş, bulunması mümkün değil, tahsili mümkün değil, bunları kümelenendirip bir şekilde -kanunla olabilir diye çünkü borçların affedilmesi konusu ancak kanunla olabiliyor devlet alacaklarında- bununla ilgili bir çalışma yapılabilir. Onun dışında, belediye alacakları var, onların da aynı: Belediyelerin bugün en büyük gelir kapısı İller Bankası. İki satır yazı yazarınız ne alacağınız varsa tak diye keser, iş kendiliğinden çözülür. Zaten onların da bir kısmı yapılandırılmış, bu rakamlarda öyle görünüyor. Bu manada bir çalışma yapılabilir mi? Hiç olmazsa bu sadeleştirme yapılırsa gerçek manada tahsil edilebilir, alacak da orta yere çıkar. Dolayısıyla bu çerçevede ben önerinin izlemeye kalmasını teklif ediyorum.

Başkanım, teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Sayın Yaşar, evet son dönemde sürekli yöntem değiştirdiniz. Son konuşmanızda önerinin ne olması gerektiği yönünde bir görüş beyan ediyorsunuz.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Öneri üzerinde görüştüğümüz için Başkanım, yani.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Peki.

Sayın Genel Müdürüm, geneli üzerinde görüşmeler tamamlandıktan sonra buradaki değerlendirme ve sorulan sorularla ilgili görüşünüzü o zaman alalım. Siz notlarınızı alın.

Bu arada Sayın Akın, hoş geldiniz.

AHMET AKIN (Balıkesir) – Hoş bulduk.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Sayıştayın öneriyle ilgili ben görüşünü alayım.

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ – İzlemeye kalmasını öneriyoruz Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Önerinin Sayıştay tarafından izlenmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2019 yılının 3 no.lu önerisiyle 2020 yılının 3 no.lu önerisi benzer mahiyette olduğundan birlikte işleme alıyoruz.

Şimdi, daha güncel olan 2020 yılının 3 no.lu önerisini okutuyorum, buyurun.

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ – Öneri 3:

Proje onay, geçici ve kesin kabul hizmetleri karşılığında alınacak bedellere ilişkin mevzuatta değişiklik yapılmasına ilişkin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı nezdinde girişimlerde bulunulması önerilir.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Yanıt için buyurun.

TEDAŞ 1. HUKUK MÜŞAVİRİ AYŞEGÜL HACİÖMEROĞLU EKİZ – Öneri doğrultusunda, Bakanlıkça Genel Müdürlüğümüz yetkisine verilen elektrik tesislerinin proje, onay ve kabul işlemlerinde hizmet bedeli alınmasına yönelik olarak Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığında mevzuat düzenlemesi yapılması hususunda gerekli girişimde bulunulmuştur.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ederim.

Sayıştayın öneriyle ilgili görüşünü alalım.

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ – Başkanım, izlemeye kalmasını öneriyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Evet, önerinin Sayıştay tarafından izlenmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2019 yılının 4 no.lu önerisiyle 2020 yılının 4 no.lu önerisi benzer mahiyette olduğundan birlikte işleme alıyoruz.

Şimdi, daha güncel olan 2020 yılının 4 no.lu önerisini okutuyorum, buyurun:

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ – Öneri 4:

TEDAŞ'ın, elektrik dağıtım şirketlerinin şebeke üzerinde yapacakları bakım onarım faaliyetlerine ilişkin usul ve esasları belirleme, bu faaliyetleri kontrol etme görev ve yetkisinin 6446 sayılı Kanun'da yapılacak değişikliklerle yasal zemine kavuşturulması için gerekli girişimlerde bulunulması önerilir.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Evet, yanıt için buyurun.

TEDAŞ 1. HUKUK MÜŞAVİRİ AYŞEGÜL HACİÖMEROĞLU EKİZ – Bakanlığımızın, Genel Müdürlüğümüze ve tüm elektrik dağıtım şirketlerine muhatap 29 Mart 2022 tarih ve 113425 sayılı yazısıyla Bakanlık makamının 29 Mart 2022 ve 112178 sayılı oluruyla elektrik kuvvetli akım tesislerinde uygulanacak bakım, usul ve esaslarının onaylandığı belirtilerek dağıtım, gerilim seviyesindeki elektrik tesislerinin bakım faaliyetlerinin söz konusu usul ve esaslar doğrultusunda yürütülmesi talimatlandırılmıştır. Bu bakımdan, elektrik dağıtım şirketleri tarafından yürütülen bakım faaliyetleri, Bakanlık makamı tarafından yürürlüğe konulan elektrik kuvvetli akım tesislerinde uygulanacak bakım, usul ve esasları çerçevesinde Genel Müdürlüğümüzce denetlenecektir.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Peki, teşekkür ederiz.

Sayın Öztürk, buyurun.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) - Teşekkürler Sayın Başkanım.

Öneri doğrultusunda konuşacağım. Öncelikle, birazcık uzun olabilir. Ben, EPDK'ye gelen şikâyetler çerçevesinde 2020 yılındaki şikâyetlerin oranlarını vereceğim. EPDK'deki şikâyetlerin yüzde 70,5'u elektrik sektörüyle ilgili; bu şikâyetlerin de yüzde 45'i elektrik dağıtım şirketleriyle ilgili;

elektrik dağıtım şirketleriyle ilgili şikâyetlerin de yüzde 36'sı enerji kesintisiyle ilgili. Şimdi, buradan nereye varmaya çalışıyorum? Bu bakım onarım faaliyetleriyle ilgili vermiş olduğunuz cevapta "29 Mart 2022'den bu yana artık yönetmelikle bu işi düzelttik." ifadesini görüyorum ama -hatırlatmak için söylüyorum- 3 Şubat 2022'de Isparta'daki, Burdur'daki, Antalya'daki o uzun süreli kesintiler olmasaydı acaba bu yönetmelik bu kadar hızlı geçer miydi; onu da merak ediyorum.

Öncelikle, yetkili olmadığı gerekçesiyle elektrik dağıtım şirketlerinin dava açmasıyla ilgili kısımdaki boşluk, yani Bakanlığın mı yetkili, yoksa TEDAŞ'ın mı yetkili olduğu kısımla ilgili burada denetimsiz bir saha boşluğunu ve bu boşluğu da çok iyi kullanan bir dağıtım şirketleri zincirini görüyoruz ama özvarlığı olarak TEDAŞ'ın hâlâ uhdesinde olduğu için TEDAŞ'ın bu konuyla ilgili hakkı olduğunu da biliyoruz. TEDAŞ'ın üçer aylık dönemlerle ilgili her türlü bakım onarım, iyileştirme, yenileme, genişleme veya benzeri yatırımlara ilişkin kayıt, belge, plan, harita vesair evrakı da istemesi, dağıtım şirketlerinin de bunu vermekle yükümlü olduğunu da biliyoruz, dolayısıyla bu hem sizin için görev hem de bir hakkınız. TEDAŞ, özelleştirilen bu dağıtım sistemi ve dağıtım tesisleri başta olmak üzere işletme hakkının devrinin kapsamına giren bu mal varlığı değerlerini de bir noktada denetlemek zorunda ama uzun yıllardır devredilen mal varlıklarıyla ilgili bile envanter çalışması yapılmadığı da anlaşılıyor. Bu konuyla ilgili de işte, reklam gider vesaireyle ilgili durumlardan da 1 no.lu öneride alakasını görebiliriz.

Şimdi, dağıtım şirketleri bir yandan da yapmış oldukları yatırım bedellerini tarife yoluyla da aslında geri alıyorlar. Bu çerçevede, bu dağıtım şirketlerinin zamanında yapmadıkları bakım onarım işlevleri Isparta'daki gibi bir faciaya dönüştü ama burada, olan yine vatandaşımıza oldu gözüyle bakıyoruz. Çünkü sizin bu sözleşmeleriniz çerçevesinde şirketlerin vatandaşa düzenli ve sürekli elektriği de temin etme durumu söz konusu. Çünkü elektrikte kaliteyi sağlayabilmek için de voltaj, akım şiddeti, frekans açısından da değerlerin eşit bir şekilde tutturulabilmesi lazım. Eğer bu şartlar sağlanmıyorsa bu defa da o cihazların, vatandaşların kullandığı cihazların voltaj düşüklüğü, gerilimi vesaire gibi konularda da sıkıntı yaşanabiliyor ve bu konuda da tüketiciye, yani aboneye tazminat ödemesi durumunda sözleşmelerde var.

Bir yönden elektriğin kesintisiz şekilde dağıtılması, yani tüketim noktasına ulaştırılması önemli. Dağıtım şirketinin elektriği tüketiciye tek, kesintisiz şekilde ulaştırması da esas ama elektrik kesintileri nedeniyle dağıtım şirketlerinin bazı yükümlülükleriyle de karşı karşıya kalınabiliyor. Bu yükümlülüğün doğması birtakım şartların da oluşmasına bağlı. Örneğin, bir yıl içinde belli bir sayıdan fazla defa elektrik kesintisi yaşanırsa bu durum dağıtım şirketlerine, bu kesintiyi yaşayan abonelere tazminat ödeme sorumluluğunu yüklüyor ya da tek seferde belirli bir süreyi, uzun bir süreyi, örneğin on iki saati aşan uzun elektrik kesintilerinde elektrik dağıtım şirketlerini abonelere tazminat ödemek zorunda bırakıyor. Tabii, bir de bu işin tazminat için kesintisinin nedeni önemli. Bu anlamda yeterli elektrik ulaştırılmadığı için kesinti yaşanmışsa dağıtım şirketi için tazminat yükümlülüğü ortaya çıkmıyor. Bir de ödenecek tazminatın miktarı abone türüne, kesintinin süresine, elektriğin alçak gerilim mi yoksa orta gerilim hattından mı alındığına bağlı olarak da değişebiliyor. Yani, bu kesintilerin arkasında ağır kış şartlarının dolaştığı şebeke arızaları yatıyor; onu zaten biliyoruz fakat aynı zamanda da işte Sayıştayın bulgusunda gösterdiği gibi bakım ve onarım faaliyetleriyle ilgili dağıtım şirketlerinin -sizin yetkili olmadığınız çerçevede, Bakanlığın yetkili olmadığı çerçevede- açtığı davaların da bunda etkisinin olduğunu biliyoruz. Dolayısıyla o günden bugüne vatandaşlarımızın bu konuyla ilgili mağduriyetlerinin giderilmesi adına dağıtım şirketlerine bir cezai müeyyide uyguladınız mı? Aynı zamanda bu bakım, onarım denetimlerine başladınız mı? Bu doğrultuda yeni yapılacak olan yatırımları takip ediyor musunuz? Cevaplarınızı merak ediyorum.

Bir de ben size daha öncesinde bir soru sormuştum. O soruda çok dikkatimi çeken bir konu söz konusu olmuş, o da şu: Suriye tarafına elektrik dağıtımıyla ilgili bir soruydu. Burada Suriye'ye elektrik enerjisi ihracatı gerçekleştirildiğini sizler de yazılı cevabınızda -Bakanlık üzerinden sizlerin verdiği cevaptır bu- tasdik etmiş olmuştunuz. Orada 3 tane şirketin olduğunu, bu şirketlerle elektrik ihracatı yapılabilirliği üzerine sizin sözleşmeniz bulunduğunu ama bunun devlet olarak herhangi bir maliyetine sizlerin katlanmadığını, dağıtım şirketlerinin katlandığını söylüyorsunuz. Bu dağıtım şirketleri, bu elektrik tüketimiyle ilgili abonelerden tahsilatı nasıl yapıyor, kimden yapıyor, onu merak ediyorum. Devlet tarafından karşılanıyor mu, onu merak ediyorum. Aynı zamanda bir ihracat söz konusuysa burada, Suriye devletiyle resmî anlamda bir ilişki söz konusu mu, onu merak ediyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Öztürk.

Buyurun Sayın Yavuzylmaz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Evet, ben de birkaç genel soru sormak istiyorum. Öncelikle, hangi koşullarda işletme hakkı devir sözleşmeleri feshedilebilir? Bu ilgili sözleşmelerin bu maddelerini bildirmenizi istiyorum.

Diğer taraftan, hâlihazırda TEDAŞ'ı ilgilendiren boyutta, zaten her şey özelleştirildiği için yani satıldığı için yani işletme hakları devredildiği için, dolayısıyla, artık, aslında rekabeti engelleyecek ölçüde bir sözleşme gizliliğine de gerek kalmamış olur. O nedenle, kurumu da bizim denetleyebilmemiz için, sağlıklı bir şekilde denetleyebilmemiz için bu yapılan işletme hakkı devir sözleşmelerini sizden talep ediyorum. Şu ana kadar 21 elektrik dağıtım özelleştirilmesi yapıldı, bunların sözleşmelerini sizden talep ediyorum.

Diğer taraftan, EPDK'yle ilgili, EPDK'nin aslında hakem olması gerekiyor bir yerde ama bizim hakem, bizim EPDK taraf tutuyor yani özel dağıtım şirketlerinin tarafını tutuyor. Ben geçtiğimiz yıl alt komisyon toplantısında reklam ve kira gelirleriyle ilgili konuyu gündeme getirdiğimde orada EPDK'nin temsilcisi olan kişi demişti ki: “Biz bazı zamanlar ceza keseriz, bazı zamanlarda da ödül veriz.” Bu anlama gelecek bazı cümleler sarf etmişti. Ben de “Siz kimin parasını kime peşkeş çekiyorsunuz?” demiştim ve hatta bu ifadeyi aynı şekilde Plan ve Bütçe Komisyonunda yine ifade ettim. Dolayısıyla rakamlar çok büyük, bunların mutlaka takibini yapmak zorundayız.

Diğer taraftan, belediyelerin TEDAŞ'a olan borcu tabloya yansdı. Ben hangi belediyenin ne kadar borcu var, bunu sormak istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Yavuzylmaz.

Sayıştayın öneriyle ilgili görüşünü alalım.

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ – İzlemede kalmasını öneriyoruz Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Peki.

Önerinin Sayıştay tarafından izlenmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Böylelikle 2019 yılı önerilerinin görüşmeleri tamamlanmıştır.

2020 yılı önerilerinin tümü 2019 yılı önerileriyle birlikte görüşüldüğünden önerilerin görüşmeleri tamamlanmıştır.

Şimdi geneli üzerinde görüşmelere geçiyoruz.

Geneli üzerinde söz almak isteyen üyelerimize ben söz vereceğim.

Buyurun Sayın Sertel.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Kurumun görevleri arasında, dağıtım şirketlerinin operasyonel şebeke ve yatırım faaliyetlerini gereklilik, öncelik ve karakteristik yönünden denetleme işlemi yapmak da var. 2022 yılında Isparta’da kentin önemli bir bölümü günler boyu elektriksiz kaldı. Isparta’da bu bir haftaya yakın süren elektrik kesintileri nedeniyle bazı mahalle ve köylerde aydınlatılma yapılamadı, ısınma yapılamadı ve birçok ihtiyaç giderilemedi. Kesintiler yoğun kar yağışına bağlansa da esas hatanın dağıtım şirketinden kaynaklandığı söylendi. Isparta’da tam olarak ne oldu, neden böyle bir sorun yaşandı? Bunu siz nasıl yorumladınız? Burada Komisyona açıklarsanız memnun olurum.

Isparta’da bir haftayı bulan elektrik kesintileri nedeniyle Akdeniz EDAŞ isimli dağıtım şirketine bir yaptırım uyguladınız mı? Yine, bu elektrik kesintileriyle ilgili bir çalışma yapıp bir rapor düzenlendi mi? Şirket size bu konuda bir rapor hazırladı mı ya da siz bir rapor hazırladınız mı? Bu raporu bizlerle paylaşmanızı rica ediyorum.

Akdeniz EDAŞ isimli şirket en son hangi tarihte denetlenmişti? Denetimlerde kurumun eksiklikleri ve hataları tespit edilmiş miydi?

Kesintilerden dolayı çok sayıda vatandaşımız mağdur oldu. Mağduriyet yaşayan vatandaşlarımıza dağıtım şirketi tarafından, devlet tarafından yardım yapıldı mı? Hangi yardımlar yapıldı? Kaç kişi hangi miktarda yardım aldı?

2021 ve 2022 yılının ilk beş ayında kırk sekiz ve yetmiş iki saati aşan kesinti sayısı nedir? Bu kesintiler hangi şehirlerimizde oldu?

Ayrıca, bugünkü tabloya baktığımız zaman, dağıtım şirketlerinde bir tekelleşme olduğu görülüyor. Kamu ihalelerinin kaymağını yiyen malum 5’li bir şirket var. Bu şirketin dağıtım şirketlerinde hâkimiyet kurduğu ve ciddi bir abone sayısına ulaştığı görülüyor. Cengiz İnşaatın sahibi ya da ortağı olduğu elektrik dağıtım firması var mı? Bu dağıtım şirketinin faaliyet gösterdiği bölgeler ve abone sayısı nedir? Kolin İnşaatın sahip olduğu elektrik dağıtım firması var mı? Bu dağıtım şirketinin faaliyet gösterdiği bölgeler ve abone sayısı nedir? Enerjisanın sahibi ya da ortağı olduğu elektrik dağıtım şirketi var mı? Bu dağıtım şirketinin faaliyet gösterdiği bölgeler ve abone sayısı nedir? Türkiye genelinde önemli bölgeleri alan ve elektrik dağıtımını gerçekleştiren Cengiz, Kolin, Enerjisanın ve BEDAŞ, ÇEDAŞ, Akdeniz gibi şirket ortaklarının, iş ortaklarının TEDAŞ’a olan borçları ayrı ayrı ve toplamda ne kadar tutuyor? Onu öğrenmek istiyorum. Cengiz, Kolin ve Enerjisadan bugüne kadar tahsil edilen ve tahsil edilemeyen alacak tutarınız nedir? Onu öğrenmek istiyorum.

Bir de siz her yıl zarar açıklıyorsunuz, dağıtım işini alan şirketleri de denetliyorsunuz. TEDAŞ zarar ederken dağıtım şirketleri de zarar mı ediyor yoksa kârlarına kâr mı katıyor? Bunu, doğrusu, çok merak ediyorum. Bu bilgiye sahip iseniz dağıtım şirketlerinin 2020-2021 yılları arasındaki kâr ve zarar oranları konusunda bir bilginiz varsa bize açıklarsanız memnun olurum.

Bir de birkaç soru daha var, onlar da şöyle: Kurumun özelleştirmeden kaynaklı alacakları vardı; bu alacaklarınızın ne kadarını tahsil ettiniz, ne kadarı duruyor? Günümüz itibarıyla hangi dağıtım şirketinden ne kadar alacak var? Bugüne kadar hangi dağıtım şirketinden ne kadar alacak tahsil edildi? Ayrıntılı bir tabloyla Komisyona bildirmenizi rica ediyorum.

Özellikle, TEDAŞ'ın Yönetim Kurulu üyeliklerinde şirkette görev almış kişiler ya Adalet ve Kalkınma Partisinde belediye başkanlığı görevinde bulunmuş ya da AK PARTİ içerisinde siyaset yapmış insanların yer aldığı görülüyor. Buna ilişkin, kurumun liyakatle yönetilmesi noktasında elektrik ve kurumla ilgili çaba sarf edenlerin yer alması noktasındaki düşüncenizi de merak ediyorum. Size katkıları nedir, ne değildir, o konu da eğer açıklama yaparsanız memnun olurum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Sertel.

Buyurun Sayın Ünlü.

BAHA ÜNLÜ (Osmaniye) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

TEDAŞ'ın Genel Müdürü ve tüm bürokratları, hepiniz Komisyonumuza hoş geldiniz.

İnşallah, Komisyonumuzda güzel şeylerden bahsedeceğiz. Ben de naçizane birtakım tespitlerim var, onlardan bahsedeyim biraz.

Ocak 2018'den bu yana meskenlere uygulanan elektrik tarifi yaklaşık yüzde 400'ün, iş yerlerine uygulanan tarife ise yüzde 750'nin üzerinde artmıştır. Bu artışın nedenlerini incelediğimizde ilginç bir durumla karşılaşmaktayız. Elektrik tarifeleri iki ana bileşenden oluşmaktadır: Birincisi, elektrik üretim maliyetini yansıtan parakende tarifi, diğeri ise dağıtım ve iletim şebekelerinin işletme, bakım ve yatırımlarının yansıtıldığı ve kayıp kaçakların da dâhil olduğu dağıtım tarifesidir. Rakamlara bakıldığında, meskenler için tarifenin dağıtım bölümündeki artış yüzdesi, tarifenin parakende bölümündeki artış yüzdesinden daha fazladır. Üretim maliyetlerindeki artış, doların yükselmesi ve yenilenebilir kaynaklara dolar cinsinden verilen teşviklerin etkisi olarak izah edilebilir ancak dağıtım tarifesindeki artış izaha muhtaçtır. Bugün bütün dağıtım bölgeleri özel sektör tarafından işletilmektedir. Özelleştirmenin başladığı 2008'li, 2010'lu yıllarda dağıtım tarifi kilovatsaat başına 5-6 kuruşken bugün birinci kademede 1 lira 37 kuruş, üst kademede ise 2 lira 6 kuruştur. Birim fiyatlarının bu kadar yüksek olması ne enflasyonla ne de dövizdeki artıştan dolayı işletme bakım bedellerinin artmasıyla izah edilemez. Bunun izahını Enerji Bakanlığının ve tarifeleri onaylayan EPDK'nin vermesi gerekmektedir. Dağıtımın özelleştirmesi dolar bazında yapılmış ve özel şirketler yaklaşık 12 milyar dolar bedel ödeyerek dağıtım bölgelerini almışlardır, özel şirketler finansmanını ise yerli yabancı bankalardan kredi alarak sağlamıştır fakat özelleştirme döneminde 1,5-2 TL olan dolar bugün 17 lirayı geçmiştir. Özelleştirme ihale şartlarına göre, özelleştirme için şirketlerin ödedikleri bedeller tarife unsuru değildir. Buradan sormak istediğim, dağıtım tarifesindeki bu artış, dağıtım şirketlerinin hesapsız kitapsız teklif ettikleri dolar bazındaki özelleştirme bedellerini ödeyemedikleri için midir?

Bilindiği üzere, Elektrik Piyasası Kanunu'nun temel amacı elektriğin yeterli, kaliteli, sürekli, düşük maliyetli ve çevreye uyumlu bir şekilde tüketicilerin kullanımına sunulmasıdır. Bu kanunun ilk yayımlandığı dönemden itibaren elektrik sisteminde elektrik dağıtım ve üretimin özelleştirilmesi, bunun sonucu rekabet ortamının gelişmesi, kayıp ve kaçakların azaltılması, bölgesel tarifeye geçilmesi ve tüketicilere ucuz ve kaliteli elektrik sunulması hedeflenmişti fakat bugün geldiğimiz noktada bu durumun ne kadar gerçekleştirilebildiği ortadadır. Zira, kayıp kaçakların azaltılması ve ulusal tarifeden bölgesel tarifeye geçilmesi serbest piyasa sisteminin hedefi ve sonuçları olmalıydı. Hâlbuki bölgeler arasındaki işletme ve yatırım maliyetleri kayıp kaçaklar nedeniyle aynı değildir. Buna rağmen tüm tüketiciler kayıp kaçak bedelini ülke genelinde eşit ödemeye devam etmektedirler. Fiyat eşitleme mekanizması yani ulusal tarife kapsamında bölgeler arasında para aktarımıyla bu süreç devam ettirilse de çapraz sübvansiyonun tarifeyi kötü yönde etkilediği herkes tarafından kabul edilen bir husustur. Bu

nedenle, bir an önce maliyet esaslı tarifeye geçilmesi ve çapraz sübvansiyonun sonlandırılması, gerek kayıp kaçağın düşürülmesi ve gerekse şirketlerin veriminin ölçülmesi açısından önem arz etmektedir. Buradan sormak istediğim, bu konuda nasıl bir hazırlık ve düşüncede olduğunuz ve hedefleriniz nelerdir diyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tekrar hoş geldiniz.

Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – Ben teşekkür ederim Sayın Ünlü.

Şimdi söz sırası Sayın Kemal Peköz Bey’de.

Buyurun.

KEMAL PEKÖZ (Adana) – Teşekkür ederim Başkan.

Kurum temsilcileri sizler de hoş geldiniz.

Deniz arkadaşımızı da tebrik ediyorum, anneli babalı büyüsun öncelikle.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Teşekkür ederim.

KEMAL PEKÖZ (Adana) – Değerli arkadaşlar, önce bir genel değerlendirme yapıp sonra birkaç sorum var, onları ileteceğim.

Enerji, özellikle elektrik enerjisi stratejik önemi haiz bir konu. Stratejik açıdan önemli bir alanın özelleştirilmemesi adına önemli ölçüde, 2013’te özellikle, ilgili kurumlar ve meslek odaları tarafından belirli değerlendirmeler yapıldı ve özelleştirilmemesi için çabalar sarf edildi ama bu kabul edilmedi ve özelleştirildi. Özelleştirmede istenen sonucun alınmadığını TEDAŞ da, kendisi de kabul ediyor. TEDAŞ bir dava sonucu verdiği savunmada şöyle diyor: “TEDAŞ’ın arzulan yeni yapıya dönüşmesinin gecikmesinden dolayı dağıtım şirketlerinin üzerinde gerekli ve yeterli denetim ve kontrol mekanizması oluşturulamadığından, dağıtım şirketlerini hizmette ikinci plana bırakan, kâr odaklı uygulamalar sonucu arıza sayıları ile kesinti sürelerinin, şikâyetlerin, müşteri memnuniyetsizliğinin artmasına, dağıtım faaliyetleriyle ilgili varlıkların yeterli düzeyde kontrol edilememesi nedeniyle kamu zararlarının oluşmasına sebebiyet verebilecektir. Bu çerçevede, sektörde denetim ve kontrol mekanizmasında oluşan boşluk sebebiyle dağıtım şirketleri faaliyetlerini istenilen biçimde yerine getirmemiş, özelleştirmeyle amaçlanan hizmet kalitesine ulaşamamıştır.” İşte, bizim yıllardır “Özelleştirme yapılmasın.” derken bahsettiğimiz konu da buydu. Vatandaşlar ciddi anlamda bu durumdan rahatsızlar. TEDAŞ’ın verilerine göre, 2021 yılında kuruma toplam 40.581 şikâyet başvurusu yapılmıştır, şikâyetler 2014 yılına oranla yüzde 220 artış göstermiştir. EPDK’nin elektrik dağıtım şirketlerine yönelik “Astronomik düzeyde kâr elde edilmesi kesinlikle söz konusu olamaz.” açıklamasına karşın geçen yılın dokuz ayında 1,5 milyar Türk lirası kâr elde edildi. Toroslar Elektrik Dağıtımın Ocak-Eylül 2021 döneminde net kârı 620 milyon lira, Başkent Elektrik Dağıtımın dönem kârı ise 409 milyon lira. ENERJİSA İstanbul Anadolu Yakası Elektrik Perakende Satış Şirketi ise dönem kârını 262 milyon 743 bin olarak açıkladı. Öyle bir düzen kuruldu ki TEDAŞ zararda ama dağıtım şirketleri kâr etmeye devam ediyor ve kurumun 2020 yılı zararı 357 milyon liraya ulaştı. TEDAŞ, aynı zamanda, bu dağıtım şirketlerinden alacaklarını alamıyor çünkü “Daha önce Bakanlık alamadı, TEDAŞ nasıl alsın?” diye düşünmekten alıkoymıyoruz kendimizi doğrusu. Bu şirketler ayrıcalıklı şirketler, borçlu şirketler; Cengiz, Kolin, Limak, Çalık ve benzeri. İktidara yakınlığıyla bilinen şirketlerden TEDAŞ’ın para alabilmesi mümkün değil çünkü daha önce “Bakanlık tahsil edemedi.” demiştik.

Elektrik dağıtım şirketlerinin 2014-2019 yılları arasında trafolardan elde ettiği toplam 201 milyon 691 bin Türk lirası reklam ve gelirinden hak ettiği payı alamadı, alamadığı gibi şirketler üzerindeki denetimleri de yok denecek durumda. Mevcut varlıklar ile bedeli tarafından karşılanacak gerçekleştirilen yatırımlara ilişkin taşınmaz, tesis, iş makinesi, araç gereç ve diğer varlıklara ilişkin TEDAŞ tarafından envanter çalışması yapılmıyor. Dolayısıyla, işletme hakkı devir sözleşmesinin herhangi bir nedenle sona ermesi durumunda kendisine devredilecek varlıkların nelerden ibaret olduğu hakkında TEDAŞ sağlıklı bir bilgiye de sahip değil.

Dağıtım şirketlerine ilişkin Bakanlık denetim raporlarında, dağıtım şebekesinde bakım onarım faaliyetlerinin düzenli yapılmadığı, tesislerin bakımsız kaldığı gibi tespitlere yer verildi. Sayıştay, bu yüzden şebekenin arıza vermeden ve iyi performansla çalışmasına yönelik olarak periyodik bakım onarım yapılmasının ve bu faaliyetlerin TEDAŞ tarafından kontrol edilmesinin önemine dikkat çekti. Bununla ilgili sorunların giderilmesi için yasal düzenleme yapılması talep edildi. İktidar milletvekilleri de burada, bu nedenle “2 tane şirket biraz daha kâr etsin.” diye, sorunun yasal düzleminde çözüme kavuşturulması önemli bir görevdir diye düşünüyorum.

Özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde elektrik dağıtım yapan şirketlerin hazırladıkları kayıp kaçak raporları gerçeği tam yansıtmayla karşı karşıya bırakıyor. Sanki Türkiye’de kullanılan kaçak elektriğin yarısı Doğu ve Güneydoğu Anadolu illerinde gerçekleşiyor ve herkese bunun faturası kesiliyormuş algısı yaratılmaya çalışılmaktadır. Özellikle kayıp kaçak olduğu iddia edilen bölgelerde eski trafolar, elektrik direkleri ve eski hatların varlığı kayıp oranının zirve yapmasına neden olmaktadır. Kendi sorumluluğu olan enerji nakil hatlarının modernizasyonunu yapmayan, eski ve küçük çaplı trafolarla bölgeye elektrik vermeye çalışan DEDAŞ, bu kayıp kaçığın bizatihi sorumlusudur. Google’da aradığımız zaman DEDAŞ hakkında doğru, iyi bir habere rastlamak da çok mümkün olmuyor. Çiftçiye, köylüye, garibana istenen düzeyde sıkıntı yaratırken şirketlere göz yumulmaya devam ediliyor. Daha birkaç gün önce Şanlıurfa Bozova’da DEDAŞ elektrik faturalarını ödemeyen Atatürk Sulama Birliğinin elektriğini kesti, burada çiftçi zor durumda kaldı. Çiftçinin burada ne gibi bir suçu var mesela?

EPDK’nın yüzde 40 oranında kaçak elektrik tespit edilen yerler için Dağıtım Sistemindeki Kayıpların Azaltılmasına Dair Tedbirler Yönetmeliği mevcut. Buna göre, kayıp kaçak olan yerlerde ölçme ve kayıt cihazı takılması var ama DEDAŞ bu husustan niçin muaf tutulmuştur ve bu işlemi niye gerçekleştiriyor? Bizler kaçak elektriğin değil, sorumluluklarını yerine getirmeyen şirketlerin faturasını ödemeye devam ediyoruz.

Birkaç sorum var, daha önce bunu soru önergesi olarak da sordum ama istenilen düzeyde, açık bir cevap verilmedi. Sorularım şöyle: Bakanlığınızın Şırnak ve Cizre ilçelerinde Dicle Elektrik AŞ tarafından okul bahçelerine kurulan trafolardan haberi var mıdır? Dicle Elektrik Dağıtım AŞ hiçbir gerekçe göstermeden okul bahçelerine kurduğu trafolar hakkında size bir bilgilendirme yapmış mıdır, yapmamış ise bu yetkiyi hangi makamdan almaktadır? Bakanlığınız Millî Eğitim Bakanlığına bu konuda herhangi bir bilgilendirme yapmış mıdır? Dicle Elektrik AŞ devletten, hukuktan, mevzuattan ayrı bir şekilde mi hareket etmektedir, özerk bir yapıya mı sahiptir, yoksa Bakanlığınızın denetimi çerçevesinde mi hareket etmektedir? Özel bir şirket olmasına rağmen kamunun alanlarını gasbetmeye Bakanlığınız tarafından izin verilmiş midir? Bakanlığınızın Dicle Elektrik AŞ hakkında bir inceleme başlatacak durumu söz konusu mudur? “İnceleme başlatmış.” deniliyor ama şu ana kadar açıklanmış olan bir durum da yok. Okul bahçelerine kurulan trafolar var, bu trafolarla ilgili de bir bilgilendirme yapılmıyor. Millî Eğitimle ilişkili olarak mı gerçekleştiriliyor yoksa şirketler kendileri gerçekleştiriyor ve Bakanlığı da bir bilgi vermiyorlar mı diye bunların cevaplarını sizden rica ediyorum.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – Teşekkür ediyorum Sayın Peköz.

Şimdi, söz sırası Sayın Subaşı'da.

Buyurun.

YAVUZ SUBAŞI (Balıkesir) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Değerli hazırun, Zonguldak Milletvekilimiz Sayın Deniz Yavuzılmaz'ı ve eşini dünyaya yeni gelen evlatları için tebrik ediyorum. Allah analı babalı büyütsün.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – Amin.

DENİZ YAVUZILMAZ (Zonguldak) – Teşekkür ediyorum.

YAVUZ SUBAŞI (Balıkesir) – Şimdi, burada, KİT Komisyonunda görev alan tüm milletvekili arkadaşlarımızın halkımızın, milletimizin menfaati için söyledikleri her türlü sözleri tekrar etmeme adına, eksiklikleri tespit etmeyi tekrar vurgulama adına kabul ediyorum ve bunlarla alakalı cevapların da ivedilikle gönderilmesiyle ilgili taleplerimizi Sayın Genel Müdürlüme iletiyoruz.

Şimdi, TEDAŞ'ın başlıca görevlerinde, kapsamlarında ifade edilen, bize verilen raporda yazılan, dağıtım sektöründeki hizmet kalitesi ve tüketici memnuniyetini artırmak için gerekli çalışmalar yapmak, dağıtım şebekesinde kullanılacak malzeme ve teçhizatın şartnamelerini hazırlayarak uygunluk değerlendirmesine ilişkin belgelendirme sürecini yürütmek... Diğerlerini saymıyorum. Ben, bu görevlerin, burada ifade edilen kapsam ve görevle ilgili olarak ilgi alanları ile yetki alanlarının yeterince yapılmadığı kanaatindeyim, burada hassasiyetle davranılması gerektiğini hatırlatmak ve düşüncelerimi bu şekilde ifade etmek istiyorum. Yapılan denetim sonuçlarında yüklenici firmalarla ilgili tespit edilen aksaklıklar, bunlara yapılan uyarılar, cezalar, herhangi tür işlem var mıdır, eğer varsa bununla alakalı bilgi edinmek istiyorum.

Seçim bölgem Balıkesir'de 1 milyon 300 bin olan nüfusumuz yaz aylarında zaman zaman 3 milyonun üzerine çıkıyor ve biz defalarca, defaatle yüklenici firmaya, TEDAŞ'a, Enerji Bakanlığımıza iletmemize rağmen, seçim bölgemiz Balıkesir'de, özellikle Körfez bölgemizde -Edremit'ten Ayvalık'a kadar- sadece oradaki çok dar ve kısa bir coğrafyada 1,5-2 milyona yaklaşan insan sirkülasyonunun yaşandığı bir ortamda ciddi manada elektrikle ilgili sıkıntılarımız oluyor. Firmayla, yetkilileriyle defalara görüşülmesine rağmen... Tabii, görüşmek -biz vekil olarak- gerçekten zor, belediye başkanlarımız, mahalle muhtarlarımız, onların görüşmeleri mümkün olmuyor maalesef. Ne yatırım yapılabilir ne de yatırım planlaması bugüne kadar yapıldı.

Yüklenici kurumlar ilimdeki belediyelerle koordineli olarak çalışmıyorlar, gittikleri yerlerde muhtarlarla koordineli olarak iletişim içerisinde bulunmuyorlar. Özellikle, kırsal mahallelerimizde -bizim 892 tane kırsal mahallemiz var yani eski adıyla köyümüz var- sayaç ödemeleri güncel yapılmıyor; yapılmadığından kaynaklanan fatura, benim orada dar gelirli, kıt kanaat geçinmekte olan çiftçi, köylüme maalesef yansıyor ve borcuna da... Ben sonuçta da isteyeceğim, elektrikle alakalı kaçak kullanımda Türkiye'de belki en iyi illerden biri borcuna sadık olma açısından. Bunu benim hemşehrilerimin hak etmediğini düşünüyorum.

TEDAŞ'ın sayın yetkilileri, tabii, ilgili firmalar veya belediyeler... Trafolar rengârenk boyanıyor, güzel ama bunun faaliyet olarak görülmemesi gerektiğini düşünüyorum. Bizim özellikle kırsal mahallerimizde habersiz yapılan kesintiler, ilan edilen kesintilerin dışında ek kesintilerin yapılması... Artık tarihî eser hâline gelen bizim elektrik direklerimiz var, biz bunları değiştiremedik. Anıtlar Kuruluna müracaat edeceğiz, TEDAŞ veya yüklenici firma kimse bununla ilgili bir çivi çakarsa artık Anıtlar Kurulundan gerekli yaptırımını alsın. Yani kablolarla ilgili ciddi sıkıntılarımız var, nüfusumuzun artmasını sözün başında söyledim. Kablolar yeterli değil ama yüklenici firma, arazide çalışan firma hep "cek"li "cak"lı konuşuyor, bugüne kadar herhangi bir çalışma, maalesef ama maalesef yapılmadı.

Sayın Genel Müdürüm, şimdi raporlar okunurken 2 tane telefon görüşmesi yaptım. Bu kurumların... Yani bunun ucu size, Enerji Bakanlığına geliyorsa sözüm ortada. Kurumların vatandaşla ve vatandaşın sorunlarına ne kadar ciddi yaklaştığıyla alakalı tespit ettim... İsteyen arkadaşlar arayabilir, gündemi meşgul etmeme adına canlı arama yapmayayım. Benim seçim bölgem Balıkesir’e, Bursa’ya, Çanakkale’ye, Yalova’ya bakan Uludağ Elektrikin “0224 3 000 999” numarasıyla “444 6 646” numarasını az önce aradım. Üç dakikalık uzun bir beklemeden sonra arızayla ilgili kısma girdiğiniz zaman “Alo 186’yı arayın.” geldi. Alo 186’yı aradım yani 3’üncü telefon görüşmesini yaptım. Alo 186’da benim Balıkesir ilim sayılmıyor; dolayısıyla, vatandaş şikâyetlerini, maalesef ama maalesef bu şekilde... Az önce yaptığım denemede de -canlı, bir daha bildiğim konu, düzelmiş midir bilmiyordum- düzelmediğini, tekrar aynı sistemin, o bozuk sistemin devam ettiğini yaşayarak burada anlatmak istedim.

Söylediklerimizle alakalı gerekli çalışmaların hassasiyetle yapılmasını, ivedilikle KİT Komisyonunu da verilen cevapların yazılı olarak gönderilmesini rica ediyorum.

Çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – Teşekkür ediyorum Sayın Subaşı.

Sayın Genel Müdürüm, tabii, oldukça önemli görüş ve tespitler var bütün Komisyon üyesi arkadaşlarımızdan. Bunları toplantının sonunda kısmen sözlü, belki de büyük bir kısmını detaylı bir şekilde üye arkadaşlarımıza iletmeniz de fayda olduğu kanaatindeyim. Bir kez daha hatırlatmak istedim.

Söz sırası Sayın Yaşar’da.

Buyurun.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Teşekkür ediyorum Değerli Başkanım.

Tabii, bugün, TEDAŞ’ı enine boyuna irdelemeye çalışıyoruz. Özellikle, bu kurum özelleştirilirken belli hedeflerimiz vardı. İşte, demiştik ki: “Sektörde yaşanan kayıp kaçaklar azalacak.” “Dağıtım hizmetinin kalitesi yeterli hâle gelecek.” “Enerjinin kalitesi artacak, bununla beraber gerekli yatırım ve finansman sıkıntılarıyla dağıtım sektörü rekabete açılacak.” Şimdi, bu ilkelere baktığımız zaman -biraz önce sayın vekilimizin de ifade ettiği gibi- yani orayı ara, burayı ara, dördüncü turdan sonra “Al, ne hâlin varsa gör.”e geliyoruz.

Şimdi, belli bir yere enerji bağlatmak istiyorsunuz, bu kurumlardan bir tanesine müracaat ediyorsunuz, diyor ki: “Tamam, bu benim sorumluluğumda, benim yatırım programımda ama buraya ancak üç sene sonra yapabilirim.” İşte, trafonun yerini bul, parkını bul, tapudan terkinin yap, bütün bunları yerine getireceksiniz; ondan sonra da yatırım programında varsa “Biz bunu yaparız.” Diyor veyahut da biraz bu işlerden haberdar olanlar -bu işletme haklarının devirlerinde her noktaya enerji götürme gibi bir mecburiyetleri var- diyorlar ki: “Tamam, bu yatırımı biz yapalım, bunun bedelini alalım.” ya da “Lanet olsun, ben yapayım da siz bir an önce bu enerjiyi bağlayın.” diyor. Bu arada, aynen kredi kartlarındaki o cin yazıları var ya, oradaki gibi işte, şuraya kadar size ait, buradan öbür tarafı bilmem kime ait. Yani yeni enerji taleplerinden bahsediyorum. Bu konuyla ilgili ben toplumun yeterli bilgiye sahip olduğunu düşünmüyorum. Bu manada çok ciddi sorunlar yaşandığını net ifade edebilirim. Mesela, Ankara’da bile biraz daha derli toplu olmasına rağmen burada da bu konuda belli sıkıntılar yaşanıyor.

Ben, sırasıyla... İşte, o zamanlar kayıp kaçak oranlarında ciddi problemler vardı, nereye geldiniz? Yani Avrupa’da üç aşağı beş yukarı kayıp kaçak oranları yüzde 9’lar mertebesinde. Türkiye’de, işte, Türkiye’nin belli bir bölgesi hâlâ yüksek rakamlarda ama yani özelleştirmeden kasıt belli bir hedefe ulaşmaktı, bu hedefe ulaşabildik mi? Bu rakamlar nerelerde?

İkincisi, tabii, “yatırım” dediğimiz zaman kurumların bu sisteme yatırım yapacağından bahsediyoruz. Benim her sorduğum soruya da Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu... Mesela, bu sisteme yatırım yapılacak. Bu yatırım yapılırken firma diyor ki: “Bu sene şu şu hat bakımını yapacağım, direk dikeceğim, yerin altına indireceğim.” Bunlarla ilgili yatırım programını sunuyor, TEDAŞ bunu denetleyemiyor. Yani bu doğru mudur, yanlış mıdır, eksik midir... Yani işin sahibi yapılan işi denetleyemiyor. Herhâlde son bir yasa çıktı, onunla denetim yapabiliyor musunuz? İşte, 2022 Mart ayında çıkan bir yasa. Devam ediyor, burada işletme hakları devredilirken diyoruz ki: “Alt şirketlerinize bu işi yaptıramazsınız.” Yani grubun kendi alt şirketleri, işletmede işletme hakkını devralan şirketler kendi alt şirketlerine yatırım yaptıramazlar ama maalesef bugün duyuyoruz ki bu bölgelerdekilerin tamamı kendi alt şirketlerini oluşturmuşlar, oradan bir gelir elde ediyorlar. Bir de bu alt şirketlerinin alt taşeronları var, bunun üzerinden işlem yapmaya çalışıyorlar. Biz işletme haklarından yaklaşık 20-21 milyar dolar civarında bir gelir elde ettik, onu da sormuşuz, demişiz ki... Tabii, bunların işletme haklarının süresi yirmi yıl olan var, daha çoğunluğu yirmi yıl civarında bildiğim kadarıyla, yirmiyirmi beş yıl. Bu yaptıkları yatırım maliyetini amortisman bazında kalan sürelerine bölüyorlar. Bu manada sormuşuz, demişiz ki: “Bu şirketlerin ne kadar alacağı var?” Dolayısıyla, bunu da yine, aynı “EPDK’ye sorun.” diyor, yetkilisi burada soruyorum ben yani bu 21 tane şirketin, özelleştirilen şirketin şu an devletten alacakları miktar ne kadar? Bize ulaşan rakamlar 35 milyar civarında. Bunlar çok ciddi rakamlar yani bugün bir taraftan devlet, bizim TEDAŞ zarar ederken bunlar yaptığı yatırımlardan bile belli gelirler elde ediyorlar. Bunların alt taşeronları batıyor, battı hatta geçtiğimiz Komisyona da yansıdı. Türkiye’de özellikle son dönemde emtia fiyatlarında olan değişiklikler ciddi firmaları da belli problemlerle karşı karşıya bıraktı. Buradaki son durum nedir? Dağıtım şirketlerinin devletten olan alacağı ne kadar? Bunu, tabii, size de sorsam yine değerli arkadaşlarımız buna herhâlde cevap verirler diye düşünüyorum.

Özellikle Isparta’da bir hadise yaşadık yani bugün işte, her şeyin titizlikle takip edildiği bir ülkede yaklaşık iki, üç gün, Türkiye’nin göbeğinde, Isparta’da elektrik kesintisi yaşandı. Bunların da mağdurları var tabii. Bu mağdurlara mesela ne ödendi? Bu firmalara, bu yeterli enerji talebini karşılayamadığına göre bir cezai müeyyide uyguladınız mı? Bununla ilgili rakamlar verebilir misiniz? Oradaki son durum nedir? Şu an firma oraya yatırım yapıyor mu? Bunu yine sizden öğrenmek istiyoruz. Şu an denetleyebiliyor musunuz bu yapılan yatırımları? Son durumunuz nedir?

Yine, özellikle, tabii, enerji fiyatlarında bugün enerji bedeli 129 kuruş -meskenler için söylüyorum- dağıtım bedeli 33,52, toplam bedel 162. Tarımsal faaliyetlerde yine aynı 192 enerji bedeli, dağıtım bedeli 28 yani biz yüzde 15 civarında dağıtım şirketlerine para ödüyoruz. Bunun anlamı şu: Bugün yaklaşık 552 milyar liralık bütçenin 370 milyarını biz üreticilere, 99,2 milyarını devlete, 82,7 milyar TL’sini de dağıtım şirketlerine ödüyoruz. Şimdi, diyorsunuz ki: “Türkiye’de enerji niye pahalı?” 99,2 milyar yani demek ki yaklaşık yüzde 15-20 civarında bugün devlete bir ödeme var, devletin bu dağıtım şirketleri üzerinden bir tahsilatı var. Biz demiştik ki: “Hiç olmazsa 250 kilovatsaat tüketime kadar KDV’yi indirin.” İşte, daha önce 150’yle başladı, sonra 240’a geldi. Bunlar, tabii, bizim de onayladığımız... Çünkü Türkiye’de, 4.250 lira asgari ücretin olduğu bir yerde faturalar artık neredeyse 300, 400, 500 lira yani şu an fatura bedelleri bire 3, bire 4 artmaya başladı. Bu rakamların ödenmesi mümkün değil.

Tabii, özellikle, bu dağıtım şirketleri üzerinden enerjinin yüzde 25’ini biz üretiyoruz, devlet üretiyor, yüzde 75’ini de özel sektör üretiyor. Şimdi, ucuz enerji olsun diye, özellikle, herhâlde kış aylarında devlet neredeyse kendi ürettiği enerjiyi... Bakın, demin söyledim, enerji bedeli yaklaşık 287 iken devlet kendi ürettiği enerjiyi 33 kuruşa sisteme satıyor. Sadece nedir bu? Ortalamaları düşürmek adına.

Tabii, aldığımız enerji maliyetlerinin tamamı dolar üzerinden. Bugün en düşüğü 7 sent, en yükseği doğal gazda 20 sentler civarında, termik santrallerde 15 sent kilovatsaat civarında verdiğimiz garantiler var. Bugün maalesef, her ay çok ciddi rakamları bu enerji şirketlerine ödüyoruz, enerji üretim şirketlerine ödüyoruz. Tabii, dolar artınca bu ülkede ne oluyor? “Maaşınız dolarla mı?” diyorsunuz ama -çok güzel- bugün iğneden ipliğe her şey dolara endeksli olduğu için dolardaki artışların tamamı da doğal olarak fiyatlara yansıyor.

Yine, biz “Bölgesel tarifeye geçin.” demiştik, bunu da sormuşuz yani bugün ülkede, Trakya’da özellikle kayıp kaçak oranları 5 iken, Türkiye’nin farklı kesimlerinde yaklaşık mesela...

MEHMET HABİB SOLUK (Sivas) – Urfa’da hiç yok.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Efendim...

Yani yüzde 40’ın... İşte, Dicle’de yüzde 51; en yüksek, Vangölü Elektrikte de yüzde 47,56 yani neticede, bizler tüketmediğimiz enerjinin rakamları ortak, müşterek tespit edildiği için, Ankara’daki, İzmir’deki bir insan bugün Güneydoğu’daki birisinin enerji ücretini ödüyor. Şimdi, bir şeyi buradan vurgulamak lazım yani sanki orayı farklı bir bölge algılamak da doğru değil. Eğer devlet sübvansedecekse der ki... Bunu devletin karşılaması lazım, nüfusun tamamına yaymasının bir anlamı yok yani o bölgelerde insanların üretim gücü yok, ödeme gücü yoksa devlet buna bir bütçe ayırır, o bütçe üzerinden öder ama Ankara’daki normal emekli maaşıyla geçinen, iki yakası bir araya gelmeyen insanların farklı elektrik faturalarının adaletli bir şey olmadığını buradan ifade etmek istiyorum. Dolayısıyla tez zamanda bölgesel tarifelere geçilmesi lazım.

Yine, buna paralel olarak...

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – Bedri Bey, toparlayalım lütfen, on dakikanız doldu.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Toparlıyorum Başkanım.

Yine, mesela, Samsun için söyleyeyim. Ürün yılda bir kez alınıyor, elektrik faturası her ay geliyor yani her ay geliri yok ki ödesin. Enerji şirketleri, o borcunu ödemeyen enerji şirketleri, borcunu bir gün, beş gün geciktiren her abonenin, bu tarımsal sulama da olsa aynı gün elektriğini kesiyor yani çeltiği tarlada kalmış, buğdayı tarlada kalmış umurunda değil “Getir parayı, açalım.” diyor. Hiç olmazsa devlet, burada, bu düzenlemeyi ürün harman zamanı diyelim... Yani fındıkta bunun dönemi farklı, çeltikte farklı, bölgesel farklılıklar da gösterebilir, şeker pancarında farklı. Bu bölgelerdeki enerji bedelleri harman zamanında -öyle söyleyelim, genel bir tabir olsun- o dönemlerde eğer tahsil edilirse en azından bu badire de aşılmış olur. Böyle bir çalışma yapmayı düşünüyor musunuz?

Yine, buna paralel olarak bu denetim işleri... Şu an net bir denetim yapabiliyor musunuz? Standartlarınızı kendiniz koyduğunuz ifade ediyorsunuz ama yine, bunu da ancak “Enerji Piyasası Üst Kurulu yapabilir.” diye ifade ediyorsunuz.

Tabii, bunların süreleri dolmak üzere yani “dolmak üzere” derken belli bir zaman dilimleri var ama bununla ilgili sizin de bir projeksiyonunuzun olması lazım. Sürekli bunlar yatırım yapıyor, muhakkak bu yapılan yatırımların, demirbaşların tespiti... Bu çağda herhâlde bunları söylemeye bile gerek yok. Gelecekte bunları siz devralacaksınız ve devam edeceksiniz. Korkumuz ve endişemiz, işte, limanların süresi dolmadan uzattınız, inşallah bu enerji şirketlerinin başına da bu tür işler gelmez ama bundan sonra da bu işletme size devredileceğine göre bununla ilgili bir projeksiyonunuz var mı? Bundan sonrasıyla ilgili bir planmanız var mı? Bununla ilgili bilgi vererseniz memnun oluruz.

Ben çalışmalarınızda başarılar diliyorum ama bu, özellikle “186’yı ara.” “Bizi ara.” “Şunu ara.” “Bunu ara.” deyip insanları yormak yerine, biz bu manada bu dağıtım şirketlerinin devreye girmesiyle hizmet kalitesinin, enerji kalitesinin yüksek olacağını ümit ediyor idik. Bunlarla ilgili bir yaptırımınız var mı? Yani işte, TEDAŞ’ta 2 bin küsur civarında personeliniz var, en azından sizin de birkaç yeri test ederek bunun hizmet kalitesini tespit etmeniz mümkün. Mesela, bununla ilgili bir uygulamanız var mı? Bununla ilgili bir standardınız var mı? Bununla ilgili rakamları da bize ifade ederseniz memnun oluruz.

Ben çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – Teşekkür ediyorum Sayın Yaşar.

Şimdi söz sırası Sayın Kaya’da.

AHMET KAYA (Trabzon) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Bütün heyeti saygıyla selamlıyorum, misafirlerimize hoş geldiniz diyorum. Aramızda misafir olarak bulunan milletvekili arkadaşlarım var; bizim enerji politikalarından sorumlu Genel Başkan Yardımcımız Ahmet Akın ve İYİ Partili milletvekili arkadaşım, onlara da hoş geldiniz diyorum Komisyonumuz adına.

Şimdi, değerli arkadaşlar, TEDAŞ gibi Türkiye’de elektriğin amiral gemisi bir kurumumuzu konuşuyoruz. Tabii, elektriğin bu özelleştirme aşamasında Cumhuriyet Halk Partisi olarak, Cumhuriyet Halk Partisi milletvekilleri olarak bu yanlışın yapılmaması gerektiğini çünkü elektriğin hayati bir mesele olduğunu, keyfi bir mesele olmadığını defaatle izah etmeye çalışmıştık fakat dinlenmedi, söylediklerimiz, yaptığımız ikazlar dinlenmedi ve iktidar “Biz biliriz, biz yaparız.” anlayışıyla 21 tane dağıtım şirketimizi özelleştirdi. Özelleştirmeye gerekçe olarak da -o günleri iyi hatırlayalım- ne demişlerdi? “Ucuz, kesintisiz ve sürdürülebilir enerji tedariki sağlayacağız. İşte, özelleştirme işlerini alan firmalar hatları yenileyecekler, kayıp kaçak oranlarımız düşecek.” Keza bizlere çok güzel bir enerji geleceğinden bahsetmişlerdi fakat yaşayarak gördük ki bu söylenenler tamamen hikâyeden ibaret. Bugün her birimiz Türkiye’nin birçok noktasında enerji alanında elektrik kesintileriyle ilgili ya da genel sıkıntılarla ilgili bilgi sahibiyiz, bunları çok anlatmaya gerek yok. Bize vad edilen, o özelleştirme gerekçesi olarak sunulan hiçbir gerekçenin yerine gelmediğine üzülerken tanık olduk, yaşadık, gördük. Şimdi, işin bir boyutunda bu var.

İkinci boyutu, işte, konuşmalara temel konu olan alacaklar meselesi. Ne dedik? Reklam ve kira gelirleri alacakları var. Bunun dışında özelleştirme aşamasında kasada kalan paralar, devredilen alacaklar var. Şimdi, arkadaşlar, yani konuşurken bile inanın sıkılarak konuşuyoruz bunu, arkadaşlarımız çok güzel özetlediler, anlattılar ama inanıyorum ki kurum yetkilileri olarak siz de bu konunun konuşulmasından hicap duyuyorsunuz ama uzun bir süredir bu Komisyonunda bu mesele konuşuluyor maalesef. Bu alacakları alma konusunda bir adım yol alamadık maalesef yani burada tüyü bitmemiş yetimin hakkı var, biraz klasik olacak belki ama 84 milyon yurttaşın hakkı var burada ve biz bu parayı alamamaktan bahsediyoruz. Burada kurum yetkilileri var, en üst düzeyde yetkililer var, milletvekili arkadaşlar var muhalefetiyle, iktidarıyla; biz burada resmen bir acizlik göstergesi içindeyiz. Bu parayı niye alamıyoruz, nasıl alacağız, almak için ne yapmalıyız, bunu konuşuyoruz ve hep bunu konuşuyoruz. Bu para niye alınamıyor arkadaşlar? Somut adım atılması gerekiyorsa milletvekilleri olarak bizden talep edin, iktidarıyla, muhalefetiyle milletin hakkı olan bu parayı o şirketlerden alalım. Bu konuda bizden talep edin, deyin ki: “Şuna ihtiyacımız var, şu düzenlemeye ihtiyacımız var.” hep birlikte bunu yapalım. İnanıyorum ki iktidar milletvekili arkadaşlar da meseleye bu samimiyetle yaklaşacaklardır. Artık şu paralar alınsın, bunu konuşmayalım artık arkadaşlar, başka meseleleri konuşalım; Türkiye’nin çok ciddi enerji sıkıntısı var, bu meseleleri konuşalım, bu sıkıntılara nasıl çözüm üretebiliriz, bunu konuşalım.

Bakın, şimdi, bulgular konuşulurken geçmiş dönem elektrik tüketiminden kaynaklanan ve dağıtım şirketlerinin özelleştirilmesi sırasında TEDAŞ Genel Müdürlüğüne devredilen alacaklar meselesini konuşurken hukuk müşaviri arkadaşımızdı yanılmıyorsa, şöyle bir cümle okudu, dedi ki: “2023 Ekim ayı son gününe kadar zaman aşımı riski bulunmamaktadır bu alacaklarda.” 2023 Ekim ayı son gününe kadar zaman aşımı riski bulunmuyor. Bu ne demek? 2023 Ekim ayı son gününden sonraki ilk gün itibarıyla milletin bu alacakları zaman aşımına uğruyor yani bu paralar, tahsil edemediğimiz bu paralar bu yandaş şirketlerin kasalarında kalacaklar; böyle bir şeyi kabul etmek mümkün değil arkadaşlar. O güne kadar ne yapıp yapıp bu paraların tahsilatını yapmak hepimizin vicdani sorumluluğudur. İktidar milletvekili arkadaşlar sizlere de söylüyorum. Bakın, 2023 Ekim ayı son gününe kadar bu paralar alınmaz ise zaman aşımına giriyor, zaman aşımı riski bulunuyor. Dolayısıyla, arkadaşlar, bu konuda hepimizin sorumluluğu olduğunu hatırlatmayı da bir görev sayıyorum.

Şimdi, bakın, arkadaşlar, bu şirketler kendi alacakları söz konusu olduğu zaman nasıl davranıyorlar, bunu hepimiz biliyoruz. Bir hasta arkadaşım geçenlerde beni aramıştı, bu pandemi sürecinde, oksijen cihazına bağlı olarak yaşamını sürdürüyor, faturasını ödeyememiş, gitmişler, işte, Ankara’daki firma, ilgili firma elektriğini kesmiş. Arkadaş yaşam mücadelesi veriyor “Ben hastayım, oksijene bağlı yaşıyorum, elektriğimi kesmeyin.” diye yalvarmasına rağmen, şirket yetkilisi arkadaş, o açma kesme işlemini yapan arkadaş “Ben kesmek zorundayım, talimat böyle.” demiş, adamın elektriğini kestiler. Beni aradı, arkadaşlarla görüştük, gittik, faturasını yatırdık ve elektriğini açtık. Şimdi, kendi alacakları söz konusu olduğunda bu kadar acımasız davranan bu şirketler niye korunuyor, niye kollanıyor, ne yapılmak isteniyor, gerçekten bunu hepimizin vicdanına emanet ediyorum bu soruyu.

Ben Trabzon’da yaşadığım bir örneği de anlatarak sözlerimi keseceğim. Bizim Çukurçayır diye bir mahallemiz vardır Trabzon’da -Sayın Genel Müdürüm, bununla ilgili dosya muhtemelen size gelmiştir- Trabzon’un en kalabalık, merkezin en kalabalık mahallelerinden biridir Çukurçayır, orada bir tane hat var, ben de gittim, yerinde gördüm hattı, yeni bir site yapıldı, sitenin içinden geçiyor, böyle iyi zıplayan biri emin olun atlar, telleri tutar yani orta gerilim hattı diye düşünüyorum, yüksek gerilim de olabilir. Hatta bir kamyon geçerken damperini kaldırdı asfaltlama çalışmalarında, damperi tellere değdi, kıyamet koptu. Şimdi, yaklaşık dört, beş yıldır buradaki hattın yer altına alınması çalışması yapılıyor. Aksa yetkilileriyle ben de o zaman görüşmüştüm, Trabzon’daki dağıtım işini yapan arkadaşlarla, dediler ki: “İşte, uygundur, yer altına alınmasıyla ilgili süreci biz de doğru buluyoruz, onaylıyoruz.” fakat dört, beş yıl geçti, maalesef bir adım yol alınmadı. Arkadaşlara sordum -bacanağımın evi de hemen oradadır, zaman zaman ziyaretine gittiğimde görüyorum- teller bildiğiniz apartmanların arasından geçiyor yani çamaşır asarken, şu, bu temas etme riski çok yüksek ve endişem odur ki

BAHA ÜNLÜ (Osmaniye) – TEİAŞ’ın mı o yüksek gerilim hattı?

AHMET KAYA (Trabzon) – Yani bilemiyorum tabii, konu açılmışken... Özelleştirme, şimdi dağıtım şirketinin şeyinde.

BAHA ÜNLÜ (Osmaniye) – Ha, özelleştirme mi?

AHMET KAYA (Trabzon) – Tabii. Dolayısıyla Yomra’ya giden bir hatmış orası. Şimdi buranın yer altına alınmasıyla ilgili meselede arkadaşlar kör ve sağır oldular. Dedim ki: “Nedir bunun sıkıntısı? Yani burada can kaybı olacak, işte, kamyon damperini değdi, bakın, sıkıntı yaşandı.” Dediler ki: “Biz Yomra ilçesine buradan elektrik veriyoruz, eğer biz bu yer altına alınma çalışmasını yaparsak bir-bir buçuk saatlik bir enerji satışı kaybımız olacak, o nedenle bunu yapmıyoruz.” Şimdi, bir tarafta hayatı bir mesele, öbür tarafta bu şirketlerin kâr hesabı. Dolayısıyla bu meseleyi de dikkatinize sunuyorum yani bu şirketler kendi alacakları söz konusu olduğu zaman hayatı dahi yok sayabiliyorken biz memleketin, milletin bunca parasını bu şirketlerin sırtında bırakmamalıyız diyorum.

Hepinize teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Kaya.

Sayın Akın, buyurun.

AHMET AKIN (Balıkesir) – Sayın Başkanım, çok teşekkür ederim.

Öncelikle, önceki dönemlerde bu Komisyon'da görev yapmışım, onun için şimdi burada olmak benim için de büyük mutluluk. Partimizden milletvekili arkadaşlarımız bu konuyla ilgili çok detaylı konuşmalar yaptılar, diğer arkadaşlarım da ama ben tekrara girmeden -zamanımın da az olduğunu biliyorum- hemen kısaca birkaç kelime söylemek istiyorum.

Öncelikle TEDAŞ'ta çok yetkin, etkin kadroların olduğunu biliyoruz Sayın Başkanım. Çok liyakatli, işini bilen, işini liyakatle yapmaya çalışan kadrolar var ancak 2013 yılında özelleştirmenin tamamlanmasından sonra bu nitelikli kadroların özellikle azaltıldığına yönelik bazı iddialar var. Mesela, 2013 yılındaki kadroyla şimdiki kadro arasındaki farkı ben merak ediyorum, eğer uygunsu.

Bir de burada, maalesef, son zamanlarda -ki TEDAŞ bizim için en önemli kurumlardan bir tanesidir, ki aramızda milletvekilimiz var Komisyon üyesi yıllarca orada görev yaptı, hep Baha Bey'den, kendisinden de bilgi alıyoruz- gördüğümüz kadarıyla, şu anda TEDAŞ'ın içinde yaşanan bu sıkıntılar, sorunlar, denetimsizlikler, bir liyakatsizlik ve sanki bir baskıyla yani iktidara yani partinin bir sağ kolu gibi çalışma, sol kolu gibi, aynı Enerji Bakanlığı gibi... Enerji Bakanlığı ve EPDK nasıl bizim gözümüzde ve gördüğümüz, araştırmalarımızda, enerji şirketlerine teslim olduysa, enerji lobilerine teslim olduysa, maalesef, bazı kurumlarımızda da bu tür sıkıntılar olduğunu görüyoruz. Onun için, ben arkadaşlarıma, özellikle bürokrat arkadaşlarıma hem kendilerine çok teşekkür ediyorum hem de bundan sonra daha vasıflı ve liyakatli çalışmalarını kendilerinden rica ediyorum.

Sayın Başkanım, bir de alacaklar konusu var; bu, yıllardır var, biz bunu yıllardır da takip ediyoruz ancak bu takip tabii, bir yerde noktalanıyor. Tabii, baktığınız zaman, bu, mahkemelerin konusu ancak burada, bu paraların gitmesi, artık zaman aşımına uğraması vesaire... Eğer bunlar var ise çok sıkıntılı ve çok tehlikeli bir durum. Burada, on günlük elektrik kesintisinde binlerce vatandaşımızın elektriği kesildiği varsayılırsa -ki öyle- o zaman vatandaşa gösterilen öngörüsüzlüğü veya gösterilmeyen iltimasın şirketlere de gösterilmemesi gerekiyor. Sonuçta bu, 85 milyonun malı. Bunlar konuşulmuş olabilir, tekrara da giriyorsa affınıza sığınıyorum.

Bir de efendim, şimdi, TEDAŞ'ın en önemli görevlerinden bir tanesi denetim yapma. Denetim yapma... Ben bunu yaşadım, gördüm, biliyorum. Özellikle sıkıntılı durumlarda dağıtım şirketleri hemen TEDAŞ'a başvuruyor, oradan görüş istiyor. Isparta'da, eğer oradaki, çevre bölgelerdeki TEDAŞ kadroları olmasaydı inanın çok daha fazla uzardı. Yani oradaki şirket, herhâlde yandaşlığına mı sığınıyor, nedir bilmem ama boş vermiş, hiçbir denetim, hiçbir yatırım... "Hiçbir şey." demeyeyim ama az yatırım yapmış, gerekeni yapmamış. Yani şirkete yakınlığıyla herhâlde kendini kurtarabileceğini zannediyor ancak orada, inanın, as kadroları kalmış TEDAŞ çok büyük destek verdi. Onun için, ben buradan bir soru sormak istiyorum: TEDAŞ olarak siz, o CK Akdeniz'e karşı görevinizi yaptığınızı düşünüyor musunuz? Çünkü feshetme hakkı var, denetleme hakkı var. Sözleşmelerin bir kısmı bizde var, burada. Bu ülkede, çok sağlıklı, ülkesini düşünen, milletin parasının boşa harcanmaması için mücadele eden bürokratlar da var. Onun için bizim her konudan da bilgimiz oluyor. Burada, o vatandaşların oradaki... Ki en son, biliyorsunuz, kendi milletvekilleri "200 milyon lira zararımız var." dedi, verilen ceza 15 milyon. O da 100 lira, işte, 300-500 lira civarında dağıtılacak. Hiçbir şeye yetmeyecek.

Elinizde hiç fesih noktasına gelen sözleşme var mı? Bunu özellikle merak ediyorum çünkü bizdekilerle karşılaştıracamız. Ondan sonra da TEDAŞ'ın liyakatle mi yoksa yandaşlıkla mı çalıştığını biz de göz önüne alacağız, bakacağız yani kendimiz.

Efendim, son olarak, 2013 yılında 21 dağıtım şirketi özelleştirildiği zaman, o dönemin Bakanı, AK PARTİ'li Bakan ve AK PARTİ'li yönetim “İşte, özelleştirilince ucuzlayacak, kalite artacak.” dedi. Ya, bizim Balıkesir'in göbeğinde hâlâ aynı her şey, hiçbir şey değişmedi. Yani milletin cebinden milyonlarca parasını alıp vatandaşa gerekli tadilatı veya hizmeti yapmayanlara siz ne gibi denetim yapıyorsunuz? Onu da merak ediyorum.

Efendim, denetim... Yani arkadaşlarım diğer konuları söyledi ama özellikle şunu sormak istiyorum: TEDAŞ'a, devletin kurumuna AK PARTİ iktidarından baskı var mı, özellikle şirketlere karşı? TEDAŞ'tan, yine AK PARTİ iktidarından kollama yapılması isteniyor mu? Yoksa TEDAŞ da devletin kurumu olmaktan çıkıp şirketlerin, lobilerin bir temsilcisi mi olmuştur? Ben bunu söylerken üzülerken söylüyorum çünkü devletin kurumları yakında Millet İttifakı'na geçecek ve orada, bizim ittifakımızda, ittifakımızın iktidarında değerli TEDAŞ yetkilileriyle, liyakatli kadrolarla çalışmak istiyoruz ve inanıyoruz, biliyoruz ki orada çok değerli kadrolar var ama kadrolardan ricamız; işlerini liyakatle ve layıkıyla yapmalarındır.

Hepinize çok teşekkür ediyorum.

Söz verdiğiniz için saygılar sunarım Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Akın.

Buyurun Sayın Yavuziyılmaz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Milletvekili arkadaşım TEDAŞ için “amiral gemisi” dedi. Evet, TEDAŞ bir gemi ama nasıl bir gemi? Titanic gibi, batıyor TEDAŞ. 2013-2020 yılları arasında toplam zararı 6 milyar 340 milyon 586 bin 855 lira. Yani bu denli büyük bir kurumu bu kadar büyük bir zarara taşımak ancak bilinçli ve sistemli ve berbat bir enerji politikası yönetimiyle mümkündü. Bu konuyla ilgili ortadaki genel tablo, AK PARTİ'nin enerji politikasının TEDAŞ yansımalarının çok olumsuz olduğunu bir kez daha ortaya koyuyor.

Diğer taraftan, enerji piyasası oldukça sıkıntılı. Neden sıkıntılı? Şimdi, elektrik üretimindeki şirketleri aynı zamanda dağıtım aşamasında da görüyoruz ve aynı şirketleri, büyük ihtimalle, özelleştirme kapsamına alınan TEİAŞ'ta da, Türkiye Elektrik İletim AŞ'nin sürecinde de göreceğiz. Aynı şirketler sürecin içine katılınca eşit rekabet koşulları ortadan kalkıyor ve piyasayı yöneten az sayıda şirket oluşmuş oluyor. Dolayısıyla da ne oluyor? TEDAŞ bu şirketlerin karşısında boynunu bükme zorunda kalıyor. Ne oluyor? EÜAŞ, bir süre sonra o da boynunu bükme durumunda kalacak, TEİAŞ'ın akıbeti de çok farklı olmayacak ve bir gün gelecek -ki dönem dönem bunun yaşandığını hissediyoruz- bu şirketler yumruğunu masaya vurduğu anda Türkiye'de enerji politikasını onlar yönetir duruma gelecek. Buna müsaade etmemeniz gerekiyor.

TEDAŞ'ı ilgilendiren boyutta birkaç örnek vereyim. Şimdi, elektrik dağıtım şirketleri var, bir de perakende şirketler var. Şimdi, normal koşullar altında bu şirketlerin organik olarak birbirine bağlı olmaması gerekiyor ama biliyoruz ki yine dağıtım şirketlerinin şirketleri olan bu perakende şirketler piyasayı domine ediyor, yani birlikte ediyorlar. Çok komik. Soruyorsunuz, diyorsunuz ki: “Elektrik şirketleri çok mu kâr ediyor.” Bir açıklama geliyor “Hayır, zarar ediyoruz.” diyorlar. Bir dönüyorsunuz, perakende tarafındaki şirketi kâr ediyor. Perakende tarafına dönüp “Perakende şirketleri çok ciddi kâr

ediyor.” diyorsunuz, “Yok, yok; biz etmiyoruz.” diyorlar. Aradan bir süre geçiyor, bir bakıyorsunuz, o alınan karar doğrultusunda dağıtım şirketleri kâr etmiş. Şaka gibi, bir oyun gibi; böyle köşe kapmaca oynuyoruz ama ortada büyük bir problem olduğu da açık.

Şimdi, bulgulara gelen bir yanıtta, kurumun alacaklarıyla ilgili olarak diyor ki: “2023 Ekim ayı son gününe kadar zaman aşımı riski bulunmamaktadır.” Yani cümleyi tersten okuyalım: “Kurumun alacakları açısından 2023 Ekim ayı son gününden sonra zaman aşımı süreci başlıyor.” diyor, söylediği bu. Hani, Cumhurbaşkanının “Hedef 2023” dediği hedef herhâlde bu, yani bu şirketlere ait birçok alacak da herhâlde 2023 yılında, bu hedef doğrultusunda zaman aşımına uğratılacak gibi görünüyor ama ben, AK PARTİ’nin bu konuda çok daha hünerli davranacağını ve bu işi o güne bırakmadan, yaptığı bu işletme hakkı devir sözleşmelerinde tadilatlar yaparak zaten bu borçları ya ortadan kaldıracığını ya da bu borçlarla ilgili işlemleri -bu reklam ve kira gelirlerindeki gibi- haksız fiille sebepsiz zenginleşmeye yol açarak, bu sözleşmeleri EPDK üzerinden tadil ederek bir şekilde bu şirketlerin alacağını ortadan kaldırıp onları kâra geçireceğini görebiliyorum.

Şimdi, “haksız fiille sebepsiz zenginleşme” dedim, hiç itiraz da gelmedi. Ben belgesini de göstereyim, bakın, Sayıştayın 2018 yılı Raporu’nda bu kurumun alacaklarıyla ilgili reklam ve kira gelirlerinin özel şirketler tarafından EPDK vasıtasıyla üzerine çekülmesi nedeniyle; onu açıklarken diyor ki: “Burada haksız fiil vardır, sebepsiz zenginleşmeye yol açılmıştır.” Şimdi, bu şirketler sebepsiz zenginleşiyor, vatandaş da çok sebeplerle fakirleştiriliyor, çok sebeplerle; bilerek, sistematik olarak. Ben, bunu da sizin dikkatinize bir kez daha sunmak istiyorum.

Diğer taraftan, Vekilimiz, Sayın Genel Başkan Yardımcımız da ifade ettiler, dediler ki: “TEDAŞ’da işini bilen bürokratlar da var.” Ben bu cümleyi de tersten okumak istiyorum: Evet, TEDAŞ’da işini çok iyi bilen bürokratlar var, yıllardır enerji sektörünün içinde yer alan, liyakatsiz bir şekilde hızla yükselen, kurumun içinde bir gün kamu personeli olarak görev yapıp da daha sonra genel müdür yardımcılığı seviyesine ulaşan, oradan Türkiye Varlık Fonuna giden, gelen, eden; böyle bürokratlar da var. O da, bu gibi atamalar ve yükselmeler de gerçekten bunca işsiz, milyonlarca genç işsiz yer aldığı bir ülkede hakikaten çok acı. Bunu da tekrar ben ifade etmiş olayım.

Bir diğer konu da şu: Sayıştayın 2020 yılı bulgusu, aynen okuyorum: “Tapu müdürlüklerinden edinilen bilgiye göre, elektrik dağıtım şirketleri adına tescilli olup TEDAŞ adına tescili gereken yaklaşık 6.745 adet taşınmaz vardır.” Yani ne demek? TEDAŞ’tan önce TEDAŞ’a ait, kendi bünyesinde elektrik dağıtım şirketleri vardı. Buradaki 6.745 adet taşınmazın TEDAŞ’a devri yapılmadı ancak özelleştirme süreci gerçekleştiği için Sayıştay diyor ki: “Özelleştirme sonrasında her ne kadar elektrik dağıtım şirketleri tüzel kişiliklerini korumuş olsa da bu şirketlerin hisselerinin, hisseleri devralan şirketler tarafından yönetildiği dikkate alındığında yani özelleştirmeyle bu TEDAŞ’ın, TEDAŞ’a ait olan şirketleri devralan özel dağıtım şirketlerinin taşınmaz tescillerinin TEDAŞ adına yapılmasının elzem olduğu anlaşılmaktadır.” Yani uzun lafın kısıası şu: TEDAŞ’a ait olan, devlete ait olan, vatandaşa ait olan 6.745 adet taşınmaz şu anda bu özel dağıtım şirketlerinin üzerinde görüntüyor tapu kayıtlarına göre. Bunu derhâl düzeltmeniz gerekiyor. Aksi takdirde, bütün bu işlemler... Biz, Kütahya Şeker Fabrikası’nda gördük; onun özelleştirilmesi aşamasında tapudaki bir bürokratin bilerek, isteyerek, sistemli bir şekilde olduğu iddiasıyla yaptığı bir imza hareketiyle, şu anda AK PARTİ’li bir milletvekilinin sahibi olduğu bir şirkete geçti. Yıllardır da bu işlemin düzeltilmesi için çalışma yapılıyor. Daha da acayibi, o şirket borsaya da açıldı hem de bir imza hareketiyle kendi üzerine aktarılan o binalarla, yapılarla birlikte bir de borsaya açıldı, var olan değerinin çok daha yüksek hâliyle gösterilerek açıldı. Şu anda da hisseleri işlem görüyor. Böyle bir durum. O nedenle, sizden, bu 6.745 adet taşınmazın listesini istiyorum; hangi illerde, hangi büyüklüklerde ve güncel değerleri nedir; onların bilgisini talep ediyorum.

Aynı zamanda, yine devletin kayıtlarında ve KİT Komisyonu kayıtlarında yer alması bakımından, TEDAŞ'ın mülkiyetinde yer alan mülkiyet tablosunu sizden istiyorum. Bunların güncel değerlemelerini yaptırıyor musunuz, değerleri ne kadardır? Yine, hangi illerde, büyüklükleri ne kadar, hangi ada, parsel? Bunların da bilgilerini talep ediyorum. Bir karmaşa varsa da yine, TEK'te yani Türkiye Elektrik Kurumunun bünyesinde kalan bazı kısımlarla ilgili. Onları da ayrıca belirtmenizi istiyorum: “Şunlar TEK'in bünyesinde kalmıştır, bunlar özel dağıtım şirketlerinin mülkiyetinde şu anda görünüyor ama TEDAŞ'a aittir ve bunların da değeri şu kadardır.” diye ifade etmenizi istiyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Toparlayalım.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Ben çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

Yani belli ki bu özelleştirmeden sonra TEDAŞ'ın denetim görevini tam anlamıyla yerine getiremediğiyle ilgili KİT Komisyonunda da genel bir kanaat var. Bu kanaati değiştirmek sizin elinizde ama yine de ben, özelleştirme kapsamına girmiş bir kurumun, özelleştirilen dağıtım şirketleri sürecinden sonra bu kadar zarar etmesinin anlaşılabilir olduğunu, açıklanabilir olduğunu düşünmüyorum. Mutlaka, bu zararı etmeyeceği yönde sözleşmelerin hazırlanması ve imzalanması gerekirdi. Burada bir öngörüsüzlük var ve bu öngörüsüzlük de böyle derinleşerek devam ediyor.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Toparlayalım.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Son soru olarak sorayım: Yönetim Kurulunda yer alan Yönetim Kurulu Başkanı, Genel Müdür ve üyelerin aylık maaş, prim, ikramiye, ücret, huzur hakkı, kâr payı gelirleri ne kadar? Başka bir kamu görevi veya özel sektör görevi olan yöneticiler var mı Yönetim Kurulunda? Varsa bu görevler neler ve bu görevlerden elde ettikleri gelir, aylık ücret, huzur hakkı, kâr payı, prim, ikramiyeler ne kadardır? Bunları da iletmenizi istiyorum.

Çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Yavuzyılmaz.

Buyurun Sayın Altıntaş.

AYHAN ALTINTAŞ (Ankara) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Değerli Komisyon, değerli milletvekili arkadaşlarım, değerli bürokratlar, değerli katılımcılar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Şu an, özellikle yılbaşından beri, halkımızın en büyük derdi elektrik; özellikle esnaf, çiftçiler, emekliler çok yoğun şekilde şikâyet ediyorlar. Allah'tan son aylarda kira giderleri bunun önüne çıktı da biraz rahatladınız herhâlde, aksi hâlde, elektrik çok başımızı ağrıtıyordu yani şöyle söyleyeyim: Bakkallar ve büfeler dondurma satışlarını durdurmuştu -elektrik fiyatlarından- hâlâ da durdurmuş durumda; kasaplar çok mağdur durumdalar.

Şimdi, ben olaya üç açıdan bakmak istiyorum. Birincisi saydamlık, ikincisi tasarruf, üçüncüsü de altyapı açısından.

Şimdi, “saydamlık” denince, ben, Türkiye’de her işte olduğu gibi ama özellikle elektrik işinde de şeffaflığın olmadığını düşünüyorum. Faturalara baktığımız zaman pek bir şey anlamamız mümkün değil; gece tarifi var, gündüz tarifi var. Hâlbuki, tek tarifedeyiz, niye gece var, gündüz var, detaylar yok. Dağıtım şirketi var, perakende şirket var, fatura kesen şirket var, böyle farklı farklı uygulamalar var. Bu konuda halkın çok bir bilgisi yok, halk sadece ödediği paraya bakıyor. Tabii, o da oldukça yüksek. Buradan da anlaşılıyor ki denetim çok eksik, TEDAŞ denetim yapamıyor, zaten daha önce de söylendi. Hâlbuki burada halkın da katılımı lazım. Bildiğim kadarıyla, Amerika’da halk mutlaka

“Public Utilities Commission” diye bir komisyona davet edilirdi. Orada dağıtıcı şirket sunumunu yapar, halk da görüşlerini, tepkilerini dile getirebiliyordu. Maalesef Türkiye’de böyle şeffaf uygulamalar yapılmıyor, yapılması da istenmiyor herhâlde.

Şimdi, ikinci konu, tasarruf. TEDAŞ tasarruf için ne yapıyor? Biliyorsunuz, en ucuz elektrik tasarruf edilen elektrik. Herhâlde TEDAŞ tasarruf için “Fiyatı yükseltelim, millet kullanmasın, tasarruf olsun.” diyor. Yani bu kadar basit çözüme gidiyorsa bu doğru bir çözüm değil, sadece fiyat yükselterek tasarruf olmaz. Aynı zamanda tasarruf, dış açık için de önemli; elektrik enerjisi, bizim aşırı dışa bağımlı olduğumuz bir sektör. Dolayısıyla, tasarruf şart, bunu teşvik etmek şart fakat ben bunları göremiyorum. Bunu dağıtım şirketlerinin yapması mümkün değil çünkü dağıtım şirketleri zaten tasarruftan kazanmıyorlar, harcamadan kazanıyorlar, onların işine gelmiyor. Dolayısıyla, onlardan bekleyemezsiniz, sizin yaptırmanız lazım. Örneğin, çatılara güneş enerjisi kurulumunu destekliyorsunuz? Ne kadar destek veriyorsunuz vatandaşa? Avustralya’da bir arkadaşım var, dedi ki: “8 bin dolar federal hükümet verdi, 2 bin dolar da eyalet verdi, 10 bin dolar teşvik aldım çatıya güneş enerjisi koymak için.” Bizde ne kadar? Var mı bir teşvik? Yani bunları teşvik edecek önlemleri, geleceğimizi düşünmeden sadece fatura keserek, halkın faturasını yükselterek, tabiri caizse, inim inim inleterek biz “halka hizmet veriyor” diyemeyiz kendimize. Yani bundan bir gurur çıkaramayız.

Son olarak da altyapı için konuşmak istiyorum. Tabii ki altyapı konuşuldu, arkadaşlar altyapı eksikliklerinden çok güzel bahsettiler ama benim söyleyeceğim tek bir şey var: Elektrikli arabalar geliyor, bunun için altyapımız yeterli mi, hazırlığınız var mı? Evlerde elektrik altyapısı uygun mu? Neler değiştirilmesi gerekiyor? Ne kadarlık bir masraf gerekiyor, hesapladınız mı? Burada bir hazırlığınız var mı? Bunu öğrenmek istiyorum.

Saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Altıntaş.

Sayın Sümer, buyurun.

ORHAN SÜMER (Adana) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Genel anlamda birçok soruyu arkadaşlarım gündeme getirdi, tekrar olmasın ama memleketim Adana’yla ilgili birkaç önemli konu var, onlarla ilgili Sayın Genel Müdüre sorum olacak; eğer yazılı cevapları varsa memnun olurum. Memleketim Adana’da çoğu zaman elektrik kesintileri yaşanmakta, özellikle de yaz aylarında vatandaşlarımız bu konuda birçok mağduriyet yaşamakta. Enerji Bakanlığımıza verdiğimiz soru önergelerine “Adana’ya 1,1 milyar lira yatırım gerçekleştirdik.” diye bize cevap geldi fakat buna rağmen yine birçok ilçede, mahallede elektrik sorunu yaşanmaya devam ediyor. Bu kadar büyük yatırımlar olmasına rağmen kesintilerin hâlen uzun süre devam etmesi normal mi?

Yine Adana’da, biliyorsunuz, özellikle yaz aylarında sıcaklar inanılmaz geçtiği için yaylalarda çok büyük sıkıntı yaşanıyor. Geçen hafta mesela, Karaisali’ya bağlı Kızıldağ Yaylası’nda üç dört gün kesintisiz bir şekilde elektrik verilmediği o bölgede yaşayan insanlar tarafından iletili. Ayrıca, yine Yüreğir ilçemizde, Solaklı, Doğankent; Feke, Gürpınarı, Bağdatlı, Gedikli, Belenköy bölgelerimizdeki mahalle muhtarlarımız özellikle bu konunun üzerinde çok ciddi sıkıntı yaşadıklarını dile getiriyorlar. Trafoların güçlü olmaması, elektrik altyapısının yenilenmemesi gibi nedenlerden ötürü uzun saatler, hatta günlere varan kesintiler meydana geliyor. Buradan TEDAŞ yetkilileriyle gerekli şekilde irtibatımız oluyor -Allah var, dönüş de oluyor, onu da belirtelim- fakat şu güne kadar bu konuyla ilgili ciddi anlamda vatandaşın bir memnuniyeti yok. Toroslar Elektrik’in Adana genelinde özellikle güçsüz trafoların yenilenmesi ve kabloların değişmesi konusunda biraz daha hassas davranması vatandaşların

özellikle talebi. Ayrıca, bu trafo yapımıyla ilgili özellikle yeni yapılan binalardan gelen şikâyetler var. İhaleler yapılıyor fakat ihaleyi alan müteahhitler ya yeni gelen fiyat farklarından dolayı yapıma başlamıyor veya firmalar kendi verdikleri teklifi geri çekiyor.

Ayrıca, önemli bir konu da -buradan onu özellikle belirtmek isterim, Genel Müdürün de özellikle, hassasiyetle bu konunun üzerinde durması lazım- Adana’da birkaç plastik fabrikası ve geri dönüşüm fabrikasında kaçak elektrik kullanımıyla ilgili ciddi iddialar var. Bu konuyla ilgili vatandaşın bize gelen ihbarlarda; TEDAŞ yetkililerinin ciddi anlamda bu konunun üzerine gittikleri fakat plastik fabrikası sahipleri veya dönüşüm fabrikası sahipleri tarafından tehdit edildiği, savcılığa şikâyet edildiği, yıllardır bunlardan elektrik faturası tahsil edilemediği Adana’da ciddi anlamda konuşulur. Bu konuyla ilgili Genel Müdürlüğe gelen bir duyurum var mıdır? Bu konuyla ilgili Genel Müdürlüğe gelen bir ihbar veya şikâyet var mıdır? Adana’da bu, hem iş adamları arasında hem de genel anlamda ciddi anlamda konuşulur, Genel Müdürlüğün bunda bilgisi var mıdır? Ayrıca, elektrik tarife fiyatlarının seçim dönemlerinde baskılanan kurdan sonra yüksek oranda hesaplandığı doğru mudur? Son beş yılın aylık tarife oran bilgisi yazılı olarak verilirse memnun olurum.

21 elektrik dağıtım şirketinin bankalara ayrı ayrı olan toplam borçları ne kadardır? En borçlu elektrik dağıtım şirketi hangisidir? Bununla ilgili bir önlem ya da uygulanan yaptırım söz konusu mudur? Son dönemde art arda gelen elektrik zamlarıyla ilgili kurumun önümüzdeki süreçte alacağı bir önlem var mıdır? 2022 yılı içerisinde son altı ayda yeni zamlar yapılması planlanmakta mıdır, yine kurumun bununla ilgili alacağı tedbirler var mıdır? Ayrıca, biraz önce söylediğim gibi, bu konu gerçekten Adana’da çok fazlaca konuşuluyor. Hatta buraya gelmeden bir saat önce de bu geri dönüşümle ilgili 5-6 fabrika için ciddi anlamda gelen şikâyetler var. Bu konuyla ilgili özellikle sizden bilgi bekliyorum Sayın Genel Müdürüm.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Sümer.

Evet, böylece geneli üzerindeki görüşmeleri tamamladık.

Şimdi sözü Sayın Genel Müdürümüze vermeden önce bazı hatırlatmalarda bulunmak istiyorum: Sayın Genel Müdürüm, sayın üyelerimizce sorulan sorulara yazılı olarak cevap verilmesini gerektiren konularla ilgili olarak; tutanakların Türkiye Büyük Millet Meclisi “web” sayfasında yayınlanmasından itibaren on beş gün içerisinde bütün üyelerimize Komisyon Başkanlığımız aracılığıyla iletebilirsiniz.

Sayın Genel Müdürüm, şimdi sayın milletvekillerimizin sorularını yanıtlamak üzere sözü size veriyorum, buyurun.

TEDAŞ GENEL MÜDÜRÜ ÖMER SAMİ YAPICI – Sayın Başkanım, kıymetli milletvekillerim, değerli hazırun; efendim, öncelikle kayıtlara geçmesi açısından bir konuyu hatırlatmakta fayda görüyorum. Konu edilen kira ve reklam gelirlerine ilişkin hususlar resmî olarak kayıt altına alınmış, mahkemelere başvuru yapılmış ve bütün bölgelerle alakalı yargı süreci devam etmekte. Bu, devletin “yasama, yürütme, yargı” dediğimiz organlarından biri olan yargıya intikal etmiş, yargıda şeffaf bir şekilde devam etmekte. Biz de bunu kesintisiz takip etmekteyiz, hatta ben kendim aylık olarak ve tablolar vasıtasıyla yargı süreci nasıl gidiyor diye bizi raporu alıyorum. Bu hususta kesinlikle bir takipsizlik yok. Çok ciddi bir şekilde takip ediyoruz. Kayıtlara geçmesi açısından bunu arz etmek isterim.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Beş yıl oldu Sayın Genel Müdürüm, bir sonuç var mı?

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Sayın Genel Müdürümüze dinleyelim.

TEDAŞ GENEL MÜDÜRÜ ÖMER SAMİ YAPICI – Efendim, mahkeme süreçleri burada, verilen mahkeme tarihleri var, tarihler geldikçe görüşülüyor.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Evet, buyurun, devam edin Sayın Genel Müdürüm.

TEDAŞ GENEL MÜDÜRÜ ÖMER SAMİ YAPICI – Efendim, ben yöneltilen değerli eleştirilere, sorulara, tavsiyelere, önerilerin hepsine çok çok teşekkür ediyorum. Biz hiçbir zaman baskı altında olmadan, baskı görmeksizin -şimdiye kadar görmedik zaten, şimdiden sonra da göreceğimizi tahmin etmiyorum- liyakatli ve iyi kadrolarımızla sizin bize vereceğiniz süre zarfında bu sorulara cevap vermeyi kesinlikle taahhüt ediyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Peki, teşekkür ediyorum Sayın Genel Müdürüm.

Şimdi...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Sayın Genel Müdürüm, bu işletme hakkı devir sözleşmeleri ne zaman bitiyor? Onları bize...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – “Yazılı olarak vereceğini” ifade etti Sayın Vekilim.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Tamam, o soru eksik kalmasın diye söylüyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Hangi soru?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – İşletme hakkı devir sözleşmeleri...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – İşte “yazılı olarak, detaylı olarak vereceğini” ifade etti Sayın Vekilim.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Hangi tarihlerde son buluyor?

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Deniz, ben sordum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Bakın, Sayın Genel Müdürüm, Sayın Vekilimizin daha önce konuşmalarda, değerlendirmelerde bulunduğu esnada sormuş olduğu sorularla ilgili, diğer vekillerimizin sormuş olduğu soruları detaylı bir şekilde Komisyonumuza, Başkanlığımıza iletiyorsunuz.

TEDAŞ GENEL MÜDÜRÜ ÖMER SAMİ YAPICI – Taahhüt ettiğim gibi, evet.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Peki, teşekkür ediyorum.

Şimdi Türkiye Elektrik Dağıtım AŞ’nin 2019 ve 2020 yılları hesap dönemlerine ilişkin sonuç bölümlerini ayrı ayrı okutup ibraya sunacağım.

Önce 2019 yılı sonuç bölümünü okutuyorum:

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ – Sonuç: Türkiye Elektrik Dağıtım AŞ’nin 2019 yılı bilançosu ve 389 milyon 440 bin 119 Türk lirası dönem zararıyla kapanan gelir tablosu tasvibe sunulur.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – İbra edenler... Etmeyenler... İbra edilmiştir.

Şimdi 2020 yılının sonuç bölümünü okutuyorum:

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ – Sonuç: Türkiye Elektrik Dağıtım AŞ’nin 2020 yılı bilançosu ve 357 milyon 490 bin 923 Türk lirası dönem zararı ile kapanan gelir tablosu tasvibe sunulur.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – İbra edenler... Etmeyenler... İbra edilmiştir.

Türkiye Elektrik Dağıtım AŞ’nin 2019 ve 2020 yıllarına ait Üst Komisyon toplantısı tamamlanmıştır.

Tüm katılımcılara teşekkür ederim.

Sayın Genel Müdürüm, teşekkür konuşması için buyurun, söz sizde.

TEDAŞ GENEL MÜDÜRÜ ÖMER SAMİ YAPICI – Efendim, başta zatınız olmak üzere, Kurulun Başkanı sıfatıyla sizlere ve üyelerin tümüne vermiş oldukları tavsiye, öneri, destek ve olumlu eleştirilerinden dolayı çok teşekkür ediyorum. Sayıştayımızın da bu hususta yapmış olduğu bulgularla alakalı olarak bizi yönlendirdiği için kendilerine hassaten teşekkür ediyorum.

Bahsetmiş olduğum gibi, cevapları taahhüt ettiğimiz sürede sizlere arz edeceğiz efendim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Peki, teşekkür ediyorum. Ben de çalışmalarınızda başarılar diliyorum, kolaylıklar diliyorum.

Değerli Komisyon üyeleri, toplantımıza Türkiye Elektrik İletim AŞ’nin 2019 ve 2020 yıllarının bilanço ve netice hesaplarının görüşmeleriyle devam edeceğiz.

2.- Türkiye Elektrik İletim AŞ’nin (TEİAŞ) 2019 ve 2020 yıllarına ait bilanço ve netice hesaplarının görüşmeleri

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Değerli Komisyon üyeleri, toplantımıza Türkiye Elektrik İletim AŞ’nin 2019 ve 2020 yıllarının bilanço ve netice hesaplarının görüşmeleriyle devam ediyoruz.

Sayın Genel Müdürümüzden başlamak üzere toplantımıza katılan kurum temsilcilerimizin kendilerini Komisyonumuza tanıtmalarını rica ediyorum.

(Katılımcılar kendilerini tanıttı)

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Evet, sunumunu yapması için sözü ben Sayın Genel Müdürümüze veriyorum.

Buyurun Sayın Genel Müdürüm.

TEİAŞ GENEL MÜDÜRÜ ORHAN KALDIRIM – Sayın Komisyon Başkanım, Sayın Komisyon üyelerim, Sayın Sayıştay üyelerimiz ve değerli hazırun; öncelikle hepinizi şahsım ve kurumum adına saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkanım, öncelikle şunu belirtmek istiyorum: Sayıştay raporlarının ve gerek KİT Alt Komisyonu olsun gerekse KİT Üst Komisyonu olsun bunların bize kattığı değerle her geçen gün kurumumuz ilerlemekte ve gelişmektedir. Bunu da ayrıca ifade etmek istiyorum.

Sayın Başkan, bildiğiniz gibi, TEİAŞ olarak Türkiye Elektrik İletim Sistemi’nde şebeke işletmeciliği, Türkiye Ulusal Elektrik Sistemi’nde de sistem işletmeciliği görevini yürütmekteyiz. İletim sistemindeki şebeke işletmeciliği görevimizde yeni iletim hatlarının planlanması, tesis edilmesi, mevcut ve yeni iletim hatlarımızın işletilmesi görevlerini ifa etmekteyiz. Ayrıca sistem işletmeciliği görevimizle de dengeleme güç piyasası ve yan hizmetler piyasasını işletmekteyiz.

Müsaade ederseniz, kurumumuzu kısaca tanıtarak devam istiyorum.

Sayın Başkanım, an itibarıyla, merkez teşkilatı olarak 1 Hukuk Müşavirliğimiz, 1 Teftiş Kurulu Başkanlığımız, 1 İç Denetim Birimi Başkanlığımız, 14 daire başkanlığımız ve 7 müstakil müdürlüğümüz; taşra teşkilatı olarak da 1 adet Millî Yük Devri İşletme Müdürlüğümüz, 9 adet bölgesel yük devri işletme müdürlüğümüz ve 22 adet bölge müdürlüğümüz bulunmaktadır.

2020 sonu itibarıyla da bazı değerlerimiz şunlardır: 72.378 kilometre iletim hattımız mevcuttur, bunun 71.778 kilometresi havai hat, 584 kilometresi kara kablosu, 16 kilometresi de deniz altı kablosudur. Toplamda 1.364 adet transformatör merkezimiz bulunmaktadır. Bunun 767’si kurumumuz tarafından işletilmektedir. Demin bahsettiğim sistem işletmeciliğiyle ilgili olan transformatör sayımız burada 1.364, şebeke işletmeciliğiyle ilgili olan transformatör sayımız da 767’dir.

Yine, 2021 yılı sonu itibarıyla da toplamda 17.063 personelimiz bulunmakta olup bunun 8.149'u memur artı işçi olmak üzere Kurum personeli, 8.914'ü ise hizmet alımıdır. 2021 yılı sonu itibarıyla toplamda 99.820 megavat üretim kurulu gücümüz mevcuttur; bunun detayları dağıttığımız kitapçıklarda lisanlı, lisanssız olarak ve kaynak türünde belirttiğimiz gibidir. Yine, 2021 yılı sonu itibarıyla da 331 teravatsaat yani 331 milyar kilovatsaatlık bir üretimimiz mevcuttur.

Arz ederim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Genel Müdürüm.

Şimdi önerilerin görüşmelerine başlıyoruz.

Kurumun 2019 Yılı Alt Komisyon Raporu'nda 2, 2020 Yılı Alt Komisyon Raporu'nda 3 öneri bulunmaktadır.

2019 yılının 1 no.lu önerisi ile 2020 yılının 1 no.lu önerisi benzer mahiyette olduğundan birlikte işleme alıyoruz.

Şimdi, daha güncel olan 2020 yılının 1 no.lu önerisini okutuyorum:

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ – Öneri 1:

İletim sisteminin gerçek zamanlı olarak izlenebilmesi, sistem emniyeti, güvenilir bir veri akışı ile mevcut SCADA sisteminin doğru ve güvenilir bir biçimde çalışması için iletim sistemine bağlı olup ancak SCADA sistemi kapsamında bulunmayan 155 trafo merkezinin ve 7 santralin SCADA sistemine dâhil edilmesi, mevcut SCADA sisteminde tespit edilen arızaların zamanında giderilmesi hususunda gerekli tedbir ve önlemlerin alınması önerilir.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Evet, yanıt için...

TEİAŞ GENEL MÜDÜRÜ ORHAN KALDIRIM – Sayın Başkanım, müsaade ederseniz, Kurumumuz adına cevapları Strateji ve Geliştirme Başkanımız Hüseyin Altuntaş verecek.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Peki.

Buyurun.

TEİAŞ STRATEJİ VE İŞ GELİŞTİRME MÜDÜRÜ HÜSEYİN ALTUNTAŞ – Denetim Raporu'nda iletim sistemine bağlı olup ancak SCADA sistemi kapsamında bulunmadığı belirtilen transformator merkezinin sayısı 23/2/2022 tarihi itibarıyla 19 adettir. Söz konusu 19 adet teşekkülümüz transformator merkezleriyle ilgili olarak;

1)7 adet transformator merkezinin İTM referanslı projeler kapsamında SCADA sistemine dâhil edilmesi planlanmaktadır.

2)2 adet transformator merkezinin bölge müdürlükleri tarafından yapılacak tevsiat projeleri kapsamında SCADA sistemine bağlantısının yapılması planlanmaktadır.

3)10 adedinin ise ilgili merkezlerin geçici veya mobil transformator merkezi olması veya demontaj/yenilenme sürecinde olması dolayısıyla şu aşamada SCADA sistemine bağlantısı yapılamamaktadır.

Bağlantı anlaşmaları uyarınca 400 kilovat ve 154 kilovat gerilim seviyesinden iletim sistemine bağlı tüm sistem kullanıcıları ile orta gerilim seviyesinden iletim sistemine bağlı 30 megavat ve üzeri kurulu güce sahip santrallerin TEİAŞ SCADA sistemi bağlantısı zorunlu olup bu kapsamda yürürlükte Sistem Kullanım Anlaşması ve ilgili yükümlülüğü olan ancak SCADA sistemine bağlantısı yapılmamış 2 adet santral bulunmaktadır.

Denetim Raporu'nda belirtilen arızalar teşekkülümüz tarafından takip edilmekte olup öneri doğrultusunda gerekli hassasiyet gösterilecektir.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ederim.

Öneri üzerinde söz almak isteyen üyemiz Sayın Yavuzyılmaz.

Buyurun.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Sayın Genel Müdürüm, değerli Yönetim Kurulu üyeleri, bürokratlar, Sayıştayın kıymetli uzman denetçileri ve milletvekili arkadaşlarım; Komisyona hoş geldiniz.

Başkanım, aslında konuşacak çok konu var TEİAŞ’la ilgili ama bulgu sayısı yeterli değil. O yüzden, süreyi iyi kullanmak için mevcut olan bulgular üzerinde de bu süreyi yayararak kullanacağım, böylelikle verimli bir TEİAŞ denetimi gerçekleştirmeyi hedefliyorum.

Önce, TEİAŞ’ın bir iştiraki var; iştirakin adı ELTEMTEK. Sayıştayın bulgularına baktığımız zaman, TEİAŞ’ın Kamu İhale Kanunu’ndaki istisna hükümlerden istifade ederek birçok işi ELTEMTEK’e ihalesiz olarak verdiği, ELTEMTEK’in de aldığı işi özel hukuk hükümleri gereğince kendi yöntemini belirlemek suretiyle şirketlere verdiği görüyoruz.

Şimdi, ben de ELTEMTEK firmasını biraz araştırdım ve araştırdığımda karşılaştığım durum şu: Bakın, bu elimde gördüğünüz ELTEMTEK’in 2020 Yılı Faaliyet Raporu ve bu 2020 Yılı Faaliyet Raporu’nun içinde “Yönetim Organı Üyeleri ve Üst Düzey Yöneticilere Sağlanan Mali Haklar” diyor, sayfa 26. Şimdi, 26’ncı sayfaya doğru ilerliyorum; 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25... 25’inci sayfada bir ağaç karşınıza çıkıyor. Yönetimdeki kişilere sağlanan mali haklar kısmını arıyoruz -26’ncı sayfada ya- 26’ncı sayfaya geçiyorum, bir de ne göreyim? 26’ncı sayfa yok, 27 var. 26’ncı sayfa uçmuş, yok; internet sitesinde de yok, şu anda merak edenler girebilir, bakabilir. Sonra dedim ki: “Acaba bu ilgili kısım faaliyet raporunda yer almasa da olur mu?” Yani varmış, çıkarılmış; o, net bir şekilde anlaşılıyor ama... 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’na göre yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporlarıyla ilgili maddede “(2) Yönetim kurulunun faaliyet raporu ayrıca aşağıdaki hususları da içermelidir:” “c) Yönetim kurulu üyeleri ile üst düzey yöneticilere ödenen ücret, prim, ikramiye gibi mali menfaatler, ödenekler, yolculuk, konaklama ve temsil giderleri, aynı ve nakdî imkânlar, sigortalar ve benzeri teminatlar.” faaliyet raporunda yer almalıdır deniyor, faaliyet raporunda yok. Dolayısıyla, bu olmayan sayfada ne yazdığını -veya yazması gerekip de yazıp yazmadığını da bilmiyoruz- bu toplantı bitene kadar -çok zor olmasa gerek çünkü o sayfa çıkarılmış, demek ki bir yerlerde- onun bize, KİT Komisyonu üyelerine dağıtılmasını talep ediyorum.

Diğer taraftan, bu bağlamda da ELTEMTEK Şirketindeki TEİAŞ yöneticilerinin aylık ücret, prim, ikramiye, kâr payı, huzur hakkı, mali menfaatleri nelerdir; bunları öğrenmek istiyorum.

Diğer taraftan, yine, ELTEMTEK Şirketinin yüzde 49 ortağı olduğu bir Avusturya ELTEMTEK Enerji Anonim Şirketi var; burada yer alan TEİAŞ temsilcileri kimdir, yine, onlar ne kadar ücret, prim, kâr payı, ikramiye, huzur hakkı alıyorlar? Ve buradaki şirketin ana işleyişiyle ilgili sizden bilgi istiyorum. ELTEMTEK ARGE Anonim Şirketi var -yüzde 100’ü ELTEMTEK’e ait- yine, onunla ilgili olarak da Yönetim Kurulundaki üyeler ve faaliyet alanıyla ilgili olarak cirosu ne kadar, kârı ne kadar, ne işler yapıyor, kaç yılında faaliyete başladı, şu anda hedefleri nelerdir, hangi işleri yapıyor; bunların bilgisini talep ediyorum.

Şimdi, en önemli konulardan biri... Tabii “ELTEMTEK” dedik ama ELTEMTEK’in yapısı nasıl? ELTEMTEK’in yüzde kaç TEİAŞ’a ait? Şimdi, yüzde 50’nin üzerinde olursa doğrudan Sayıştay denetimine girecek. Yüzde kaç ait? Yüzde 47’si. Yine yüzde 50’ye yakın ama yüzde 50’yi bir türlü

bulamıyor. Hâlbuki yüzde 50 olsaydı da o da Sayıştay tarafından denetlenseydi ne olurdu, ne farkı olurdu, yönetiminde aksayan bir şey mi olurdu? Olmazdı aslında. Ama yüzde 47’de kaldığına göre, demek ki burada bir soru işareti var.

Şimdi, diğer taraftan, ELTEMTEK’in bir de Yönetim Kurulu var ve Yönetim Kurulunda da yer alanlar var; mesela ELTEMTEK’in Yönetim Kurulunda Ömer Demirhan var.

TEİAŞ GENEL MÜDÜRÜ ORHAN KALDIRIM – O şu an yok Sayın Vekilim.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Ayrıldı mı?

TEİAŞ GENEL MÜDÜRÜ ORHAN KALDIRIM – Ayrıldı.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Neden mesela bu güncel bilgiye sahip değiliz? Çünkü 2021 Yılı Faaliyet Raporu da yayınlanmış değil bu Kurumun.

Diğer taraftan, tabii -yine de bir anımsatma yapmak bakımından faydalı olacağını düşünüyorum- Sayın Ömer Demirhan aynı zamanda KARDEMİR’in Yönetim Kurulu Başkan Vekili ve bu süreçte ELTEMTEK Yönetim Kurulu Başkanlığı da yapıyordu; 2 görev, yeter mi? Tabii yetmez, 3’üncü bir görev de lazım. Nedir o? Aynı zamanda Varlık Fonu Genel Müdür Yardımcısıydı. Varlık Fonu Genel Müdür Yardımcısıyla ilgili olan bilgi, yine, Varlık Fonunun 2019 Yılı Faaliyet Raporu’nda yer alıyor -bakın, burada yer alıyor- ancak, ne hazindir ki, 2020 yılında yayınlanan Faaliyet Raporu’nda üst düzey yöneticilere yer verilmiyor, yok -bu bilgi internet ortamında da yok- yani bu bilgiye de ulaşamıyoruz. Hâlbuki kendisinin CV’sinde “KPGM” adı verilen, bu bağımsız denetim raporlarını da hazırlayan bir şirkette de görev yaptığını... Aslında bir faaliyet raporunda hangi bilgilerin yer alıp yer almaması gerektiğini de kendisinin çok iyi biliyor olduğunu görüyoruz.

Şimdi, TEİAŞ’ın öyle enteresan konuları var ki bunların en başında bu YAL ve YAT yani yük alma ve yük atma talimatları geliyor. Yük alma talimatı nedir? Yük alma, üretimde olan bir santrale “Üret, yük al.” talimatıdır yani “Devreye gir, enerji üret ve çalış.” talimatıdır. Bu YAL talimatını kim veriyor? TEİAŞ veriyor. Bir de YAT var; YAT da “Yük at.” talimatı yani elektrik üreten bir santrale “Üretme, çalışma, yük at, devreden çık.” talimatı veriyor. Bunun için de devreye girmek için (1) kodlu talimat veriyor, “Devreden çık.” diye (2) kodlu talimat veriyor ve bir de arıza talimatı var. Şimdi, bu talimatlar aşamasında... Bakınız, Sayıştayın 2019 Yılı Raporu’ndan size okuyorum, diyor ki: “Verilen yük al ve yük at talimatları ve bu talimatı verdiği için para ödemesi gereken TEİAŞ’ın oluşturduğu tablo.” Tablo diyor ki: TEİAŞ 2018 yılında bu elektrik üreten santrallere “Yük al.” talimatı vermiş ve “Yük al.” talimatı verdiği için bu santrallere ödediği tutar 14 milyon 145 bin 671 lira; 2019 yılındaysa -artık o arada ne olduysa, sanki Türkiye’deki bütün elektrik sistemi değişti de- TEİAŞ’ın bu elektrik santrallerine “Yük al.” talimatı nedeniyle ödediği toplam tutar 1 milyar 194 milyon 631 bin 347 lira. Bakın, tekrar söylüyorum: 2018 yılında “Yük al.” talimatı verdiği için TEİAŞ’ın özel elektrik santrallerine ödediği tutar 14 milyon 145 bin 671 lira, 2019 yılında 1 milyar 194 milyon 631 bin 347 lira; aradaki fark -Sayıştayın tablosunda yazıyor- yüzde 8.345. Yani matematik yalan söylemez. Yüzde 8.345 “Yük al.” talimatı nedeniyle bu elektrik üreten santrallere daha fazla ödeme yapmışsınız yani aradaki fark 1 milyar 180 milyon 485 bin 676 lira; inanılmaz. Bunun açıklamasını istiyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Toparlayalım Sayın Yavuzyılmaz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – 2018 ile 2019 arasında ne değişti, ne oldu da fark yüzde 8.345’e kadar ulaştı? Böyle dehşet verici bir durum.

Yine “Yük al.” ve “Yük at.” talimatları toplamındaysa 2018 yılında 49 milyon 874 bin 639 lira ödeme yapmışken TEİAŞ bu elektrik santrallerine, 2019 yılında toplam 1 milyar 215 milyon 137 lira ödeme yapmış yani “Yük al.” ve “Yük at.” talimatları 2018-2019 yılları karşılaştırıldığında 2019 yılında bir önceki yıla göre yüzde 2.336 daha fazla ödeme yapılmış. Sizden bunun açıklamasını talep ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Yavuzyılmaz.

Sayın Genel Müdürüm, geneli üzerindeki görüşmelerin tamamlanmasından sonra size söz vereceğim, o zaman bu sorulan soruları açıklarsınız.

Sayıştayın öneriyle ilgili görüşünü alalım.

Buyurun.

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ – İzlemede kalmasını öneriyoruz Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Önerinin Sayıştay tarafından izlenmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2019 yılının 2 no.lu önerisini okutuyorum:

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ – Öneri 2:

Sistem Kullanım Anlaşması kapsamında ödeme yükümlülüklerinin teminat altına alınabilmesi için teminatı eksik olan 24 iletim sistemi kullanıcısına ait toplam 109 tesisin 115 milyon 46 bin 656 TL tutarındaki eksik teminatının tamamlanması önerilir.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Buyurun, yanıt için.

TEİAŞ STRATEJİ VE İŞ GELİŞTİRME MÜDÜRÜ HÜSEYİN ALTUNTAŞ – 2019 Yılı Sayıştay Raporu’nda yer alan, teminatı eksik olan 24 adet iletim sistemi kullanıcısından 14 adedinin eksik teminatı tamamlanmıştır. Kalan 10 adet iletim sistemi kullanıcısıyla ilgili olarak yap-ışlet-devret ve İHD kapsamında yer alan Afşin Elbistan Elektrik Üretim ve Ticaret AŞ, Afşin Elbistan A TES ile Kayseri Elektrik Üretim Sanayi ve Ticaret AŞ, Yamula HES şirketlerinden Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının 30/12/2013 tarihli ve 8223 sayılı yazısı çerçevesinde üretim sistem kullanımına ilişkin teminat alınmamaktadır.

Geriye kalan 8 adedi ise üretim tesislerinin bir yılı aşkın süre devre dışı olması nedeniyle sabit iletim bedellerinin yüzde 10’unu ödeyen şirketler -Bağlantı ve Sistem Kullanım Yönetmeliği’nin 9’uncu maddesinin (4)’üncü bendi kapsamında olan tesisler- olup Sistem Kullanım Anlaşması madde 16’da belirtilen “Alınacak teminat miktarı her koşulda kullanıcının anlaşma tarihindeki anlaşma gücüne göre belirlenen 3 (üç) aylık Sabit Sistem Kullanım Bedelinden (MW-sabit) az olamaz.” hükmü çerçevesinde değerlendirildiğinde sabit iletim bedelleri üzerinden yüzde 10 faturalandırılma yapılan şirketler için hükmün karşılandığının görülmesi ve ilave teminata gerek olmadığının Genel Müdürlüğümüzün 16/1/2020 tarihli ve 26 sayılı Olur’u çerçevesinde uygun değerlendirilmesi neticesinde bahse konu şirketlerden ilave teminat alınmamış, 20/1/2020 tarihli ve 31697 sayılı Yazı’mızla söz konusu şirketlere bildirim yapılmıştır. Bu tarihten sonra 7 adet iletim sistemi kullanıcısı ise eksik teminatlarını tamamlayarak Bağlantı ve Sistem Kullanım Yönetmeliği’nin 9’uncu maddesinin (4)’üncü bendi kapsamından çıkmıştır.

Sonuç olarak, bugün itibarıyla;

1)Yukarıda ifade edilen 8 adet -Bağlantı ve Sistem Yönetmeliğinin 9’uncu maddesinin (4)’üncü bendi kapsamında olan tesisler- iletim sistemi kullanıcısından biri olan ve tesisleri hâlen devre dışı olan Çolakoğlu Metalurji AŞ, GT1 Tesisi,

2)YİD ve İHD kapsamında yer alan Afşin Elbistan Elektrik Üretim ve Ticaret AŞ, Afşin Elbistan A TES,

3)YİD ve İHD kapsamında yer alan Kayseri Elektrik Üretim Sanayi ve Ticaret AŞ/Yamula HES olmak üzere 3 adet iletim sistemi kullanıcısının eksik teminatı bulunmaktadır.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Peki, teşekkür ederim.

Evet, öneriyle ilgili...

Sayın Yavuzyılmaz, söz istiyorsunuz herhâlde.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Evet Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Peki, buyurun.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Çok konu var, o yüzden biraz önceki konuya birkaç ilave daha yapacağım.

Şimdi, YAL ve YAT’ı biraz önce açıkladım: Yük alma ve yük atma. Şimdi, yük atması için yani TEİAŞ’ın bir elektrik santraline “Yük at.” talimatı verebilmesi için ne olması gerekli? Santralin çalışıyor olması gerekli, çalışacak ki o yükü atsın.

Sayıştay Raporu’ndan okuyorum: “2019 yılı TEİAŞ Piyasa Yönetim Sistemi (TPYS) verileri üzerinde yapılan incelemelerde doğal gaz ve termik santrallerden 37 dengeleme birimi güç santralinin dengeleme güç piyasasından 1.687 adet YAT -yani “Yük at.”- ve artı, kesinleşmiş günlük üretim programı talimatı aldıkları ancak OSOS sayaç verileriyle yapılan incelemelerde bu santrallerin talimattan önce de fiziken fiili olarak çalışmadıkları hâlde mevzuat ve PYS yazılımındaki eksikliklerden yararlanarak talimat aldıkları tespit edilmiştir. TEİAŞ olarak “Yük at.” diye talimat veriyorsunuz, santraller zaten çalışmıyor ki fiili olarak yük atabilsin ve yazılımdaki açık nedeniyle de fiilen para alıyorlar TEİAŞ’tan; Sayıştayın tespiti. Böyle bir iş olur mu?

Diğer taraftan, gerek OSOS gerekse de diğer, bu yazılımlarla ilgili konularda atılan adımlar da... Yani OSOS 2021 yılında devreye giriyor, öncesi yok yani biz 2019, 2020’yi konuşuyoruz, burada bir kamu zararı var mesela 2019, 2020’yle ilgili, OSOS onu çözmüş değil yani o dönem için, daha sonra devreye giriyor. Bu “TPYS” dediğimiz yani “TEİAŞ Piyasa Yönetim Sistemi” de 2018 yılından itibaren girmiş yani 2018 yılından önce nelerin olduğu da ayrıca meçhul ve aynı zamanda diyor ki Sayıştay Raporu: “TEİAŞ 2018 yılında 20,9 milyon TL alacaklı iken 2019 yılında 654 milyon lira borçlu duruma düşmüştür.” Yani personel eliyle, insan eliyle nasıl böyle hatalı talimatlar girilir veya sistemin yazılımsal olarak henüz açıkta kalan kısımları manuel müdahale edilerek nasıl bir noktaya dönüşür, bu raporlardan görüyoruz. Diyor ki: “2018 yılında 13,6 milyon TL tutarında talimat verilirken –(1) kodlu “Yük al.” talimatı- 2019 yılında toplam 1,1 milyar lira tutarında (1) kodlu talimat verilmiştir. Herhâlde bilimsel açıdan bundan daha kötüsünü yapmak mümkün olmazdı, öyle söyleyeyim. Bütün sistemi baştan aşağı... Eğer “Biz bu talimatları verdik ve doğru olanı yaptık.” diyorsanız Türkiye’deki bütün TEİAŞ sistemini baştan aşağı yeniden gözden geçirmek zorundayız. Burada bu şekilde bir “Yük al.” “Yük at.” talimat dengesi olamaz ancak 2018-2019 yılında Türkiye’nin yarısına bir göktaş düşmüş olmalı ki bütün sistemin altyapısı çökecek, santrallere böyle “Yük al.” “Yük at.” denilecek... Kaldı ki Sayıştay Raporu’na göre de zaten fiilen çalışmayan santrallere “Yük at.” talimatı veriliyor; bu da gerçekten çok acı.

Buyurun Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Bitirdiğinizi tam olarak anlayamadığım için kusura bakmayın.

Teşekkür ediyorum Sayın Yavuzyılmaz.

Evet, Sayıştayın öneriyle ilgili görüşünü alalım.

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ – İzlemede kalmasını öneriyoruz Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Önerinin Sayıştay tarafından izlenmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Böylelikle 2019 yılı önerilerinin görüşmeleri tamamlamıştır.

Şimdi 2020 yılı önerilerinin görüşülmesine başlıyoruz.

Kurumun 2020 yılına ait 1 no’lu önerisini görüşmüştük. Bu nedenle 2020 yılının 2. no.lu önerisini okutuyorum:

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ – Öneri 2:

Emlak, kamulaştırma ve harita hizmetlerinin programlanan sürelerde tamamlanarak enerji tesislerinin yapımının gecikmesine meydan verilmemesi, TEİAŞ’a ait taşınmazlarla ilgili güvenilir bir envanter oluşturulması ve tüm taşınmazların TEİAŞ adına tescillerinin en kısa sürede yapılabilmesi için el atılan taşınmazların kamulaştırılmasına yönelik olarak özellikle taşra birimlerinde ihtiyaç duyulan nitelikli personel ile yazılım ve donanımın temini konusunda gerekli tedbirlerin alınması önerilir.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Buyurun yanıt için.

TEİAŞ STRATEJİ VE İŞ GELİŞTİRME MÜDÜRÜ HÜSEYİN ALTUNTAŞ – Teşekkürümüze ait taşınmaz varlıkların envanter kayıtları “Taşınmaz Envanter Takip ve Kontrol Programı” (Program) vasıtasıyla sayısal hâlde tutulmaktadır. Teşekkürümüz uhdesinde yer alan taşınmazların programa işlenmesi işlemine 2015 yılında başlanmış olup geline süreçte programda parsel bazlı 66.481’i mülga kurumlar (Etibank, TEK ve TEAŞ) adına tescilli olmak üzere toplam 375.821 adet veri bulunmaktadır; gerek yeni kamulaştırılan taşınmazlar gerekse mülga kurumlardan tashihi tescil yoluyla teşekkürümüz adına tescili yapılan taşınmazlar, herhangi bir gecikmeye mahal vermeden programa işlenmektedir. Tashihi tescil işlemiyle ilgili teşekkürümüz taşra birimleri tarafından tespit edilen tüm taşınmazlar için ilgili tapu idarelerine tashihi tescil işleminin yapılması yönünde başvurular yapılmış olup tashihi tescil işlemlerinin tamamlanması sonrası programa veri girişi/güncellemeleri yapılmaktadır.

Teşekkürümüze ait taşınmazlarla ilgili güvenilir bir envanter oluşturulması ve tüm taşınmazların TEİAŞ adına tescillerinin en kısa sürede yapılabilmesi için, el atılan taşınmazların kamulaştırılmasına yönelik özellikle taşra birimlerinde ihtiyaç duyulan nitelikli personelin temin edilmesi kapsamında teşekkürümüz tarafından çalışmalara başlanmış olup öneri doğrultusunda harekete edilecektir.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Söz alacak mısınız Sayın Yavuzyılmaz?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Evet Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Peki, buyurun.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Teşekkür ediyorum.

Yine Sayıştay raporlarında bir bulgu... Bulgu da deniliyor ki: “İletim sisteminde yüksüz trafoların bulunması...” Yüksüz trafo yani trafolar satın alınmış -burada yıllarına göre de verilmiş- 2012’den 2019’a kadar 15 tane trafo yüksüz kalmış yani bir nevi çalışmamış, öyle diyeyim; alınmış, çalışmamış; 1.306 MVA gücünde. Ben de bu trafoların devlete güncel maliyetinin ne kadar olduğunu hesapladım. Neye göre hesapladım? Daha önce KİT Komisyonunda sorduğumuz bir soru vardı. Soru da “TEİAŞ

yeni transformatör alımı yapacak mı?” diye sormuştuk ve 2022 yılında TEİAŞ’ın toplam 68 adet transformatör almaya karar verdiğini ifade etmiştiniz. 68 adet transformatör için de 901 milyon 707 bin lira bedel ödeneceği ifade ediliyor.

Şimdi, TEİAŞ özelleştirme kapsamına alındı ama TEİAŞ 68 adet transformatör alacak 2022 yılının içinde. Şimdi, bu ne perhiz, ne lahana turşusu? 901 milyon 707 bin lira para ödenecek. Ha, bu arada, 15 tane de trafo var yüksüz, hiç çalışmamış. Bu 15 tane trafonun 2022 yılında alınacak transformatörler için verdiğiniz fiyat ortalamasına göre hesabını yaparsak; 15 trafo için toplam bugünkü güncel değerle 198 milyon 95 bin 955 lira ödenmiş durumda ve bunlar şu anda yatıyor, trafolar kullanılmıyor. Ne bu yani, bu nasıl planlama; anlamak mümkün değil.

Dolayısıyla, Sayıştay da uyarıyor, diyor ki: “Elektrik Piyasası Dağıtım Yönetmeliği kapsamında elektrik iletim sistemi yatırım planı ile dağıtım yatırımlarının eş güdümünü sağlayın, atıl yatırım oluşturmayın, boştaki ve yükteki kayıpla ve yüklenme durumunu dikkate alarak daha fazla kayıp miktarına meydan vermeyin.” diyor, böyle bir bulgu var. Bu bulgunun açıklamasını, güncel olarak yüksüz kalan trafoların adedini... Aynı zamanda, şu an güncel olarak 2022 yılı içinde kaç transformatör satın aldınız, hangi bedellerle aldınız? Hangi güçlerdi bu transformatörler ve 2022 yılının sonuna kadar kaç tane daha alacaksınız? Zaten özelleştirme kapsamına girmiş bir kurumda neden bu transformatörlere hâlâ daha ödeme yapılıyor, bunu da açıklamanızı istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Yavuzylmaz.

Evet, Sayıştayın görüşünü alalım.

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ – Sayın Başkan, izlemede kalmasını öneriyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Evet, önerinin Sayıştay tarafından izlenmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2020 yılının 3 no.lu genel önerisini okutuyorum.

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ – Öneri 3:

2020 yılı Sayıştay Denetim Raporu’nda yer alan diğer bulgu ve önerilerin de yerine getirilmesi.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Buyurun.

TEİAŞ STRATEJİ VE İŞ GELİŞTİRME MÜDÜRÜ HÜSEYİN ALTUNTAŞ – Öneri doğrultusunda hareket edilecektir.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Önerinin Sayıştay tarafından izlenmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Diğer bulgu ve önerilerden görüşülmesini talep ettiğiniz öneri var mı?

Buyurun.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Şimdi, şöyle: Burada, aslında kritik konulardan biri, TEİAŞ’ın transformatörlerdeki veya sayaçlardaki bilgiyi alması ve yönetmesi. Yani burada insanın hata payının veya müdahale yeteneğinin aslında ortadan kalkması, bunun yazılımla birlikte buna mahal vermeyecek şekilde yapılması. Bizim denetim yaptığımız yıllar 2019, 2020 yılları. Daha çok da üzerinde özellikle değerlendirme yaptığımız kısım, bu yılların öncesini doğrudan ilgilendiriyor. Yani birçok sayaç okuma sistemi olsun, OSOS olsun, birçok SCADA yazılımı olsun, onların bir kısmı zaten şu anda fiilen aslında devreye girmiş durumda. Ama tabii, denetim yılına ilişkin olarak şu kısmın üzerinde durmamız gerekiyor: Yıl 2019, Sayıştay Raporu’nda deniliyor ki: “Muhasebe programında log kaydının tutulmaması.” Muhasebe programında log kayıtları tutulmuyor. TEİAŞ tarafından

özellikle muhasebe programlarında kullanılan log kayıtlarının tutulmadığı anlaşılmıştır. Bilgisayar programlarında log kayıtlarının tutulması büyük önem arz etmektedir. Hangi talimatı niye, ne zaman, hangi koşullarda verdiğinizi gösteren kayıtlar. Diyeceksiniz ki: “E, şu anda tutuyoruz.” Ben de diyorum ki: Önceden niye tutmuyordunuz? Soru bu.

Diğer taraftan, bir örnek, yine aynı şekilde: OSOS yani Otomatik Sayaç Okuma Sistemi’ndeki sayaç verilerinin Piyasa Yönetim Sistemi’ne manuel olarak aktarılması. Yani “manuel” demek ne demek? Yazılım yok yani sizin yaptığınız hatayı engelleyebilecek bir sistem devreye girmiyor demek. Ve raporda deniliyor ki: “Elektrik Piyasası Dengeleme ve Uzlaştırma Yönetmeliği kapsamında Piyasa Yönetim Sistemi’ne Otomatik Sayaç Okuma Sistemi’ndeki bazı sayaç verilerinin manuel girildiği tespit edilmiştir.” Yani sayaç verisi girecek ki siz oradan ücret alacaksınız veya ne ödeyeceğinizi bileceksiniz. Burada, 2020 Yılı Raporu’nda Sayıştay gösteriyor, bakın: “Otomatik Sayaç Okuma (AMR)’de 38.550 adet, “Excel” yani manuel olarak giriş yapılan 6.765 adet.” diyor. Dolayısıyla, bunların hepsi, neresinden bakarsak bakalım, büyük bir soru işareti demek. Ve dolayısıyla da bu manuel girişlerin engellenmesi gerekiyor ama bugüne kadar yapılan girişlerin de denetlenmesi, buradaki garipliklerin tespit edilerek tarafınızca Teftiş Kurulunun harekete geçirilmesi, gerekiyorsa da suç duyurusunda bulunmanız gerekiyor.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Bitişi net olarak anlayamadığım için Sayın Yavuzyılmaz -sürekli konuştuğunuz için- kusura bakmayın.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Hayır, ben, acaba dinlemiyor musunuz diye şüphe etmeye başladım.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Yok, dinliyorum sizi.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Peki.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Ve bakıyorum ama sadece ekranı kapattığınız an bittiğini anlayabiliyorum, o nedenle, evet. Ekranınız burada olsa, görsem anlayacağım yani.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Bağlayalım, izleyin oradan Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Olur.

Peki, teşekkür ediyorum Sayın Yavuzyılmaz.

Böylelikle önerilerin görüşmeleri tamamlanmıştır.

Şimdi geneli üzerindeki görüşmelere geçiyoruz.

Geneli üzerinde söz almak isteyen üyelerimize söz vereceğim.

Buyurun Sayın Gaydalı.

MAHMUT CELADET GAYDALI (Bitlis) – Benim sadece küçük bir sorum olacak. Sayın Yavuzyılmaz’ın bahsettiği 900 küsur milyon liraya alınan 68 adet, bu transformatörler ithal malzeme mi, yoksa yerli üretim mi? Bunun nereden temin edildiğini merak ediyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Gaydalı.

Evet, Sayın Yavuzyılmaz, konuşacak mısınız?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Biraz ani geldi.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Evet yani hazırlıksız yakalandınız bu sefer.

Buyurun.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Şimdi, TEİAŞ'ın verdiği bir teşvik var, ne teşviki? Kapasite mekanizması teşviki. Nedir teşvikin içeriği? Teşvikin içeriği şu: Bu “Yük al.” “Yük at.” talimatları doğrultusunda sizin santrallere ödediğiniz tutar, diğer taraftan da santrallere emre amade elektrik üretimi için hazırda tuttukları kısım için ödenen tutarlar yani üretilmemiş elektrik için ödenen tutar. Yani vatandaşımız Türkiye’de hem elektrik faturasını ödüyor, aynı zamanda da santrallerin henüz üretmediği ama emre amade tuttuğu ünitelerindeki elektrik payı için de yine TEİAŞ'ın ödediği tutarın kendi ödediği vergilerin üzerine binmesi dolayısıyla bir de onu ödüyor. Yani nereden hatırlıyoruz bunu? Yap-işlet-devret modeliyle. Ama ne tarzda? AK PARTİ tarzı yap-işlet-devret modeliyle yapılan; köprü, tünel, otoyollarda hem geçen araçlar için hem de geçmeyen araçlar için vatandaşların para ödemesi gibi.

Şimdi, burada, elimde veriler var. Bakınız, Türkiye’de, henüz üretilmemiş ama emre amade tutulan santraller için ödenen kapasite mekanizması teşvik tutarları: Yıl 2018, bu santrallere ödenen toplam tutar 1 milyar 407 milyon lira; yıl 2019, 2 milyar lira; yıl 2020, 2 milyar 200 milyon lira; üretilmemiş elektrik için ödenen tutar. 2021 yılını da siz söylersiniz, bunu da soruyorum.

Diğer taraftan, bu “Yük al.” “Yük at.”larla ilgili olarak verdiğiniz talimatlar ve kabaran fatura nedeniyle de ödediğiniz tutarlar bu rakamların üzerine eklendiğinde Sayıştayın 2020 Yılı Raporu’nda deniliyor ki: “Elektrik Piyasası Kapasite Mekanizması Yönetmeliği kapsamında, kapasite ödemelerine esas bütçe için son dört yılda toplam 8,2 milyar lira tutarında bütçe belirlenmiştir.” 8,2 milyar lira kime ödeniyor? Bu şirketlere ödeniyor. Ne ad altında? “Kapasite kullanım mekanizması teşviki” adı altında. İnanılmaz. İşte bu tutarlar ödendiği için, bu enerji piyasası doğru yönetilmediği için vatandaşımızın ödediği elektrik faturaları işte böyle kabarak devam ediyor.

Şimdi, önümüzde TEİAŞ'ın bir özelleştirme süreci olacak ve TEİAŞ, Milli Yük Tevzi işletmesini kendinde tutup yani işin beyin kısmını kendinde tutup kalan bölgeleri özelleştirecek, plan bu. Yani Türkiye’deki belli başlı bazı şirketler hem elektrik üretimine girdiler hem elektrik dağıtımında varlar hem perakendesinde varlar, şimdi de elektrik iletiminde yer alacaklar. Bu teşvikleri alan şirketler, bu teşviklerle birlikte TEİAŞ'ın özelleştirdiği bölgeleri tekrar dönüp satın alacaklar veya işletme hakkını alacaklar ve TEİAŞ da bu “Yük al.” ve “Yük at.” talimatlarındaki yüzde 8 binin üzerindeki maliyet artışını yapan bir kurum olarak bütün bu süreci yönetecek, Milli Yük Tevzi işletmesini yönetecek. Vallaha, ben söyleyeyim, TEİAŞ böyle yönetirse değil TEİAŞ'ın batması, devleti batırır. Yüzde 8 binin üzerinde; nedir, yani böyle dehşet verici bir “Yük al.” talimatıyla oluşturulan zarar gerçekten inanılmaz.

Evet, diğer konularla ilgili de aslında söyleyeceğim çok şey var. Maalesef, ben KİT Alt Komisyon toplantısına coronavirüse yakalandığım için katılamamıştım. O nedenle sorular biraz birikti, sizden yanıtları detaylı bir şekilde vermenizi istiyorum.

Bu ikaz küreleriyle ilgili olarak; yine, bir bulguda rakamları veriliyor ama önce bulguyu bulmam lazım.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Bekliyoruz, bekliyoruz.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Süre sınırı yok mu Başkanım?

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Yok, aramada süreyi kesiyoruz, konuşurken...

AHMET KAYA (Trabzon) – Deniz Yavuzılmaz’a özel bir şey var.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Tabii, mesleği gereği Sayın Yavuzılmaz...

AHMET KAYA (Trabzon) – Yeni baba olmuş, onun da heyecanı var.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Onu toplantıyı açarken söyledim, tebrik ettik.

AHMET KAYA (Trabzon) – O heyecandan bulamayabilir.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Evet, neyse. Ya, hayır, o kadar çok konu var ki bulamadık. Evet, ben...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Bekleyebilirim, bekleyebilirim.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Başka konuşacak arkadaş varsa, ona da...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – O zaman bir daha, ikinci defa söz vermiyoruz, biliyorsunuz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Öyle mi?

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Geneli üzerinde konuşursun.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Yok, genele geçtim zaten.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Yok, geneldeyiz zaten.

Evet, tamamlayalım madem. Ben önce şunu söyleyeyim Başkanım: 2020 yılı raporunda, çalışanlar için çok kritik, önemli bir bulgu vardı. Burada, 2017 MYD/6 referanslı sözleşme kapsamında alınan 650 adet, 36 kilovolt kesicinin, can ve mal emniyeti ile enerji arz güvenliği açısından risk teşkil ettiği ve bu riski oluşturmaması için işletmede olan bu kesicilerin ivedi bir şekilde demonte edilerek sistemden çıkarılmalarını öneri olarak Sayıştay belirtmişti. Bu doğrultuda bir adım attınız mı? Sizden onun bilgisini almak istiyorum.

Çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Yavuzyılmaz.

Buyurun Sayın Yaşar.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Sayın Başkanım, kurumun değerli yöneticileri; öncelikle hoş geldiniz.

Tabii, iletim deyince Türkiye’de bunu tümüyle sizler yönetiyorsunuz. Yani Türkiye’nin kılcak damarları gibi; bugün otoyollar ulaşım açısından ne anlam ifade ediyorsa enerjinin iletimi konusu da işte insan vücudu gibi düşünürseniz, kılcak damarlarına kadar sistemin yönetilmesi yani üretilen enerjinin tüketiciye ulaşmasını sağlayan ana faktör. Burada, tabii, bu yılın sonuna kadar özelleştirilmesi gündemde ama biz buna şiddetle karşıyız; bunlar stratejik kuruluşlar. Yani boru hatları gibi, otoyollar gibi, hatta bunların hepsinden önemli olan enerji iletim hatlarının özelleştirilmesi çok tehlikeli. Bu manada, kesinkes özelleştirilmemeli, buna karşı olduğumuzu baştan ifade etmek istiyoruz. Dolayısıyla, mümkün olduğunca bırakın özelleştirmeyi, daha fazla geliştirmek için elimizden gelen ne varsa bunu da göstermemiz lazım.

Tabii, bugün Türkiye’de kurulu güç yaklaşık 100 bin megavat civarında ama bugün puant olarak kullandığımız enerji de 56 bin megavat civarında. Kurulu güç deyince, tabii, güneş enerjisi açısından baktığımız zaman çalıştığı zaman dilimi belli, hidroelektrik santrallerin yıl içinde çalıştığı günler, zamanlar belli. Yani kurulu gücün kendi içerisinde enerji verimliliği sizin tüketiminize tam yansımayaabilir ve Türkiye de büyüyen bir ülke, gelişen bir ülke; bu manada, gelecekte muhakkak enerji talepleri de olacak. Yani kurulu güç belki de bizim taleplerimizi karşılamayacak, yeni enerji kaynaklarına ihtiyacımız olacak. Bu manada, iletim hatlarının durumu nedir, yani sistemde ne kadar enerji olursa iletim hatları buna cevaz verir? Yani ne kadara kadar yatırım yapmadan bu işi götürebilirsiniz?

Tabii, enerjiyi de bunu da çeşitlendirmek lazım. Rakama baktığımız zaman yaklaşık yüzde 25’i doğal gaz, yüzde 9’u ithal kömür, yüzde 10’u yerli kömür, yüzde 31’i hidrolik santraller, yüzde 10’u rüzgâr, yüzde 8’i güneş, yüzde 3’ü jeotermal, yüzde 1,8’i de diğer kaynaklardan.

Özellikle son dönemde doğal gaz fiyatlarındaki artışları hepimiz biliyoruz ama maalesef, bizim kurulu gücümüzün yüzde 25'i, üretimin de yaklaşık yüzde 15'i doğal gaz üzerinden; Türkiye'yi gelecekte... Böyle baktığımız zaman, zaten çok pahalı bir enerji kullanıyoruz. Bugün özellikle üretim tesislerimiz, esnafımız, kaldı ki buna paralel olarak meskenler de dâhil çok ciddi elektrik faturaları ödüyoruz, şu an elektrik faturalarının altından kalkmak da mümkün değil. Fiyatlara da şöyle genel manada baktığımız zaman, işte, 7 sentle hidroliği kullanıyoruz, yaklaşık 15 sentle termik santralleri kullanıyoruz, biyokütleler 13,3, güneş enerjisi 13,3, HES'ler 7,3. Şöyle bir baktığımız zaman ortalaması 10,7 sent civarında; ve bunu TL'ye çevirdiğiniz zaman çok ciddi rakamlara ulaşıyor. Artık devletin de Hükümetin de şu dolar bazlı garantilerden vazgeçmesi lazım. Son dönemde bunlardan vazgeçti, bilemiyorum nasıl bir sonuca doğru gidecek. Bu rakamlarla biz... Daha bunların sürelerinin dolmasına da ki on yıl garantileri vardı, yeni yeni dolmaya başladı. Türkiye'deki enerji maliyetleri dolar bazında olduğu için tüketiciye de ciddi oranda yansıyor, faturaları da 3-4 kat artırıyor.

Önerimiz, daha çok yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelik çalışmalar. Bugün, Avrupa bizden daha az güneş almasına rağmen, bizden katbekat daha fazla güneş enerjisinden enerji elde edebiliyor.

Yine, bu konuyla ilgili; şu an istediğiniz kadar enerji üretmiyorsunuz. Geçmişte lisanssız üretimler vardı, şimdi bunların tamamında, sadece kendi ihtiyacınız varsa buna yönelik bir çalışma yapabilirsiniz, hâlbuki bunun yerine bunların önünü açıp, dilediğiniz miktarda enerji üretmesine yönelik her türlü... Zaten TL bazında da olduğuna göre, bugün serbest piyasadaki rakamlar zaten bu garantilerin de üzerinde, istediğiniz kadar enerjiyi ürettirebilirsiniz. Özellikle, 1 megavatın altında hiçbir sınır koymadan herkesin istediği kadar enerji üretmesine yönelik devletin bir kısıtlama koymadan önünü açması lazım ki biz enerji talebimizi bir miktar karşılayalım.

Tabii, "Özelleştirilmesin, stratejik." diyoruz. Bugün Türkiye, aynı zamanda bir enerji üssü yani doğudan batıya boru hatları dâhil, enerji hatları dâhil, enerjinin nakli konusunda önemli bir istasyon. Zaten dağıtım şirketlerimiz belli grupların elinde, üretim şirketleri belli grupların elinde; devamında bunun iletimi de... Bunları alacak firmalar bellidir; bugün siz iletimi özelleştirmeye çıkın, muhakkak bu mahşerin beş atlısı olmasa da altı atlısından biri karşımıza çıkacaktır. Asıl tekelleşme budur yani hem üretimin hem iletimin hem dağıtımın belirli güçler altında toplandığı zaman neler yaşadığımızı biz şekerden biliyoruz. Şekerin yüzde 24'ünü biz üretiyoruz. Bakın, enerjiye ne kadar benziyor; enerjide de yaklaşık yüzde 24'ünü, 25'ini biz üretiyoruz, yüzde 75'ini özel sektör üretiyor ama devletin kendi üretimiyle bunları dengelemesi mümkün değil. Şu an bizim ürettiğimiz enerji tümüyle sübvansiyona gidiyor. Yüzde 24 enerji üretiyoruz ama bizdeki maliyeti 33 kuruş civarında ve bugün, diğer enerji kaynaklarından elde edilenlere bakıldığı takdirde sürekli, mümkün olduğunca, ilk önce, şu an devletin ürettiği enerji devreye giriyor, daha sonra özel sektörden üretilen enerjiler devreye giriyor. Devletin muhakkak üretim aşamasında, burada bir regülasyon görevi görmesi lazım. Bundan sonra da bırakın barajlardan garantiyle alımı, devletin yine devreye girmesi lazım ki bu dengeler sağlansın.

Bugün kimse önünü göremiyor yani enerji fiyatlarının ne olacağına dair hiç kimsenin bir fikri yok, yarına yönelik hiç kimsenin fikri yok; her gelen fatura... Eskiden bir yer kiralanıırken elektrik, su, doğal gaz faturalarına hiç bakılmazdı, şimdi faturalara bakıyor, sonra kiraya bakıyor yani kiralari geçti bu ihmal edilen elektrik, su, doğal gaz faturaları. Bu rakamları düşürmenin yolu da dediğimiz gibi yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelmek. Tabii, bu, sizin biraz ilgi alanınıza girmese bile, en azından bunların üretileceği alanlar üzerinden ülkenin geneline taşıyacağınız enerjiyle ilgili muhakkak bir projeksiyonunuz vardır diye düşünüyoruz. Önümüzdeki beş yıl, on yıl, on beş yıl Türkiye'nin tüketimleri konusunda önünüzde rakamlar var mı? Bu rakamlara göre ilave etmeyi planladığınız hatlar var mı?

Yine, özellikle bulgularla vardı; bu geç teslimlerden dolayı belli sıkıntıların yaşandığı, yer teslimlerinden dolayı belli sıkıntıların yaşandığı söyleniyor. Yani neden yaptığınız ihalelerle ilgili geç yer teslimi yaptınız? Ona paralel olarak, sabit fiyatla mı bu ihaleleri yapıyorsunuz? Bu geçtiğimiz dönemde Kamu İhale Kurumunun çıkardığı ek tedbirler vardı, bu sizin kurumunuzda da geçerli mi? Siz de ilave fiyat farkı veriyor musunuz? Tabii, sizin kullandığınız alet ve ekipmanlar açısından baktığınız zaman her hafta fiyatı değişiyor, yani sizde ihaleye girenlere belli bir fiyat farkı var mı? Bunlar verilmezse herhâlde sizin firmalarınızın çoğu batır; akşamdan sabaha Türkiye’de çok şey değişiyor. Bununla ilgili tedbirleriniz var mı?

Ben ümit ediyorum ki bundan sonra Türkiye’nin bu güzide kuruluşu özelleştirme kapsamından çıkarılır. Bazen özelleştirmenin adı geçtiği andan itibaren de yatırımlar bitiyor, sanki özelleştirmeyle beraber kurumlar gözden çıkarılıyor gibi. Bu manada, yatırım programınızda neler var? Bunla ilgili de bilgi verirsiniz memnun oluruz.

Ben çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Yaşar.

Buyurun Sayın Kaya.

AHMET KAYA (Trabzon) – Teşekkür ederim Sayın Başkan. Bütün heyeti saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, en sonda söyleyeceğimi bir kere başta söyleyeyim. Parti olarak görüşümüzü, arkadaşlarımız muhalefet şerhinde ifade etmişlerdi ama biz bu TEİAŞ’ın özelleştirme sürecinin acilen durdurulması gerektiğini ifade ediyoruz, Cumhuriyet Halk Partisi olarak görüşümüz budur. Türkiye’nin elektrik otoyolu olarak ifade ettiğimiz TEİAŞ’ın, elektrik arz güvenliğini sağlamak üzere görevde olan, bunun yanında birçok görevi yapan bu güzide kurumun özelleştirme sürecinin bir an önce durdurulması ve bu özelleştirme fikriyatından vazgeçilmesi gerektiğini ifade ediyoruz. -İktidar milletvekili arkadaşlarımız da burada.- Bugüne kadar Türkiye’nin birçok güzide kurumu, fabrikası, sanayi tesisi sizlerin de bildiği gibi özelleştirildi. Ne murat ediliyordu neyle karşılaşıldı; hepimiz bunları yaşayarak öğrendik; en son örneği şeker fabrikalarımızdır ve şekerde yaşadığımız sıkıntılar hepimizin malumudur.

Özelleştirmelere gerekçe olarak, genelde ilgili kurum, kuruluş ve şirketlerin çağın gerektirdiği gibi idare edilmediği ifade ediliyor, zarar ettiği ifade ediliyor ve bu gerekçelerle birçok kurumumuz özelleştiriliyor. Ama buraya baktığımız zaman, TEİAŞ’a baktığımız zaman kâr hedefi olmamasına rağmen 2017 yılında 2 milyar 924 milyon, 2018 yılında 2 milyar 859 milyon, 2020’de 2 milyar 65 milyon lira gibi kârlar ettiğini görüyoruz ve TEİAŞ’ın Türkiye’deki ilk 500 şirket arasında 26’ncı sırada bulunduğunu ve zarar etmeyen kamu kuruluşları arasında olduğunu da biliyoruz.

Şimdi, bu kadar değerli bir kurum ve bu kadar stratejik önemi haiz bir kurum neden özelleştiriliyor? Bunu ciddiyle sorgulamamız gerektiğini düşünüyorum.

Bakın, dünyada örnekleri var. Diyebilirsiniz ki “Dünyanın diğer ülkelerinde de bu tür özelleştirmeler yapılıyor.” Elbette yapılıyor ama yani bugün Avrupa ülkelerine, Belçika, Danimarka, Fransa, Almanya, İrlanda, İzlanda, Hollanda, Norveç, Polonya, Romanya, İspanya, İsveç, İsviçre, İngiltere gibi ülkelere baktığımız zaman elektrik iletiminin yüzde 100’ünün kamuya ait olduğunu görüyoruz. Bazı ülkeler kısmi özelleştirmeler yapmış ama ağırlıklı olarak Avrupa’nın saygın ülkelerinin tamamına yakınında elektrik iletiminin yüzde 100’ü kamuya ait. Biz, sanıyorum satacak hiçbir şey kalmamış olacak ki bu güzide kurumu, bu stratejik kurumu, bu değerli kurumu özelleştirme kapsamına almışız.

Bakın, bu konuda diyebilirsiniz ki “Siz elektrik mühendisi değilsiniz, bu işlerden çok anlamazsınız.” Buradaki heyeti de öyle değerlendiriyor olabilir bazı arkadaşlarımız ama bu konudaki en yetkin kurumlardan bir tanesi Türkiye Elektrik Mühendisleri Odası ki bakın, şöyle bir şeyi var bu konuyla

ilgili: “TEİAŞ’ın özelleştirilmesinin anlamı ülke çıkarları, güvenlik ve geleceğimiz açısından kritiktir çünkü TEİAŞ sadece iletimden değil, şebeke verimliliğinden, planlamasından projeksiyonlarından, ikili anlaşmalardan sisteme dair her türlü altyapı ve ikincil mevzuattan sorumludur.” Yani TEİAŞ’ın özelleştirilmesi demek, elektrik sisteminin kalbinin ve aklının da özelleştirilmesi demektir. Bu kadar kıymetli, bu kadar değerli bir kurumumuzu biz hoyratça diğer kurumlarımız, kuruluşlarımız gibi özelleştirme sırasına almışız. Yani iktidar milletvekili arkadaşları bu konuda tarihi bir sorumluluk bekliyor, bu konuyu, lütfen tekrardan bir değerlendirin diye rica ediyoruz.

Tabii, konuşulacak çok konu var ama ben, bunun yanında, bu Akkuyu Nükleer Güç Santrali ve Konya Karapınar GES’le ilgili de bir iki soru soracağım. Akkuyu Nükleer Güç Santralinin Türkiye’nin iletim şebekesine bağlanması için yapılan hatların güzergâhlarını soracağım. Ya, bu güzergâhlar belirlenmiş midir ve nelerdir? Ayrıca, bu hatların yapım bedelleri ne kadardır? Akkuyu Nükleer Güç Santrali için söylüyorum. Yine, ihaleleri hangi firmalar almıştır? Ve bu konuda da kamuoyunda birtakım tartışmalar var. İnşaatlar ne aşamadadır, bitmiş midir? Yine, Konya Karapınar GES için yapılan iletim yatırımı ne kadardır? İletim hattı yatırımının ne kadar olduğunu soruyorum. İletim hakkı güzergâhını yine soruyorum burada; iletim hattının güzergâhı neresidir? İhaleleri hangi firmalar almıştır?

Yine, arkadaşlar, bir başka konu var, tabii bu şeyle ilgili. Bu TEİAŞ’ın özelleştirilmesini aslında bir silsile yoluyla böyle irdelediğimizde enteresan bulgular var. Bakın, şimdi, TEİAŞ’ı özelleştirilme kararının 3 Temmuz 2021 tarihinde yayınlanan Cumhurbaşkanlığı Kararı’yla 31/12/2022 tarihine kadar tamamlanması öngörülüyor. Şimdi, tesadüfe bakın ki tam da bu sırada, bu şey yayınlandıktan hemen sonra, kısa bir süre sonra daha doğrusu, 13/12/2021 tarihinde AKP milletvekillerince Meclise bir kanun teklifi sunuluyor. Kanun teklifinde deniliyor ki “Kapatılan Etibank...”

TAMER DAĞLI (Adana) – “AKP” diye bir siyasi parti yok Ahmet ağabey ya.

AHMET KAYA (Trabzon) – Var.

TAMER DAĞLI (Adana) – AK PARTİ milletvekilleri...

AHMET KAYA (Trabzon) – AKP; net, altını çiziyorum.

TAMER DAĞLI (Adana) – Nerede yazıyor ya?

AHMET KAYA (Trabzon) – AKP.

TAMER DAĞLI (Adana) – Öyle bir siyasi parti yok.

AHMET KAYA (Trabzon) – Kapatılan Etibank... Bakın, verilen kanun teklifinde...

TAMER DAĞLI (Adana) – Tutanaklara yanlış giriyor bak.

AHMET KAYA (Trabzon) – Verilen kanun teklifinde deniliyor ki “Kapatılan Etibank...”

TAMER DAĞLI (Adana) – Yanlış giriyor ağabey, böyle bir siyasi parti yok ya!

AHMET KAYA (Trabzon) – Kendinizi inkâr ediyorsunuz ya!

TAMER DAĞLI (Adana) – “AKP” diye bir parti yok ağabey.

AHMET KAYA (Trabzon) – AKP.

TAMER DAĞLI (Adana) – AK PARTİ var, AK PARTİ!

AHMET KAYA (Trabzon) – Kapatılan Etibank, Türkiye Elektrik Kurumu, Türkiye Elektrik Üretim İletim AŞ yani TEİAŞ ve özelleştirilen elektrik dağıtım şirketlerinin bedelleri ödenmiş olan mülkiyet ve tesislerinin TEİAŞ ve TEDAŞ’a devredilmesi teklif ediliyor. TEİAŞ’ın özelleştirilme kararı ve AKP

milletvekillerince sunulan kanun teklifi birlikte değerlendirildiğinde, TEİAŞ'ın özelleştirilmesi öncesi bu kuruma çok büyük oranda mülk yüklemesi yapıldı, bu kurumla birlikte bu mülklerin satılmaya çalışıldığı açıkça görülüyor.

Şimdi, Sayıştay raporlarında yer alan ve mülkiyetleri mülga Etibank, TEK ve TEAŞ'a ait tüm taşınır ve taşınmaz mallar neden TEİAŞ'a devredilmek istenmektedir? Bu devir isteğindeki amaç TEİAŞ'ın özelleştirilmesini örtü olarak kullanarak bu taşınır ve taşınmaz malların yok pahasına elden çıkarılması mıdır? Basında ve kamuoyunda yer alan özelleştirme öncesi TEİAŞ'a mülk yüklemesi yapıldığı iddiaları doğru mudur? Yine, Sayıştay raporlarında TEK, ETİBANK ve TEİAŞ'a ait 66.962 parsel ve 136.611 adet taşınmazdan bahsediliyor; sizlerin de bilgisi dâhilindedir. Bunlarla ilgili de mülga TEK, ETİBANK, TEİAŞ'a ait taşınır ve taşınmazların TEİAŞ'a devri ve akabinde özelleştirme sürecine girilmesiyle hangi kamu yararı ilkesi gözetilmektedir? TEİAŞ statüsü itibarıyla tekel konumundadır; böyle bir kurumu özelleştirmek ülkemizin enerji güvenliği açısından tehlikeli bir durum oluşturup oluşturmayacağı yönünde bir çalışma yahut araştırma yapılmış mıdır diyorum.

Teşekkür ediyor, çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Kaya.

AHMET KAYA (Trabzon) – AKP'li Tamer abi.

TAMER DAĞLI (Adana) – AK PARTİ'li

AHMET KAYA (Trabzon) – AK PARTİ. AK PARTİ'liler gitti, sizi terk etti AK PARTİ'liler, AKP'liler kaldı geride.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Buyurun Sayın Akin.

AHMET AKIN (Balıkesir) – Sayın Başkanım, teşekkür ederim.

Sayın Genel Müdürüm, değerli bürokratlar, yöneticiler, arkadaşlar; hepinize saygılarımı sunarım.

TEİAŞ'ın çalışmalarını biz çok yakından takip ediyoruz. Tüm bürokratları, içerisinde bulunan liyakatli kardeşlerimizi, mücadele veren arkadaşlarımızı tebrik ederim çalışmalarından dolayı. Ancak şunu baştan söyleyeyim: İktidarımızın ilk kararlarından bir tanesi TEİAŞ özelleştirilmesini kaldırmak olacak; onu üstüne basa basa göreceğiz, çok az kaldı. Yani bunu zaten neden böyle düşündüğümüzü de söyleyeyim. Bekleyeceğimiz süre sadece seçim. Korkmayın, seçimi getirin, sandığı getirin, dünya kaç bucak görün.

MÜCAHİT DURMUŞOĞLU (Osmaniye) – O uzak değil, Haziran 2023.

AHMET AKIN (Balıkesir) – Yani onun için, değerli bürokratlar da her şeyin farkında. Onun için şunu da söyleyeyim: Değerli kardeşlerimiz vatanını, milletini, milletin malını mülkünü –herkes- tabii önemsiyor. Ama bizim de her şeyden bilgimiz var, içerideki her konudan, rahatsızlıktan da yapılanlardan da. Onun için ben bürokrat kardeşlerimize, burada olan olmayan hepsine teşekkür ederim.

Şimdi, TEİAŞ'ın bir kere bir sigorta olduğunu artık herkes biliyor yani bunun sistemin can damarı sigortası olduğunu biliyor, güvenlik konusunda da etkili olduğunu biliyor, sistemin bel kemiği olduğunu biliyor, efendim, aynı zamanda, TEİAŞ'ın bir millî güvenlik konusu olduğunu da herkes biliyor; biz de farkındayız. Bunun özelleştirilmesinde bu kadar hevesli olunmasını da anlayamıyoruz. Hani zarar mı ediyor yoksa yönetilemiyor mu desek yani bakıyoruz, 2019'da 1,6 milyar lira kâr elde ediyor, efendim, 2020'de 4,64 milyar lira kâr elde ediyor yani hazineye net para aktaran bir kurum durumunda; özelleştirilmesini anlamak mümkün değil. İnsanın aklına yani her şeyi satan bir AK PARTİ iktidarından sonra... Her şeyi satıp bu kadar stratejik önemi haiz olan bir kurumdan da medet ummayı da doğru bulmuyoruz. Bizim liyakat sahibi yöneticilerimiz var, kurumlarımız var; bunu çok güzel

şekilde iyi noktalara getirebiliriz, gerekli yatırımları yaparız. Mesela, kurumumuzun elektrik sektöründe teknolojik dönüşüm uygulamaları yapılmasıyla ilgili bir projesi var mı? Ben merak ediyorum onu yani onu da ayrıca buradan sormak istedim.

Şimdi, burada, dağıtımda çöken bir altyapı nedeniyle enerji kesintileri yaşanıyor. Bu da elektriğin daha pahalı kullanılmasına da neden oluyor. Tabii, bunları sizler biliyorsunuz ama biz de sizlere bunları bir nevi söylemek istiyoruz. Kadromuzda sizden olan arkadaşlar da var, daha önce görev yapmış, çok yetenekli bir kadroyla çalışıyoruz. Sizlerle de çalışmak arzusundayız ama istediğimiz, beklentimiz sizlerin AK PARTİ'nin bir yandaşı değil, kurumun sahibi olarak liyakatli çalışmanızdır. Onun için, bu konuda da çalışan arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum. Liyakatli kardeşlerimizle çalışmamıza devam edeceğimizi de üstüne basa basa söylüyorum iktidarımızda. Şimdi söylüyorlar... Seçim olsa yarın iktidardayız.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – İktidarınız falan yok.

AHMET AKIN (Balıkesir) – Hodri meydan, getir sandığı gör!

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Yetmiş iki yıldır gelediniz.

AHMET AKIN (Balıkesir) – Ya, bırak o işleri Allah aşkına! Milletlin iligini kemiğini bitirdiniz, şimdi, sandıkta göreceğiz dünyayı. Şimdi ben bir şey soracağım.

AHMET KAYA (Trabzon) – Mesele iktidarda değil, itibarda kalmak.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Bir de tehdit ediyorsun ya “İçerde adamlarımız var.” falan...

AHMET AKIN (Balıkesir) – Tehdit değil bu, tehdit değil bu, kardeşlerimize bir nasihat.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Evet, dinleyelim.

AHMET AKIN (Balıkesir) – Efendim, şöyle bir şey var: Samsun'da bir üretim santralının TEİAŞ'ın sistemini yanılarak üretmediği enerjiyi sisteme vermesiyle ilgili bir süreç yaşandı. Bu konuyla ilgili sizden biz bilgi istiyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Sayın Akın, toparlayalım.

AHMET AKIN (Balıkesir) – Hemen bitiriyorum Başkanım.

Yani burada 210 milyon liralık enerjinin üretilmeden üretilmiş gibi yapıp faiziyle beraber 320 milyon lira civarında bir zarara uğratıldığını biz öğrendik ve bu konuyla ilgili, işte, mahkemede olduğunu söylediler. Bunun gibi başka firmalar var mı? Bunu merak ediyoruz.

Kurumun 81 ilde ETİBANK ve TEK döneminden kalma arazileri var çok değerli. Bunlarla ilgili son durum nedir? Onu merak ediyoruz.

Bir de gündemde bir güvenlik kamerası ihalesi vardı. Şartnamedeki koşullar kamuoyunda “adrese teslim ihale” şeklinde yorumlandı. Bu iptal edildi diye biliyorum ancak tekrarlanacağı söyleniyor. Tekrarlanacak mı? TEİAŞ'ın güvenlik sisteminde bir sıkıntı var mı, yetersizlik var mı? Çünkü yüz milyonlarca liralık bir ihale yapması neden gündeme geliyor? Bu soruları soracağım. Daha çok sorum vardı ama Komisyon üyesi değilim, diğer soruları arkadaşlarım soracak.

Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Peki, teşekkür ederim Sayın Akın.

Buyurun Sayın Ünlü.

BAHA ÜNLÜ (Osmaniye) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Genel Müdür, TEİAŞ'ın değerli çalışanları; hoş geldiniz, çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

Ben de özelleştirmeyi anlatacaktım ama arkadaşlarımızın aşağı yukarı hepsi bahsetti. Ben sadece özelleştirmenin önemini vurgulasın diye bir tek cümleyle özetleyeceğim bu konuyu. TEİAŞ'ın özelleştirilmesi demek, elektrik sisteminin kalbinin ve aklının da özelleştirilmesi demektir diyorum.

Arkadaşlar, şimdi, 2020 Yılı Sayıştay Raporu'nda, sistem kullanım bedelleri üzerinden uygulanan indirim teşvikinin sadece üretim tesislerinin veriş yönündeki sistem kullanım bedelleri üzerinden uygulanması gerekirken tüketim yönünde de uygulandığı tespit edilmiştir. Bu, Sayıştay raporunda böyle geçiyor. EPDK'nin TEİAŞ'a muhatap 6/10/2020 tarihli ve yazısı ekinde Elektrik Piyasası Kanunu'nun geçici 4'üncü maddesi kapsamında kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 31/12/2020 tarihine kadar beş yıl süreyle iletim sistemi sistem kullanım bedellerinden yüzde 50 indirim yapılması kararı gönderilmiştir. Buna göre, bu indirim teşviki sadece üretim tesislerinin veriş yönündeki sistem kullanım bedelleri üzerinden uygulanmasına karar verilmiştir fakat yapılan incelemede EPDK'nin 17/9/2020 tarih ve 9548 sayılı Kurul Kararı gereği geriye dönük olarak yaklaşık 150 milyon 155 bin 281 lira tutarında çekiş yani tüketim yönünde yüzde 50 indirim uygulandığı tespit edilmiştir. Sayıştay raporunda bu indirimlerin geri alınması hususunda yasal yollar dâhil gereğinin yapılması önerilmiştir.

Bu bağlamda sormak istediklerim: Bir: Sistem kullanım bedelleri üzerinden uygulanan indirim teşviklerinin hatalı şekilde uygulanmasından dolayı sorumlular hakkında idari işlem başlatılmış mıdır? İki: Yanlış uygulamadan dolayı dolaylı ya da dolaysız kamu zararı olmuş mudur? Üç: “Bugün itibarıyla yanlış uygulamadan dolayı indirilen tutarın sistem kullanıcılarından geri alınması hususunda bir çalışma var mıdır, yasal bir uygulama da var mıdır?” diye soruyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sizlere tekrar başarılar diliyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Ünlü.

DENİZ YAVUZYLİMİZ (Zonguldak) – Başkanım, burada da 75 milyon liralık kamu zararı var. “Yasal yollara başvurun.” diyor Sayıştay.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Sayın Sertel, buyurun.

ATILA SERTEL (İzmir) – Sayın Genel Müdür, Yönetim Kurulu üyeleri; sunum yaparken ve maddeler görüşülürken aranızda değildim çünkü Mecliste bir konuşmam vardı, o vesileyle orada bulundum. Öncelikle hoş geldiniz, başarılar diliyorum.

Ben de arkadaşlarımın bıraktığı noktadan devam etmek isterim. Geçen yıl Resmî Gazete’de Özelleştirme İdaresi Başkanlığıyla ilgili Cumhurbaşkanlığı kararnamesi yayınlanmıştı, kararı yayınlanmıştı. Cumhurbaşkanlığı tarafından imzalanan kararnameyle kamuya ait çok sayıda taşınmazın özelleştirme işlemi başlamıştı. Buna göre, Ankara, Aydın, Muğla ve Adana’da Hazine ve TEİAŞ’a ait 22 adet taşınmaz 2025 yılı sonuna kadar satılacaktı. Ben şimdi bahse konu 22 taşınmazdan hangileri satıldı, onu sormak istiyorum. Satışı yapılan taşınmazlardan elde edilen gelir Kurumun kasasına mı girdi yoksa hazineye mi aktarıldı? Henüz satışı yapılmayan taşınmazlar için nasıl bir yol izliyorsunuz? Son beş yılda hangi ilimizde TEİAŞ’a ait kaç adet taşınmaz satıldı ve toplamda ne kadar gelir elde edildi? TEİAŞ’a ait bulunan bütün gayrimenkullerin listesini bize, KİT Komisyonuna verirseniz biz bunun takipçisi oluruz diye düşünüyorum. İnşallah, Ahmet Akın’ın da bahsettiği gibi “sat-sav-harca” düzenini biz bitireceğiz. Satıp, savıp, harcaıp böyle sonra da kurumları perişan etmenin bir âlemi yok.

Bu anlamda gene bir soru daha sormak istiyorum. Türkiye genelindeki kayıp kaçaklar her gün abonelerden belli oranda kesiliyor para olarak. Elektrik faturalarının katlandığı bir dönemi yaşıyoruz, bir de kayıp kaçak yüklenimi var. Kayıp kaçak oranlarında dünya ortalaması yüzde 9, OECD ülkelerinde yüzde 7’yken Türkiye’de 2019 yılı itibarıyla bu oran 12,9 olarak belirtiliyor. Ben şimdi size bu konuda

birkaç soru daha sormak istiyorum: 2021 ve 2022 yılında Türkiye’deki kayıp kaçak oranı ne kadardır? OECD oranları arasında kaçınıcı sıradayız, değişti mi bu oran, arttı mı, azaldı mı? Özellikle, elektrik zamlarından sonra kaçak kullanım oranında bir artış söz konusu oldu mu? Türkiye’de kaçak elektrik kullanılan 5 il hangisi ve kayıp kaçak elektrik olmayan 5 il hangisi? Onları rica ediyorum. 81 ilimizin kayıp kaçak oranlarını da içeren bir çalışmanız varsa bizimle paylaşmanızı rica ediyorum.

TEİAŞ GENEL MÜDÜRÜ ORHAN KALDIRIM – TEDAŞ...

ATİLA SERTEL (İzmir) – Buyurun, ekleyebilirsiniz.

TEİAŞ GENEL MÜDÜRÜ ORHAN KALDIRIM – Bir şey ekleyecektim, onu sonra eklerim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Hayır, sonra, söz verdiğim zaman Sayın Genel Müdür.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Hayır, belki önemli bir konu söyleyecektir Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Söz vereceğim nasılsa Sayın Sertel.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Peki, tamam.

TEİAŞ GENEL MÜDÜRÜ ORHAN KALDIRIM – TEDAŞ’ın konusu.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Öyle ama siz de ana TEİAŞ olarak bu konuda bilgi sahibisinizdir herhâlde.

Elektrik gibi riskli ve çok tehlikeli işle uğraşılmasına rağmen iş sağlığı ve güvenliği eğitimleri konusunda zayıf kaldığı belirtiliyor. Tespitlere göre, 2018 yılında 76 iş kazası olmuş ve 75 kişi yaralanmış, 4 kişi de yaşamını yitirmiş. 2019 yılında 82 iş kazası meydana gelmiş, şükür ki ölüm olmamış. 2020 yılında ise TEİAŞ genelinde toplam 79 yüklenici iş kazası ve 44 adet kaza olmuş, 2 ölümlü yüklenici iş kazası meydana gelmiş. İş kazalarında yaşamını yitiren emekçilerimize Allah’tan rahmet diliyorum. Temennimiz hiçbir kazanın olmaması ve ölümlerin meydana gelmemesi. Ben, 2021 yılında kaç iş kazası meydana geldi ve kaç kişi yaralandı, ölü var mı, onu öğrenmek istiyorum. Bu kazaların kaç yüklenici bünyesinde, kaç TEİAŞ bünyesinde meydana geldi? Kurumun kadrosunda iş sağlığı ve iş güvenliği uzmanı kaç kişi var, bunların sınıflara göre dağılımı nedir? Engelli kadronuz tamam mı yoksa kotaya uygun vaziyette dondurdunuz mu yoksa fazlası mı var?

Yine, 3 Temmuz 2021 tarihinde Resmî Gazete’de yayınlanan Cumhurbaşkanlığı kararıyla TEİAŞ özelleştirme kapsamına alındı. Elektrik sektöründe bu güçlü kurumsal yapının özelleştirilmesi süreci başlatıldı. Kararda özelleştirmenin halka arz yoluyla yapılacağı ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ile Özelleştirme İdaresi Başkanlığıyla 31/12/2022 tarihine kadar sonuçlandırılacağı yazıyordu. Kurumun özelleştirilmesi noktasında geline son durum nedir? Resmî Gazete’de yayınlandığı gibi bu yıl sonunda özelleştirme tamamlanacak mı? Özelleştirmenin takvimi ne oldu? Arkadaşlarımın söylediği gibi gerçekten -kurumun özelleştirilmesi Türkiye’ye yarar mı sağlar yoksa- stratejik konumda olan TEİAŞ’ın özelleştirilmeden korunması mutlaka yarar sağlar düşüncesindeyiz.

Yine, Çanakkale’yle İzmit geçiş projeleri ve Çanakkale Boğaz (Lapseki 3-Sütlüce 3) Geçişi ve İzmit Körfezi (Hersek-Dilovası) Geçişi Denizaltı Kablo Bağlantı İşleri Projelerini içeren ihale sözleşmesi 25 Haziran 2021 tarihinde imzalanmıştı. Projenin finansmanı Dünya Bankası kredisinden karşılanacak, Projenin toplam bedeli 140 milyon 743 bin euro, işin süresi Çanakkale Boğazı için yedi yüz elli gün, İzmit Körfezi için yedi yüz seksen gün (yirmi altı ay) olarak tanımlanmıştı. 25 Haziranda ihale sözleşmesinin imzasından hemen birkaç gün sonra, 3 Temmuz’da TEİAŞ’ın özelleştirme kararı alındı. “Alınan bu ihalelerde son durum nedir, işleri teslim edebildiniz mi, TEİAŞ bu işleri tamamladıktan sonra mı özelleştirilecek?” diye soruyorum.

Son olarak Sayıştay raporunda haklı olarak elektriğin tüketicilere yeterli kalitede ve sürekli kullanımının sunulması vurgulanıyor. Bu anlamda, Türkiye genelinde son üç yıllık ortalama elektrik kesintisi gün ve süre olarak nedir? Bu kesintilerin kaç planlı, kaç plansızdır? Yıllık ortalamalara bakıldığında en fazla kesinti yaşanan mevsim ve ay hangisidir? Isparta'yı sormuştum TEDAŞ'a, size de soruyorum. Elektrik kesintileri oldu, o süreçte kamuoyuna çok sayıda iddia yansıdı. Isparta'da tam olarak ne oldu? Onları öğrenmek istiyorum. Yine, ülkemiz de zamlardan, elektrik fiyatlarından nasibini fazlasıyla aldı hatta birçok dükkânın elektrik faturası dükkân kirasını geçti. Elektriğe yıllardır peyderpey gelen zamlar 2022 yılında zirve yaptı. 2022 yılının ilk günlerinde elektriğe yüzde 50 ve yüzde 125 oranında zam yapıldı. Şimdi vatandaş adına soruyorum: Tabii ki özelleştirilen kurumlar ve işte o kurumlara verilen yetki sonucunda belki onların yapacağını söyleyeceksiniz ama TEİAŞ da bu işin neresinde? Yani beş yıl önce sanayi ve ticarethane, mesken elektriğinin fiyatıyla bugünü kıyasladığınız zaman yaklaşık 3-4 katı, 3-4 misli bir fatura çıkıyor her esnafa, her kişiye, her kuruluşa. Bunların maliyet artışları ve zamlar umarım devam etmez ama buna ilişkin bir öngörü ve hazırlığınız var mı? İhale yapan bir kamu kurumu halkın parasını harcadığı için ihaleyi önceden duyurması esas. Kamu İhale Yasası'ndaki pazarlık usullerinden biri olan 21/B maddesinde böyle bir mecburiyet yok. Kurum istediği firmayı önceden ilan etmeden çağırabiliyor. Siz de bu maddeye dayanarak çok sayıda ihaleyi pazarlık usulü yaptınız ve birçok KİT'te olduğu gibi istisnai bir uygulama olması gereken doğrudan temin de standart bir ihale yöntemi hâlini almış.

Kurumun yaptığı ihalelerle ilgili bazı sorularım olacak: Son beş yılda Kolin, Cengiz, Limak, Kalyon ve Makyol gibi gruplara hangi ihaleler ne kadar bedelle verildi? Az önce saydığım grup ve şirketler Türkiye'de elektrik üretiminin, dağıtımının ve satışının neresindedir, sektördeki payları yüzde kaçtır? Yine, son beş yılda pazarlık usulüyle doğrudan teminle verilen ihalelerin toplam tutarı nedir?

Deniz Yavuzılmaz'ın biraz önce söylediği, daha doğrusu söyleyeceği olayı söylemek istiyorum. Sayıştayın 2020 Yılı Denetim Raporu'nun 50'nci sayfasında şöyle diyor: "Sabit ve döner kanatlı hava araçlarının enerji iletim hatlarını fark etmemesinden kaynaklanan kazaların önlenmesi için Elektrik Kuvvetli Akım Tesisleri Yönetmeliği kapsamında enerji iletim hatlarına ikaz kürelerinin takılması gerekmektedir." Burada zaten bölge müdürlüklerine bağlı olarak eski hatlara takılan ikaz küresi sayısı, eksik ikaz küresi sayısı sizde var. Toplam 23.749 eski hatlara takılan ikaz küresi sayınız var, eksik ikaz küresi sayınız 146.302. Bu konunun çok önemli olduğunu şuradan anlıyoruz: Şırnak Şenoba'da helikopter düşüyor ve bu kürelerin olmamasından dolayı tellere takılan bir helikopterimiz ne yazık ki 2'si pilot, 1'i teknisyen 13 askerimizin şehit olmasına yol açıyor. Bunlar Kato operasyonunun kahramanları şehitlerimiz yani yüreğimizi yakan bir durum var ortada. Çatışmada ya da teröre karşı, terör örgütüne karşı çatışmada mücadele eden kahraman bir ekibin tellere takılarak ölmesi gerçekten bizim için yüzümüzü kızartan bir hadise. Bu konuda 146.302 ikaz küresi sayısının Sayıştayın önerileri doğrultusunda takılıp takılmayacağı noktasındaki bilginizi ve ilginizi rica ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Toparlayalım Sayın Sertel.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Toparlıyorum.

Şunu söylemek istiyorum: Arkadaşlarımız bazen konuşurken laf atıyorlar yani, işte, ondan sonra o lafların altında kalıyorlar. Ben inanıyorum ki yapılacak ilk seçimde burada laf atanların lafları da bizim iktidarımız döneminde gerçekten onların "Hayal görüyorsunuz, olamaz, yapamazsınız." dediği noktada... Halk adına bir karar verme yetkisinin kendinde olduklarını zannediyorlar. Halkımız en doğru kararı verecektir, bundan korkmayın, çekinmeyin. Eğer yüreğiniz yetiyorsa, eğer varsa yüreğiniz, sandığı getirin, koyun, sandık en doğrusunu söyley.

METİN GÜNDOĞDU (Ordu) – Geliyor sandık 2023'te.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Geliyor ama ne zaman geliyor?

METİN GÜNDOĞDU (Ordu) – Merak etmeyin, 2023'te sandık.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Getirin, bakın, halkın artık sizi çekecek takati kalmadı, ayaklarında derman kalmadı halkın.

METİN GÜNDOĞDU (Ordu) – Sizin de yüreğiniz yetiyorsa adayınızı belirleyin, görelim bir adayınızı.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Halk gerçekten açlık ve sefalet içerisinde. Yani siz sandığı koyun, biz size en kral, en güzel, en iyi adayı çıkaracağız ve Cumhurbaşkanlığını da en az 12 milyon farkla alacağız; bu da tarihe not düşmek olsun.

METİN GÜNDOĞDU (Ordu) – Kral istemiyoruz biz, kral yok.

ATİLA SERTEL (İzmir) – En güzel adayı çıkaracağız, en güzel.

Kral bu şimdi, şimdikine “kral” diyebilirsin, padişahlık yetkisini üstlenmiş vaziyette kendisi, bizde öyle krallık yok, bizde demokrasi var. Demokrasiyi uygulayacak, halkının tümüne bağrını açacak, herkesi kucaklayacak, halka eşit mesafede davranacak, halka hakaret etmeyecek, halka sevgi saygı sunacak bir Cumhurbaşkanını getiriyoruz, göreceksiniz.

Yani biz halka eşit, bağımsız, Türkiye Cumhuriyeti’nin şanlı bayrağının altında herkesi kucaklayan bir cumhurbaşkanını size... Sizi de kucaklayacak.

METİN GÜNDOĞDU (Ordu) – Ama kral!

ATİLA SERTEL (İzmir) – İnsan olarak kral, insan olarak çok kral, doğru söylüyorsun.

Teşekkür ederim, sağ olun.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Buyurun Sayın Çelik.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Sayın Başkanım, Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, TEİAŞ’ın Sayın Genel Müdürü ve yönetim kurulu üyesi arkadaşlarım; hepiniz hoş geldiniz.

Bizim tabii KİT Komisyonumuz gerçekten güzel tartışmalar yapıyor. Muhalefetteki arkadaşlarımızın da gerçekten bizim de katıldığımız önerileri oldu Sayın Genel Müdürüm, bu önerileri dikkate almakta fayda var.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Hangilerini?

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Bazı önerileri oldu. Zaman zaman güzel konuşmalar yaparlar. Tabii, öyledir, siz bizden faydalanacaksınız, biz sizden faydalanacağız; bu bir gerçek. Yalnız, tabii, Ahmet Bey çok takdir ettiğim biridir, bilmiyorum yani bir sempati var, niye var onu da bilmiyorum, herhâlde sempatik bir arkadaşımız. Ama tabii, bizim KİT Komisyonunda şöyle: “İçeriden bilgi alıyoruz.” falan demeye gerek yok. Bu, herhâlde Sayın Genel Başkanınıza yakın olduğunuzdan geliyor. Efendim, bir de “Sizinle çalışacağız, çalışmayacağız.” tehdit gibi şeylere, bunlara gerek yok. Bunları Sayın Genel Başkanınız denedi, tutmadı, tutmaz; bu birincisi.

AHMET AKIN (Balıkesir) – Tuttu. Bu ülkede ağabey...

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Ben bitireyim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Tamam, bir dinleyelim.

Sayın Akın, sizi arkadaşlar dinledi.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – İkincisi: Tabii, her parti seçimden önce “İktidara biz geleceğiz.” der, Cumhuriyet Halk Partisi de yirmi yıldır demeye devam ediyor, yine de önümüzdeki seçimden sonra tekrar diyecek ama gelemeyecek çünkü yetmiş yıldır diyordum, yetmiş iki yıldır daha gelememi, gelmesi de zor gözüküyor.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Adana, Mersin...

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Arada alır yani Nurettin Sözen de almıştı da bir şey değişmedi, Nurettin Sözen de almıştı. Neyse onu geçelim.

Değerli arkadaşlarım, Ahmet Bey özellikle, siz belediye başkanı da adayıydınız yani özelleştirme dünyanın bir gerçeği. Yani özelleştirme karşıtlığı çok hoş bir şey değil. Bugün Fransa’da şu tartışılıyor: Almanya ile Fransa’da... Galiba Almanya’da enerjinin özelleştirilmesi konusu tartışılıyor ama sonunda bir şey yapmadılar.

AHMET KAYA (Trabzon) – Sizi örnek alıyorlar.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Hayır, özelleştirdiler, tartışılar ama sonunda yine devam ediyorlar. Fransa’da su konusu -orada da özel- tartışıldı, devam ediyor. Biz de ise gerçekten... Bedri Bey iyi bilir, o 99 iktidarı Ecevit iktidarıydı değil mi, o zaman Başbakan Ecevit’ti. Bu EPDK ilk defa o zaman çıktı yani bir enerji piyasası oluşturuldu gerçekten.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Bütün kurullar o zaman oluşturuldu.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Evet, o zaman oluşturuldu.

Bunlar nedir? Bunlardaki amaç neydi? Özelleştirmeye giden yolun altyapısı yapıldı o zaman. Hatta şöyle bir şey: Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan’dan sonra özelleştirmeyi en çok yapan lider de Demokratik Sol Parti -Cumhuriyet Halk Partisi diyemiyorum- lideri Ecevit’tir.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Sorun da AK PARTİ tarzı özelleştirmede.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Özelleştirme bir gerçektir. Çok özelleştirme karşıtı olmayı doğru bulmuyorum. Burada yapılan da halka arz galiba, onu arkadaşlarımız açıklayacaklar, ben çok iyi bilmiyorum o konuyu.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Dinleyelim, dinleyelim.

Devam edin Sayın Çelik.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Özelleştirme... Tabii, o enerji piyasasından sonra gerçekten iyi mesafeler alındı ama yavaş yavaş oturuyor. Yani Türkiye’nin altyapı sorunu da özelleştirme kanalıyla çözüldü, özellikle belediye başkanı adaylarının bunu iyi bilmesi lazım. Türkiye’nin... Bugün Antalya’da biz altyapı sorununu çözdüğümüz için turizmde zirve yapıyoruz. Mesela, Gazipaşa Havaalanını açtık, Gazipaşa’da turist sayısı ertesi yıl 3 kat arttı. Demek ki altyapı önemli. Ama Türkiye’nin altyapı yapacak bütçesi olmadığı için yeni modeller buldu, yap-işlet-devret modeli de bundandır. Örneğin, mesela, biz çok istiyoruz, Alanya-Antalya’ya otoban istiyoruz, yetmiyor çünkü. İnşallah, o da yine yap-işlet-devret modeliyle yapılacak ve bir an önce... Cumhurbaşkanımızdan bu müjdeyi duyduk ve çok sevindik gerçekten. Yani özelleştirme karşıtlığına gerek yok, Türkiye iyi bir yolda, inşallah bu şekilde de devam edeceğiz. Yani EPDK gerçeği hepimizde ortadadır. Bunun hedefi de özelleştirme de içinde olacak şekildedir. Evet, stratejiktir ama örneğin yani özel sektör stratejik değil midir? Biz Bakü’ye gitmiştik bir ara, oradaki Amerikan firmasının CEO’sunu yani enerji firmasının CEO’sunu daha sonra Amerikan büyükelçisi olarak atadı Amerika. Yani o hain mi? Özel sektör kimdir? Amerika’nın oradaki

temsilcisidir? Bizim de buradaki... Sizin şu “Kimler aldı?” dediğiniz, onlar da bizim temsilcimizdir yani. Devlet denetimini yapacak ama özelleştirme gerçeğini bilmiyorum ama hangi partiden olursak olalım kabul edelim diyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Çelik.

Sayın Yavuzıılmaz, ikinci defa söz vermiyoruz genelde ama size bir dakikalık, evet, bir dakikalık...

Buyurun Sayın Yavuzıılmaz.

DENİZ YAVUZIILMAZ (Zonguldak) – ELTEMTEK firmasının 2018-2020 yılları arasında TEİAŞ’tan aldığı işlerin listesi ve işe alma biçimi, yöntemi, bunu sormak istiyorum ve tutarları; hangi şirketler, hangi işler, tutarları; bunun listesini sizden talep ediyorum. Yine, ELTEMTEK firması da hangi yöntemle hangi şirketlere, hangi tutarda işleri vermiştir? Özelleştirme sürecinde hukuk hizmetleri için dışarıdan bir hizmet alımı yapıyor musunuz, yapıyorsanız ne kadar, hangi tutarda bir hizmet alımını hangi şirketten yapıyorsunuz?

Diğer taraftan da bu “indirim teşviki” adı altında sisteme veriş yönünde bir yüzde 50 tutarında bir indirim uygulaması var ancak Sayıştay raporuna göre 150 milyon 155 bin 281 lira sistemden çekiş yönünde bir indirim uygulanmış. Bunun yüzde 50’si oranında bir indirim uygulanmış yani 75 milyon 77 bin 640 lira fazladan indirim yapılmış. Yani bir santral elektrik üretiyor ve elektriğini TEİAŞ’ın iletim sistemine verdiğinde orada yüzde 50’lik bir indirim uygulaması var. Ancak uygulamada yapılan hatayla veya -tırnak içinde- usulsüzlükle bu santral aynı sistemden çekiş yönünde bir uygulama yaptığında da yine bu indirim uygulanmış, dolayısıyla doğrudan kamu zararı var ve Sayıştay da “Yasal yollara başvurun.” demiş. Yasal yollara başvurdunuz mu? İlgililerle ilgili soruşturma başlattınız mı diyorum.

Tekrar çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Yavuzıılmaz.

Buyurun Sayın Kartal.

İRFAN KARTAL (Van) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, Sayın TEİAŞ yönetimi ve kamu kuruluşu mensupları, Sayıştay mensupları; hoş geldiniz.

Toplantının hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Kurulu güç raporunda 2021 yılı sonu olarak kaynaklı lisanslı veya lisanssız 98.820 yani 100 bin megavatlık bir elektrik gücünün olduğunu görüyorum. Ben, merakım olduğu için öğrenmek istiyorum. Acaba bu miktar bugün Türkiye için ne kadar fazla gereklidir? Ne kadar olması lazım? TEİAŞ’ın bu konudaki hedefi nedir; bunları merak ediyorum.

Gerçekten, zor şartlar altında çalışan bir kurumsunuz, sizleri tebrik ediyorum. En sarp yerlerde bile bu elektrik iletim görevini yapıyorsunuz. Ben Doğu Anadolu’da bunları sürekli izliyorum ve görüyorum. Çalışmalarınızın başarılı olmasını da diliyorum.

Bir konuya daha değinmek istiyorum. Sürekli, işte, iktidar değişikliğinden bahsediliyor “Biz geliyoruz.” diye. AK PARTİ, milletin kurduğu bir partidir. AK PARTİ’nin sahibi millettir. Devletin sahibi de millettir. AK PARTİ milletin kurduğu bir partidir ve bu millet partisine sahip çıkacaktır.

Hepinize başarılar diliyorum.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Kartal.

Buyurun Sayın Şatiroğlu.

NEVZAT ŞATIROĞLU (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Alkışlayalım mı?

NEVZAT ŞATIROĞLU (İstanbul) – Evet, alkışlayın canım yani alkışa layıkla alkışlamak gerekir.

Sayın Başkan, Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, TEİAŞ'ımızın çok Değerli Genel Müdürü, yönetici arkadaşlarımız, bakanlıklarımızın kıymetli temsilcileri, kıymetli Sayıştay üyelerimiz; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

(Uğultular)

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Sayın Şatiroğlu'nu dinleyelim.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Sorsana...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Dinleyelim lütfen, dinleyelim.

İRFAN KARTAL (Van) – Kimin kurduğu bellidir, kontrollü partidir, kontrollü.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Dinleyelim, dinleyelim lütfen.

NEVZAT ŞATIROĞLU (İstanbul) – Ben devam edebilir miyim Bedri Bey.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Dinleyelim.

Buyurun Sayın Şatiroğlu.

NEVZAT ŞATIROĞLU (İstanbul) – Şimdi, ülkemizde Enerji Bakanlığı uhdesinde 2 tane büyük şirketimiz var, bugün görüştüğümüz Elektrik İletim Anonim Şirketi ile BOTAŞ; ikisi de biri elektrik anlamında, biri doğal gaz ve petrol anlamında iletim operatörleri yani bunlar ileri teknoloji kullanan... 2 tane büyük operatör şirketimiz var, biri petrol ve doğal gaz taşıyan BOTAŞ ki geçen hafta bunun KİT Komisyonunu takdirle izledik ve bugün de TEİAŞ'ı görüşüyoruz. İkisi de ülkemizin güzide kuruluşları. Mesela, BOTAŞ sistemde doğal gaz arz talep dengesini hem ticari anlamda hem teknik anlamda sağlamakla mükellef bir kuruluşumuz ki bunu başarıyla sürdürüyor. Hakeza, bugün görüştüğümüz TEİAŞ da elektrik tüketimini üretimle besleyen, dengeleyen, teknolojiyle anlık değişimlere duyarlı olan, bu işi başarıyla yürüten bir kuruluşumuzdur. Ben, bunu yürüten tüm arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum başta Genel Müdürümüz olmak üzere, bu şirketi bugüne kadar getiren bütün arkadaşlarımıza teşekkür etmek istiyorum.

Tabii, elektrik üretim noktalarından dağları bayırları aşarak Keban'dan, Atatürk Barajı'ndan, Afşin-Elbistan kömür santralinden veya diğer tüm kaynak üretim noktalarından geliyor, yüksek gerilim hatlarıyla geliyor. Yatırımı ayrı bir mesele, işletmesi ikinci bir ayrı mesele; oldukça meşakkatli bir iş. Marmara'ya doğru geldiğinizde boğazlar havadan geçiliyor, zaman zaman da -2 tane geçiş yaptık-boğazın, denizin dibinden geçmek suretiyle, Marmara Bölgesi'ni de elektriksiz bırakmama anlamında önemli bir görevi ve misyonu üstleniyor. Burada sayın muhalefet milletvekillerimizin birçoğu sanırım -ben o niyetle değerlendireceğim- bilgi noksanlığından kaynaklı olsa gerek bu şirketin özelleştirme kapsamında blok satılacağıyla ilgili bir endişeyi paylaştılar. Bu gibi...

AHMET KAYA (Trabzon) – “Kısmi satış” deniyor ama daha sonrasında nasıl kısmi satış olduğunu biliyoruz. Bunları TÜRK TELEKOM'da yaşadık.

NEVZAT ŞATIROĞLU (İstanbul) – Devam edebilir miyim Ahmet Bey.

Teşekkür ediyorum.

Şimdi, dolayısıyla hükûmetlerimizin, AK PARTİ Hükûmetinin bu 2 şirketi de asla blok satış yöntemiyle devretmesi, satması söz konusu değildir, mümkün değildir çünkü 2 şirket de hem doğal gaz hem elektrik anlamında sistemin beynidir, operatörüdür. Bu konuda muhalefet milletvekillerimiz rahat olsunlar.

AHMET KAYA (Trabzon) – Kaygılarımızı paylaşıyorsunuz siz de.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Sayın Şatiroğlu’nu dinleyelim lütfen.

NEVZAT ŞATIROĞLU (İstanbul) – Olsa olsa özelleştirme kapsamına alınmış olmakla birlikte belki bir halka arz yöntemiyle kısmi olarak hisselerinin devri söz konusu olabilir; bu da gayet doğaldır, tüm KÖİ’lerin yönteminde olduğu gibi.

Yine, muhalefet milletvekillerimiz özelleştirmelerini durduracaklarını ki bunu Kemal Bey... Muhalefet milletvekillerimiz...

METİN GÜNDOĞDU (Ordu) – Muhalefet...

AHMET KAYA (Trabzon) – Para mı bıraktınız bizde, millette?

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Sayın Kaya, lütfen dinleyelim.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Ama Metin Bey bir şey söylüyor, o da ona cevap veriyor.

NEVZAT ŞATIROĞLU (İstanbul) – Ama konuşmacı benim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Ama konuşmacıya...

ATİLA SERTEL (İzmir) – Ama Metin Bey’e de söyleyin.

NEVZAT ŞATIROĞLU (İstanbul) – Metin Bey, rica etsem...

Teşekkür ediyorum.

Şimdi, muhalefet milletvekillerimiz burada özelleştirmede hem durduracaklarını -ki bu konuyu Kemal Bey her toplantıda izah ediyor “Özelleştirmeden korkmayın.” diye- hem de bu şirketleri çok daha iyi yönetecekleri iddiasıyla ifade ettiler, “İktidara geleceğiz.” vesaire vesaire diye.

Şimdi, Allah göstermesin, ezkaza, İstanbul’da belediyeyi yönetiyorsunuz ama üç beş tane otobüsün doğru dürüst bakımını yapıp da halka hizmette...

ATİLA SERTEL (İzmir) – Acı büyük acı, İstanbul acısı büyük.

NEVZAT ŞATIROĞLU (İstanbul) – ...ne kadar noksan kaldığınızı İstanbul halkı gayet iyi bir şekilde görüyor.

AHMET KAYA (Trabzon) – Görüyor tabii.

ATİLA SERTEL (İzmir) – İstanbul çok başarılı, AKP yirmi yılda yapamadı, Ekrem İmamoğlu 10 metroyu...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Sayın Sertel, siz İzmirlisiniz. Ya, İzmirlisiniz.

NEVZAT ŞATIROĞLU (İstanbul) – Korsan girmeyin araya.

ATİLA SERTEL (İzmir) – İstanbulluyum, İzmirliyim, Konyalıyım, Kayseriliyim...

NEVZAT ŞATIROĞLU (İstanbul) – Siz İzmirlisiniz, ben İstanbul’da yaşıyorum Atila Bey. İstanbul’da yaşıyorum, İstanbul üç yıldan beri bozulan otobüslere, itilen otobüslere şahit oldu, siz bunları görmüyorsunuz.

ATİLA SERTEL (İzmir) – 10 metro inşaatını...

NEVZAT ŞATIROĞLU (İstanbul) – Bakın, değerli arkadaşlar, böyle bir zihniyetin TEİAŞ gibi, BOTAŞ gibi şirketlere vereceği hiçbir şey yoktur. Allah göstermesin, geriye kayar elektrikler birbirine döner, birbirine girer.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Isparta'daki gibi.

NEVZAT ŞATIROĞLU (İstanbul) – Arkadaşlar, bakın, siz üç beş tane otobüsü bir çalıştırın, orada rüşünü ispat edin, ondan sonra meydana çıkın. Bu anlamda, Hükümetimizin, devletimizin başında bütün Türk milletinin en yüksek oylarıyla seçilmiş bir Cumhurbaşkanımız var, adı Recep Tayyip Erdoğan; gururla, iftiharla her yerde biz bunu söyleriz. Böylesine zor günlerde bile Hükümeti yönetme yeteneği olan ve şu ana kadar daha rakibi çıkmamış bir Cumhurbaşkanımız var, daha rakibini görmedik; siz konuşuyorsunuz ama rakibini görmedik. Ben, Türk milletinin bu seçimlerde de kime oy vereceğini, nasıl oy vereceklerini, bu krizlerden nasıl çıkılacağına en doğru tercihi yapacağına yürekte inanıyorum.

Sözlerimi de sonlandırırken Deniz kardeşimizi de tebrik ediyorum, bir evladı oldu, Allah analı babalı büyütsün inşallah, Rabb'im vatanına, milletine faydalı bir fert olmasını nasip etsin diye temenni ediyor, bütün heyeti saygıyla selamlıyorum.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Şatiroğlu.

Böylece, geneli üzerindeki görüşmeleri tamamladık.

Şimdi, sözü Sayın Genel Müdürümüze vermeden önce bazı hatırlatmalarda ben bulunmak istiyorum.

Sayın Genel Müdürüm, sayın üyelerimize sorulan sorulardan yazılı olarak cevap verilmesini gerektiren konularla ilgili olarak yanıtlarınızı tutanakların Türkiye Büyük Millet Meclisi “web” sayfasında yayınlanmasından itibaren on beş gün içerisinde bütün üyelerimize Komisyon Başkanlığımız aracılığıyla iletebilirsiniz.

Sayın Genel Müdürüm, şimdi, sayın milletvekillerimizin sormuş olduğu soruları yanıtlamak üzere sözü size veriyorum.

Buyurun.

TEİAŞ GENEL MÜDÜRÜ ORHAN KALDIRIM – Sayın Başkanım, Komisyonu tekrar saygıyla selamlıyorum.

İlk önce, Sayın Vekilimiz Deniz Bey'in sorularıyla başlayacağım. Tabii, birçok soru var, bazı önemli gördüğüm sorulara cevap verip diğerlerini de yazılı olarak bildireceğim çünkü çok detay ve sayısal değerler var.

Birincisi: Sayın Vekilim, sizle meslektaşız, elektrik mühendisisiniz. Şimdi, bizde “N-1” denilen bir kavram var. Bu “N-1” -bu kesici olur, ayırıcı olur, trafo olur, hat olur- bu ilgili varlığın devreden çıkması durumunda ilgili diğer geriye kalan şebeke varlıklarına etkisiyle ilgili bir kavramdır. Dolayısıyla biz sistemimizi en az “N-1”i sağlayacak şekilde... “N-2”, “N-3”, “N-4” dediğimiz şeyler de var tabii, onlar ama çok pahalıya mal olan yatırımlar. “N-1”i sağlamaya çalışırız.

Şimdi, bu yüksüz trafolar da aynı diğer şebeke varlıkları gibidir. Yani bir trafo devreden çıktığında biz eğer geriye kalan trafolarla sistemi kesintiye uğramadan devam ettirebiliyorsak bizim ilk hedefimiz odur.

Şimdi, bu yüksüz trafolarla gelince, birincisi, mevcutta hiç olmayan trafoları biz belirli kriterler var, o kriterlere göre devreye alırız. Daha sonra da bizim kullanıcılarımız gelirler, bizde sistem kullanım anlaşması dediğimiz anlaşmayı imzalarlar, o, karşılıklı ikili anlaşma gibidir, orada cezalar yazar, diğer kriterler yazar, ödeme yükümlülükleri yazar. Dolayısıyla biz bunu sistem kullanım bedellerinden geriye dönük tahsil etmeye çalışırız.

Şimdi, baştan taahhütte bulunup da -yeni trafo merkezleri için söylüyorum- sistem kullanım anlaşmasına gelmeyen dağıtım şirketleri, lisanslı OSB'ler için bir yaptırım çalışmamız var, bu yeni trafo merkezleri için. Bir de mevcut trafo merkezlerindeki o “transformatör” dediğimiz cihazdan bahsediyorum. Burada da iki türlü bizim transformatör alımımız olur. Bunlardan bir tanesi, mevcutta “senkron puant” dediğimiz yani eş zamanlı, oranın eş zamanlı olarak en çok çekeceği yüke göre hesap yaparız ve oradaki “N-1” kriterini de en yüksek güçlü trafo devreden çıktığı zaman ne olura bakarak tespit eder ve onu alırız. Bu, mevcuttaki o transformatörün puantıyla ilgili bir şey.

Bir de biz, tabii, kullanıcılarımızdan talep tahminlerini topluyoruz. Yani bir sene sonra, iki sene sonra -bu on seneye kadar çıkıyor- “Siz ilgili trafo merkezinden ne kadarlık bir yük çekeceksiniz?” diye sorarız ve buradan da biz bir senkron puant hesabı yaparız, satın alma sürecini de düşünerek – tabii riskleri de üzerine koyarız- “Bu ihaleyi biz ne zaman yaparsak bizim kullanıcılarımıza bu trafoyu yetiştiririz?”den hareket ederek satın alma sürecini başlatırız. Örnek, benim mevcuttaki gücüm 2025’e kadar yetiyorsa ve 2025’ten sonra trafo ihtiyacım varsa o zaman biz o alımı bugün yapmayız, ne yaparız? Bir-bir buçuk sene önceden başlatırız ki hani boşu boşuna bugünden masraf yapmayalım. Bunlar tamamıyla yükle ilgili olan kriterler.

Bir de trafoların verimi var. Sayın Vekilim, bizim “otuz sene üzeri” diyelim kesin olsun ama “on beş yirmi sene üzeri trafolarımız” bile inanılmaz derecede verimsiz trafolar, kaldı ki biz onları değiştirmiyoruz. Bizim otuz sene üzeri değiştirdiğimiz trafolar, kayıplardan dolayı -ki elektrik fiyatlarının geldiği noktayı biliyoruz- üç dört senede, beş senede, tabii, o yük durumuna göre bunlar kendilerini amorti ediyorlar, ondan sonra tamamıyla TEİAŞ’ı kâra geçiriyorlar. Dolayısıyla burada, dediğim şekilde, bizim hiçbir zaman ne trafıyla ilgili ne diğer malzemelerle ilgili fazladan herhangi bir alımımız yok, bunu ilk önce arz edeyim. Onun haricinde, mesela...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Fazladan bir alım yapmış olsaydınız nasıl tespit edebildik?

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Karşılıklı soru-cevap şeklinde konuşmayalım Sayın Yavuzyılmaz. Daha önce birçok defa söz aldınız ve sordunuz, lütfen.

Buyurun Sayın Genel Müdürüm.

TEİAŞ GENEL MÜDÜRÜ ORHAN KALDIRIM – Bir de mesela biz özellikle...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Ancak böyle bir tabloya bakarak fark edebiliriz.

TEİAŞ GENEL MÜDÜRÜ ORHAN KALDIRIM – Bunların hepsini ben size gönderirim Sayın Vekilim. Bu dediğim kriterlerin hepsinin tablosunu size gönderebilirim, onu zaten not aldık.

Bir de, şimdi biz, tabii ki, özelleştirme halka arz sürecindeyiz. Şimdi, biz halka arz edeceğimiz diye ben yapmam gereken yatırımı yapmama durumunda olamam yani sonuçta insanlar karanlıkta kalır, böyle bir şeyi biz kesinlikle düşünemeyiz. Tam bu noktada bu konuyla ilgili bir şey söyleyeceğim Etibank’tan ve diğer kurumlardan mal varlıklarımızın alınmasıyla ilgili: Sayın Vekilim, biz bunu, bu çalışmayı, özelleştirme kararı alınmadan aylar önce başlattık, hatta ben bunu bizim birimlerimizi hedef olarak koydum. Buradaki temel amacımız şu: Bizim mal varlığımız neler, ilk önce onu biz tespit etmeliyiz. Belki de birileri orayı işgal etmiş, oraya büfe koymuş veya başka bir şekilde kullanıyor.

Tamamıyla biz mal varlığımızı kontrol edip bunları TEİAŞ adına almayla ilgili bir çalışma başlattık, daha sonra özelleştirme kararı alındı ama bu zaten yapılması gereken bir çalışma. Kaldı ki bunlar TEİAŞ adına kayıtlı olduğu zaman şirketin değeri artacak yani sonuçta ben değerli bir şirket hâline getirmiş olacağım. Onun haricinde çok önemli...

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Gecikilmiş bir çalışma o zaman.

TEİAŞ GENEL MÜDÜRÜ ORHAN KALDIRIM – Tabii, biz bunu dediğim gibi özelleştirmeden çok çok önce başlattık ki milyonlarca bizim adımızda olan, adımıza benzer olan, Tapu Kadastro Genel Müdürlüğünden çıkardığımız isimler var, mesela bizim şu an TEİAŞ. TEİAŞ'ı o ilgili tapudaki memur "TEİAŞ" yazmış, "TEİA" yazmış 5 tane boşluk bırakmış "S" yazmış. Biz "text" taramayla -birçok kurumu- yüz binlerce veriyi aldık, onları şu an işliyoruz ve onların hepsini tespit ederek TEİAŞ adına kaydedeceğiz. Yani aslında bu bizim mal varlığımıza sahip çıkma çalışmamız, özelleştirmeyle hiçbir ilgisi yok.

İkincisi, çok önemli diye bu konudan da bahsetmek istiyorum. Şimdi, "(0), (1), (2) kodlu talimatları" dediniz ya Sayın Vekilim, (2) kodlu talimatımız yok bizim. Bizim şu an (0) ve (1) kodlu talimatlarımız var. (1) kodlu talimat TEİAŞ'tan kaynaklanan, sistem kısıtından dolayı verilen talimatlardır. (0) talimatsa sistemin kendi dengesizliğinden kaynaklanan talimatlardır. Genel anlamıyla şöyle bakılabilir: Biz (0) kodlu talimatlardan kâr ederiz, (1) kodlu talimatlardan kâr edemeyiz. Neden? Çünkü karşımızda -bizden kaynaklı olduğu için- o dengesizliği tahakkuk edeceğimiz bir kullanıcı yoktur. Dolayısıyla o hep bizim aleyhimize işler.

2018-2019'daki farka da gelince... 2019'da son kırk yılın görülmemiş yağmuru geldi hatırlarsanız. Bizim üretimimiz doğuda, tüketimimiz de batıda yani bizim şu anki elektrik şebekemiz öyle. Son kırk yılın üzerinde bir yağış geldiği için otomatikman oradan iletim hatlarıyla biz bunu o anki şebeke yapısına göre batıya transfer edemedik, dolayısıyla bu durumda şunu yapıyorsunuz: Doğudaki talimatlara YAT veriyorsunuz, batıdaki talimatlara YAL veriyorsunuz ve karşınızda da bir muhatap olmadığı için "sıfır bakiye" dediğimiz tutar bizim aleyhimize işliyor.

Şu an neredeyiz bu konuyla ilgili? Biz her sene master plan yapıyoruz. Orada temel kurgumuz şu: Şebekeyi zorluyoruz Sayın Vekilim. Nasıl zorluyoruz? Diyoruz ki: Bizim puantımız bu, bütün üretim doğuda olsa ne olur? Doğudan itibaren bütün o santralleri doldura doldura batıya geliyoruz yani şebekeyi zorluyoruz ve bununla ilgili de yapacağımız tüm yatırımları yatırım programına aldık. Yani şunu söylemek istiyorum: Son kırk yıl değil, Allah'ın izniyle bundan iki sene sonra, kırk yılın üzerinde gelen yağmurdan da üzerinde yağmur gelse biz hiçbir şekilde doğudaki santrallere YAT verip batıya YAL vermeyeceğiz.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Yani yüzde 8 binin üzerindeki farkı yağmura mı bağladınız?

TEİAŞ GENEL MÜDÜRÜ ORHAN KALDIRIM – Tabii, o dönem inanılmaz derecede yağmur geldiği için barajlar doldu, dolayısıyla üretim-tüketim arasındaki fark açıldığı için... Sonuçta bu bir şebeke yani bizim "faz" dediğimiz bir terim var biliyorsunuz, faz büyüdükçe sistemi riske edemezsiniz, dolayısıyla onun bir sınırı vardır, bu makas açıldığı zaman siz doğudaki santrallere "Dur." batıdaki santrallere de "Çalış." talimatı vermek zorundasınız.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Sayın Genel Müdürüm, yazılı olarak da verebilirsiniz.

TEİAŞ GENEL MÜDÜRÜ ORHAN KALDIRIM – Sayın Başkanım, bunlar çok önemli konular olduğu için...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Evet, o konu önemliydi, o konuda da detaylı bir açıklama da yaptınız.

TEİAŞ GENEL MÜDÜRÜ ORHAN KALDIRIM – Bunu daha da detaylı ben anlatacağım.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Evet, daha detaylı bir şekilde yazılı olarak verebilirsiniz.

TEİAŞ GENEL MÜDÜRÜ ORHAN KALDIRIM – Son olarak...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Son olarak, buyurun.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Fiilî olarak çalışmayan santrallere “Yük at.” talimatı verilmiş, Sayıştay raporunda yazıyor, onu nasıl açıklayacaksınız?

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Sayın Yavuzyılmaz...

TEİAŞ GENEL MÜDÜRÜ ORHAN KALDIRIM – Sayın Vekilim ona da cevap vereyim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Yazılı olarak...

TEİAŞ GENEL MÜDÜRÜ ORHAN KALDIRIM – Sayın Başkanım, çok önemli, çok kısa...

Sayın Vekilim, piyasa mevzuatına göre bir santral çalışmasa bile...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - 1.687 kez yanlış talimat verilmiş.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Sayın Yavuzyılmaz, lütfen, kesmeyin ama.

TEİAŞ GENEL MÜDÜRÜ ORHAN KALDIRIM – Hemen hızlıca izah edeyim. Bir santral çalışmasa bile biz ona YAT verebiliriz. Nedeni şu: Hiçbir santral çalışmadığı hâlde “Ben kâr edeceğim.” diye YAT’ı vermez, milyarda bir ihtimal lehine işler, diğer türlü dengesizliğe girer, korkunç paralar öder.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Yani yazılımda da hata mı var, bu engellenemiyor mu yazılımla?

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Siz o zaman yazılı olarak verin ki daha anlaşılır olsun, sizin yazılı verdiğinizden daha iyi anlıyorlar.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – İşte, tehdit böyle oluyor görüyor musunuz?

TEİAŞ GENEL MÜDÜRÜ ORHAN KALDIRIM – Son olarak da Sayın Vekilim Bedri Bey’in sorusuna cevap verip bitireyim Sayın Başkan.

Fiyat farkı konusuna değindi, tabii ki bu son çıkan geçici 5 ve 6’yla ilgili bizim kurum tabii ki aksiyon alıyor, onun gereğini yerine getiriyor ama bizim zaten normalde yaptığımız ihalelerde fiyat farkı işin bağımlılık oranına göre -biz bunu baştan tespit ettik- veriliyor, yani biz diyoruz ki “Bu iş yüzde kaç demire bağlı, yüzde kaç demir dışı metale bağlı, yüzde kaç işçiliğe bağlı?” Biz bunu belirliyoruz, ihale esnasında da ihale tarihi itibarıyla verilen fiyatları bu bağımlılık oranlarında -bu KİK’in bize verdiği bir yetkidir- fiyat farkı vererek aslında müteahhidi mağdur etmiyoruz. Bu son yaşanan gelişmelerde bizim hemen hemen hiçbir müteahhidimiz zarar görmedi diyebilirim.

Arz ederim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Genel Müdürüm.

Şimdi Türkiye Elektrik İletim AŞ’nin 2019 ve 2020 hesap dönemlerine ilişkin sonuç bölümlerini ayrı ayrı okutup ibraya sunacağım.

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ: Sonuç:

Türkiye Elektrik İletim AŞ’nin 2019 yılı bilançosu ve 2.065.747.790 Türk lirası dönem kârıyla kapanan gelir tablosu tasvibe sunulur.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – İbra edenler... Etmeyenler... İbra edilmiştir.

Şimdi 2020 yılının sonuç bölümünü okutuyorum:

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ – Sonuç:

Türkiye Elektrik İletim AŞ’nin 2020 bilançosu ve 5.975.512.877,96 Türk lirası dönem kârıyla kapanan gelir tablosu tasvibe sunulur.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – İbra edenler... Etmeyenler... İbra edilmiştir.

Türkiye Elektrik İletim AŞ’nin 2019 ve 2020 yıllarına ait üst komisyon toplantısı tamamlanmıştır, tüm katılımcılara teşekkür ederim.

Sayın Genel Müdürüm, teşekkür konuşması için son sözü size veriyorum.

Buyurun.

TEİAŞ GENEL MÜDÜRÜ ORHAN KALDIRIM – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Başkanım, Komisyon üyelerim, Sayıştay üyelerim ve değerli hazırun; hepinizi tekrar saygıyla selamlıyorum. Hayırlı uğurlu olmasını diliyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Biz de teşekkür ediyoruz. Başarılar diliyoruz. Çalışmalarınızda kolaylıklar diliyoruz.

Değerli Komisyon üyeleri, gündemimize, 15 Haziran 2022 Çarşamba günü İstanbul Olimpiyat Oyunları Hazırlık ve Düzenleme Kurulu, Marmara Teknokent AŞ, tasfiye hâlindeki Karadeniz Bakım İşletmeleri Anonim Şirketi ile TÜRKSAT Uydu Haberleşme Kablo TV ve İşletme AŞ’nin 2019 ve 2020 yıllarına ait bilanço ve netice hesaplarının görüşmeleriyle devam edeceğiz.

Toplantıyı kapatıyorum.

Kapanma Saati: 19.11

